

fókuszban a tabu

A hallgatás ára

A keresztyén tabuk születése

Amiről nem beszélünk...

élő víz

Küzdő, szenvedő, építő ember

Egy házaspár „isteni függőségben”

Milyen a rossz istenkép?

híd

evangélikus missziói magazin

2019. IV. szám

<http://misszio.lutheran.hu>

Tartalom

fókuszban a tabu

- 3 Bevezető | Szeverényi János
4 Kitekintés | Szeverényi Jánosné
5 Ismeretlen | Deli Eszter Kinga
5 Ötbetűs tabu | Iancu Laura
6 A hallgatás ára | Miklya Luzsányi Mónika
7 Apuka | Nagy Zoltán
8 Talán, ha... | Gyarmati Gábor
9 Amiről nem beszélünk... | Szák Kocsis Pál
9 Elkéstemek | Reményik Sándor
10 A féltve őrzött tabu | Szigeti Jenő
11 A túlzott alkoholfogyasztás mint tabu az egészségügyben
Koch Béla
12 Körinterjú
14 A tabuk és az erkölcsök összefüggének | Stifner-Köháti Dorottya
16 A keresztyén tabuk születése | Kis Ferenc Balázs
17 Ősember és ősrobbanás mint keresztyén tabu? | Szakács Tamás
19 Miért tabu a Biblia, és miért nem beszélünk a halálról?
Ribár János
20 Az inverz befőtt esete a megőrzéstől való félelemmel
Vitális Judit
22 Hitünk legmélyebb élményei – mint társalgási tabuk
Prof. Csermely Péter
23 A hit tabuja és a tabu hite | Szakács Tamás
24 Lehet tabu az Úr neve? | Dr. Győri Józsefné dr. Drenyovszky Irén
25 Keresztretjéven
26 Nem tabu és tabu Luthernél | Weltler Gábor
28 Tabu – a vallások világának egy fogalma | Reuss András
30 Rejtély | Szeverényi Jánosné
30 Imádkozzunk! | Szeverényi Jánosné
31 Könyvajánló

élő víz

- 32 TANÚSÁGTÉTEL – Zuhanó életünkben is ott van
Isten oltalma | Riczinger József
34 BESZÉLGÉSEK – Egy házaspár „isteni függőségben”
Erdész Kárpát Judit
38 ÓRÁLLÓ – Könyvismertető: Digitális kokain – Út az egyensúly felé
40 BIZONYÁGTÉTEL – Ahol megnövekedett a bűn,
ott még bőségesebben kiáradt a kegyelem | Száva Lajos
42 20. SZÁZADI HITVALLÓINK – Küzdő, szenvedő, építő ember
Bálintné Varsányi Vilma
45 EVANGÉLIKUSOK DIASZPÓRÁBAN – Amikor Isten örül
Dechertné Ferenczy Erzsébet
46 TEOLÓGIA – Milyen a rossz istenkép? | Szabados Ádám
48 BELMISZLÓ – Egy egyszerű eszköz Isten kezében
Herkely János, Adámi Mária
50 KÖVÉSSÉTEK HITÜKET – Szolgálatra mindig készen
52 KITEKINTÉS
54 APOLÓGIA – Háromságtan | Dr. Szalai András
56 ÉNEKEM AZ ÚR – Egy név | Pekka Simojoki
56 DERŰ
57 ORSZÁGOS EVANGELIZÁCIÓ 2019
58 VILLÁMINTERJÚ – Villáminterjú dr. Fabiny Tamás püspökkel
59 BESZÉLŐ KÉPEK
59 HÍREK – Előzetes a 2020. év missziói programjából
59 VERS | Lackfi János

Címlapfotó: Szeverényi

Impresszum

híd

Evangélikus missziói magazin
2019. IV. szám
Megjelenik negyedévente.

HU ISSN 1787-5749

Kiadó és szerkesztőség:
Evangélikus Missziói Központ –
Magyar Evangélikus Rádiómisszió
1164 Budapest, Batthyány Ilona u. 38–40.
tel./fax: 06 1 400 3057
e-mail: evmis@lutheran.hu
http://misszio.lutheran.hu
számalszám: 11716008-20157087

Felölös szerkesztő:
Szeverényi János
tel.: 06 20 824 5463
e-mail: janos.szeverenij@lutheran.hu
www.szeverenijanos.hu

Munkatársak:
Balog Eszter, Erdész Kárpát Judit,
Kis Ferenc Balázs,
Stifner-Köháti Dorottya,
Szeverényi Jánosné, ifj. Zászkaliczky Pál

Olvasószerkesztők:
Diószegi Rita, Miklósné Székács Judit

Layout, grafikai tervezés, tördelés:
Perl Creative
Perl Andrea, Perl János
www.perlcreative.com

Nyomdai kivitelezés:
Pauker Nyomdaipari Kft.
www.pauker.hu

Egy szám ára: 600 Ft
Előfizetési díj egy évre: 2400 Ft
Megrendelhető a kiadónál.
Az Evangélikus Élet hetilapban elhelyezett
példányok ingyenesek.

Adományokat kérünk és elfogadunk.

magyar
nyomdaipari
VYDRA - IS PARTNERI SZÜKSÉG

Kedves Olvasó!

Magazinunkat a mellékelt csekken vagy átutalással fizetheti elő a következő évre.

Előfizetési díj egy évre: 2400 Ft

Kérjük, hogy a közleményrovatban jelezze, hogy előfizeti-e az újságot, vagy adománnyal segíti a Híd és a missziói munka szolgálatát.

Adománya révén még többekhez juthat el a magazin és egyéb kiadványaink; például olyan határon túli és magyarországi testvéreinkhez, akik egyébként nem tehetik meg, hogy megvásárolják ezeket.

Minden *Evangélikus Élet*et olvasó testvérünk előfizetés nélkül megkapja a magazint, de támogatást tőlük is köszönettel fogadunk.

A *Híd* magazin nem az *Evangélikus Élet* melléklete, hanem önálló sajtótermék, megrendelése a hetilaptól függetlenül történhet.

Az Evangélikus Missziói Központ működését az evangélikus egyház támogatja, de költségvetését fele arányban adományok fedezik.

Legyen Ön is a missziói munka rendszeres támogatója!

Az Evangélikus Missziói Központ számlaszáma:
11716008-20157087

A legfrissebb és a korábbi lapszámok külön is megrendelhetők a kiadónál.
Telefon: 06 1 400 3057 | E-mail: evmis@lutheran.hu

Mennyi mindent kimondunk, amit nem lenne szabad, és mennyi mindent elhallgatunk, amiről beszélni kellene. Nyomorúságunk ez a házasságban, a családban, az egyházban, a társadalomban. Szeretetlen, álságos, tisztátalan és méltatlan beszédnek nem lenne szabad elhangoznia. Sokszor azokat bántjuk, akiket a legjobban szeretünk, vagy akik minket a legjobban szeretnek. Ha „elborul” az agy, megszűnik az ítélőképesség, és gonosz módon olyat mondunk, ami a másoknak a legjobban fáj.

Kérnünk, akarnunk kell a tisztulást, gyógyulást: „Jaj nekem! Elveszttem, mert tisztátalan ajkú vagyok, és tisztátalan ajkú nép között lakom. (...) Ekkor odapapult hozzám egy szeráf, kezében parázs volt, amelyet fogóval vett le az oltárról. Számhoz érintette, és ezt mondta: Íme ez megérintette ajkadat, bűnöd el van véve, vétkeid meg van bocsátva.” (Ézs 6,5–7) Csak a mennyei tűz, szentség és szeretet tud minket meggyógyítani.

Az igazi bűnbánat, gyógyulás, új kezdet gyümölcse az, ha rendezzük dolgainkat, ha bocsánatot kérünk azoktól, akiket megbántottunk. Óriási ajándék az úrvacsorában kapott bűnbocsánat, de arról néha megfeledkezünk, hogy bűneinknek, gonosz szavainknak megvannak a fájó következményei a másik életében. Mi annyira a kegyelem egyháza lettünk, hogy a penitenciát, elégtételt meghagyjuk a katolikusoknak... Legyen a mi penitenciánk a kijózanodás, a gyógyulási szándék, a bocsánatkérés és a jóvátétel. Akkor is, ha az érintett már nem él, nincs velünk. A Szentlélek majd megmutatja, hogy mit tegyünk.

A tabuérem másik oldala, hogy nem beszélünk arról, amiről viszont kellene. Tabusítottuk a hitbeli kételkedést, a szexuális élettől kapcsolatos ismereteket, a családon, gyülekezeten, egyházon belüli bűnöket, elhajlásokat, betegségeket, mint például az abortuszt, a homoszexualitást, a hűtlenséget, anyagi manővereket, kollaborációt, konformizmust, alkoholizmust, kábítószerfogyasztást, pornográfiát. Ezek valóban nehéz, érzékeny, intim témák. Nem is lehet akárhogyan hozzájuk nyúlni. Ismeretre, körültekintésre, szentségre és leginkább irgalomra van szükségünk. Egy műtétet sem lehet elvégezni „bemosakodás” nélkül.

A világban élő egyház nem engedheti meg magának azt a „luxust”, hogy ne legyen őszinte, felkészült és megújulásra kész.

SZEVERÉNYI JÁNOS

Kitekintés

A fetisizmus azoknak a tárgyaknak a valóságos tisztelete, amelyeken keresztül a természeti népek hiedelme szerint titokzatos, emberfeletti erő nyilvánul meg. Az erő a tárgyakból kisugárzik, és áldást vagy bajt hozhat. A fétishittel függ össze a tabu fogalma. Az erőt magában foglaló és erőt kisugárzó fétist megérinteni veszedelmes dolognak tűnt. Ebből az ösztönös félelemből alakult ki a tabu, a tilalmak intézménye. Eszerint minden tárgy vagy személy, amely felsőbbrendű erővel van felruházva: tabu, szent és sérthetetlen vagy pedig tisztátalan, tilos megérinteni.

Wikipédia

A halál tabutéma, legalábbis az európai társadalmakban. Tagadjuk, hogy van egy nálunk nagyobb erő, mely felett nincs irányításunk. Nem fér össze a manapság sugallt fiatalos, lendületes, egészséges képpel. Míg Mexikóban halottak napján mulatoznak, jókat esznek és nevetnek az emberek, nálunk minden csöndbe burkolódik, homokba dugott fejjel igyekszünk nem gondolni arra, hogy földi életünk véges. Gyerekeink úgy szocializálódnak, hogy óvjuk őket az elmúlással kapcsolatos valóságtól. A számítógépes játékokban is mindenkinek legalább három élete van. A régi társadalmakban is félték a haláltól, de a mindennapjaik részeként élték meg. Megvoltak a hozzákapcsolódó rítusok, amelyek segítettek az elfogadásban, a feldolgozásban. Most ez a fogódzó hiányzik, s miközben a gyereket nem visszük ki a nagypapa temetésére, a televízió híradójában nézheti, hogy éppen kit végeztek ki. www.sonline.hu/helyi-ertek/velemen/a-halal-tabu-409564/

Számos dolog tabunak számít a kínai újév ünnepe alatt, ilyen a negatív jelentésű kifejezések vagy éppen a fehér szín használata, legyen az étel vagy ruházat. A fehér a gyász színe. Tilos a négyes szám kiejtése, mert annak hangzása majdnem azonos a halál szóéval. www.cartourmagazin.hu/9-erdekessag-a-kinali-ujevrol.html

„A napi sajtóban Trianonnak még a neve is tabu volt, és ne vétessék szerénytelenségnek, ha megemlítem, hogy a *Magyar Nemzet*ben 1989 márciusában *Trianon* címmel megjelent írásom egyike volt az első tabutörőknek, ha ugyan nem a legelső” – írta a *Kapu* 1992/3. számában Radó György, a Magyar–Szovjet Baráti Társaság aranykoszorús jelvényének tulajdonosa, a sztálinista szovjet irodalom buzgó fordítója. arcanum.blog.hu/2018/07/03/a_kor_natabu

Chhaupadi – így nevezik azt a szokást, amikor a menstruáció idejére egy kunyhóba száműzik a nőt a közösségből. Ez elsősorban Nepálban divik (bár például indián törzseknél is ismert volt), annak ellenére is, hogy két éve betiltották, miután időről időre meghaltak emberek az elszigeteltség körülményei miatt: például megfagytak, kigyómarás érte őket, vagy bűncselekmény áldozatai lettek. nlc.hu/magabiztos-nonek-lenni-jo/20190617/menstruacio-tabu-tortenelem/

Magyarországon a holokauszt kommunikációs tabunak számított az 1989-es rendszerváltozásig. Egy 2013-as kutatás eredményei szerint Magyarországon

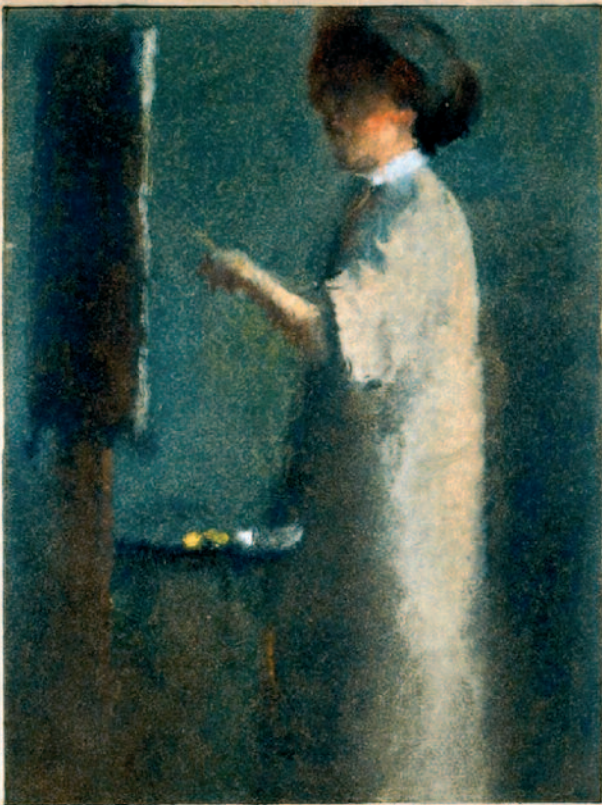

a családok kétharmadában soha nem beszélnek a holokausztról vagy a kommunizmusról, Trianonról. Sajnos a magyar emlékezetpolitika még mindig rendkívül árnyalatlan, egyoldalú és sokszor sekélyes történelmi bázisra épít, így létrejön egy kommunikációs vákuum, azaz nem alakul ki érdemi párbeszéd a nagy történelmi traumákról. Egyszerűbb és kevésbé fájdalmas, ha a téma ismét tabuvá válik. Hiszen a tabunak védelmi funkciója is van. Teljes tabusításról e téren nem beszélhetünk, de tapasztalható, hogy a legtöbb ember számára a téma említése még mindig kényelmetlen, elfordulásra kényszerítő. Ennek oka nem feltétlenül a közvetlen érintettséget, hanem inkább valamilyen zavart jelez. Zavarban pedig akkor is lehetünk, ha nincs elég tudásunk egy dologgal kapcsolatban, vagy nem tudjuk megítélni, hogy milyen a helyes, illetve helytelen véleményalkotás a kellemetlen vagy fájdalmas témával kapcsolatban. A tisztázatlanság következménye, hogy a zsidósághoz való viszony ma is egyike a társadalmi tabunak. Az antiszemitizmus újbóli erősödése pedig még inkább erősíti a téma tabusítását. 168ora.hu/itthon/eleg-sok-tabun-ulunk-egyszerubb-a-normakat-igazitani-a-helyzethez-147419

Nógrádi György szerint a német társadalomban tabu volt kimondani, hogy összefüggés van a migráció és a bűnözés között. A migránsokkal megjelent a bűnözés és megjelent a terrorizmus – hangsúlyozta. „Nem minden migráns terrorista, de a migránsokkal bejött emberek közt vannak bűnözők és vannak terroristák” – mondta Nógrádi György. www.magyaridok.hu/kulfold/nogradygyorgy-nemetorszagban-ledolhetgygy-tabu-2645974

Összeállította: Szeveényi Jánosné

Ismeretlen

G. O'Keeffe

Georgia O'Keeffe, az amerikai modernizmus anyjaként jegyzett mester korai, cím nélküli monótipiáján egy nő fest. Hasztalan próbáltam utánajárni, ki lehet az ismeretlen alkotó. Ez az információhiány a kép titokzatos, elmosódott hangulatát még érdekesebbé tette számomra.

A tabu és a megismerhetőség viszonyához kerestem képet, amikor újra szembejött velem ez a bensőséges kis nyomat. Korábban olvastam, hogy Georgiának volt egy nagyon tehetséges húga, aki szintén képzőművésznek készült. Életében soha nem tudott kilépni nővére árnyékából, aki szerint családjukban elég egy festő, és az ő maga. *Ida Ten Eyck O'Keeffe* munkásságát idei életműkiállításán, több mint ötven évvel a halála után fedezheti fel végre a nagyközönség.

Elgondolkodtam azon, hogy vajon mennyire játszott közre nővére indirekt tiltása abban, hogy bár szeretett volna, Idának mégsem sikerült nagy ívű karriert befutnia. Tabuvá vált-e számára a sikeresség?

Amikor vannak elakadások az életem egy-egy területén, mennyire vagyok képes felismerni és meghaladni ezeket a homályba burkolódzó, személyes tabutémákat? Mi kell ahhoz, hogy túl merjek lépni rajtuk?

Az Istennel való kapcsolatomban próbálok nagyon őszinte lenni. Az emberek felé sokszor helyesen ki nem mondott gondolataimat, érzéseimet nem rejtegetni. Az őszinteség lehetősége pedig abból fakad, hogy minderre ő bátorít Szentlelke által Jézus Krisztusban. Benne feloldódott az Isten megismerhetetlensége. Ki lehet mondani a nevét, és ő is a nevünkön szólít. „Aki Isten formájában lévén nem tekintette zsákmánynak, hogy egyenlő Istennel, hanem megüresítette önmagát, szolgai formát vett fel, emberekhez hasonlóvá lett, és emberként élt; megalázta magát, és engedelmes volt mindhalálig, mégpedig a kereszthalálig. Ezért fel is magasztalta őt Isten mindenek fölé, és azt a nevet adományozta neki, amely minden névnél nagyobb, hogy Jézus nevére minden térd meghajoljon, mennyieiké, földieké és föld alattiaké; és minden nyelv vallja, hogy Jézus Krisztus Úr az Atya Isten dicsőségére.” (Fil 2,6–11)

DELI ESZTER KINGA

Ötbetűs tabu

„Nem gondolni a halálra: ez volt az első ars poeticám” – valotta *Lászlóffy Csaba* költő. „Ugyan már! Nem egy hű de nagy was ist das!” – folytatja Krisztus igaz követője, özvegy irodalomtörténész barátom, megtoldva azzal, hogy a halálban mindössze annyi történik, hogy Isten egyik kezéből átemel a másikba. S ha mindezekhez hozzáveszem a halottakkal való „együttélésnek”, „kommunikációnak” napjainkban üzött technikáit, eljárásainak sokféleségét, végképp megtorpanok. Sőt: hátralépek. Határimba ütköztem. És ez a szembenézés tud olyan fájdalmas lenni, amilyennek megismertük a fájdalmat. A halál a tabu földje, melyből megannyi taburettenet sarjad.

Létezik egy sajátos vakság. Nem. Ez még nem ama bizonyos „homály”. Ez a vakság akkor nyilvánul meg, amikor azt mondja: lehetetlen, hogy két, egymástól egészen különböző utat, az élet és a halál útját egyszerre járjam. Értelmes vakság! – mondhatnák. De a hit túllép az értelmén... (ős)bizalom kérdése. Valamiképpen. Bizalommal lenni öt holt betű iránt? Elhinni, hogy a sír otthon, a csont ember? Úgy randalírozok e beteg szavak között, mintha gyengélkedő tölgylevelek emésztő álmában botorkálnék az őszi avarban. Miközben minden pillanatban ezrek szenvedik át magukat Isten egyik kezéből a másikba.

Attól félek, ezúttal is az ártatlanságnyelvet beszélő parasztjaimnak lehet igaza, akik azt mondják: a halál nem beszélni való.

Úgy van. Megértését nem vakság, nem homály és nem is tudatlanság gátolja. A halál Isten története. Így. S mert így, halálfélelmen nem *peccatum mortiferum*,* és még kevésbé *mentis morbum*.** Nagypénteki szenvedé..., nagypénteki szenvedélyem.

AMIKOR HAZAFELÉ TARTOTTAM

fémhátú percek zajában
érett a szőlő Pákozdon
úgy álltam ott mint
eltérített túlélő
tonnás szavakban csavartan
templomromokról beszéltünk
harangba öntött ősökről
és közben elszenderült
Pest Buda elaludt Magyarország
Jellasics lova
feltámadt Apponyi karja
és honi júdascsókokból
száz éves halál nőtt
külhoni ajkamra

IANCU LAURA

* halálos bűn
** elmebetegség

A hallgatás ára

Hallgatunk. Csak nézünk egymásra. Vagy még azt sem. Elfordítjuk a tekintetünket, hogy ne kelljen kimondani a mondatot, mely ott feszít legbelül, fojtogatja a torkunkat, s szépen lassan felemészti a kapcsolatunkat. Homokot szór a szánkba, a szemünkbe, és csak éjszakánként merünk sírni némán, kiáltva Istenhez: „Mi lesz így velünk?!” Pedig lehet, hogy nem kellene sok, csak egy félmondat, egy mosoly, egy ölelés, és felszakadnának a gátak, és végre kimondanánk, ami évek vagy évtizedek óta ott feszül némán közöttünk.

Van, amiről nem beszélünk. A mi családjunkban ez nem téma. Erről nem lehet szó. Pedig a szólásszabadság talán sohasem volt ennyire tág, mint manapság. Társadalmi szinten igen. Mégis a családok legtöbbszörben ott lapulnak a mélyben a tabuk, és mérgeznek, mint az óceán fenekére süllyesztett radioaktív hulladék. Mert hiába tudjuk, hogy baj van, nem szólunk, nem beszélünk, hiszen könnyebb szőnyeg alatt tudni a problémát, mint vállalni a konfliktust. De a helyzetet így nem lehet sokáig tartani. A konfliktus elő fog bújni a szőnyeg alól, és robbanni fog, mert ez a természete. És akkor ott állunk majd családjunk és életünk romjai között, mert nem tudjuk, mi történt. Hiszen eddig olyan szépen éltünk...

Pedig a robbanásnak vannak előjelei. Mint abban a kedves, hívó családban, ahol a fiú alighogy elkerült otthonról, coming outolt. A szüleivel abban a pillanatban fenekestől felfordult a világ. Nem értették, hogyan történhetett ilyen az ő családjukban. Hiszen jó házasságban éltek. A férj kiváló férfi, gondoskodó apa, a fiúnak lett volna kitől megtanulni a férfiszerepet. Meg is tanulta hamar, már kiskorában, hogy egy fiú nem sír, nem mutatja ki az érzéseit, és főként nem nyafog. Hát ő sem sírt, nem mutatta ki az érzéseit, és nem is beszélt a szüleivel a problémáiról, mert az nem lett volna más, mint nyafogás. Nem merte el-

mondani a szüleinek, hogy milyen érzések, vágyak feszülnek benne. Pedig mindenki látta, hogy ez a fiú „más”, mint a többiek. De jó keresztyén nevelést kapott, tehát senkinek sem jutott eszébe, hogy problémája lehet a nemi identitásával. A fiú pedig épp azért nem mert beszélni magáról a szüleivel, mert jó keresztyén nevelést kapott. Mert tudta, hogy a szüleiben egy világ dőlne össze, ha megtudnák, hogy sokkal inkább lánynak érzi magát, mint férfinak.

Az anyjának gyakori szavajárása volt, hogy „elsüllyednék szégyenemben”, ha ez vagy az történnék. Mert egy jó keresztyén családban nem történhet meg ez vagy az. És amikor megtörténik, süllyed az egész család.

Mert sokszor a családjunk hírneve, a keresztyéni látszat többet ér, mint a saját gyerekeink, házastársunk, szeretettünk. A mi családjunkban nem lehetnek problémák, mert milyen keresztyén az, akinek problémái vannak? Persze ha csak egyszer is végiggondolnánk ezt, ha meghallanánk kívülről a saját gondolatainkat, azonnal világossá válna, mennyi gőg van ebben a tabudédelgető, keresztyéni(nek beállított) magatartásban. Hiszen ha védjük a látszatot, ha tabukat állítunk fel, mennyivel va-

gyunk jobbak a farizeusoknál? Nem vagyunk-e mi is meszelt sírok, melyek kívülről tetszetősek ugyan, de belülről rothadást rejtene? Ha takargatjuk még a családtagjaink előtt is a problémáinkat, nem vagyunk-e olyanok, mint a farizeus a templomban? **Pedig nekünk, keresztyéneknek vámszedőként kellene viselkednünk, meg kellene vallanunk minden bűnünket.** Nemcsak Istennek, hanem egymásnak is.

Igen ám, de ez nem olyan egyszerű. Olyan világban élünk, ahol a boldogság és a jólét látszata ösztársadalmi követelmény. Ritka az a család, ahol kicsi koruktól kezdve nyílt kommunikációra nevelik a gyerekeket, ahol a szülők is nyíltan kommunikálnak egymással. Ahol nincsenek tabutémák, ahol bármilyen problémá-

Mert egy jó keresztyén családban nem történhet meg ez vagy az.

ról nyugodtan lehet beszélni. Igen, még a necces témákról is, vagy azokról is, melyekről egy keresztyénnek nem illik beszélni. És folytatni kell a nyílt kommunikációt akkor

is, amikor a gyerekek kamaszok lesznek, és sok mindenben nem értenek egyet velünk. Akkor is, ha időnként heves vitába csap át a beszélgetés. Mert ezekben a vitákban nemcsak azt tanulják meg a gyerekeink, hogy kimondhatják, amit éreznek, hanem megtanulják tisztelni a másfajta véleményt is. Ezt pedig csak úgy lehet, ha megértem a másik álláspontját. Ha belehelyezkedek a helyzetébe, ha megértem a motivációit, a zsigeri reakcióit, ha képes vagyok őt jobban szeretni magamnál. Igen, mindez kényelmetlen és nehéz. De nincs más út, hogy elkerüljük a robbanást, melyet a kimondatlan, elhallgatott szavak okoznak családjunkban.

MIKLYA LUZSÁNYI MÓNIKA

Apuka

Apuka meghalt. A pap is megmondta – ő pedig tudta –, hogy jó férj és apa volt. Tényleg az volt. Mindene volt a család. Három műszakban dolgozott, szabadidejében ott volt neki a példásan gondozott, mondhatni, paradicsomi állapotú kert. Szinte csak aludni járt haza. Szorgalma eredményeként magas nyugdíjjal hagyta ott a pályát, de nyugalomba akkor sem vonult. Ott volt a három gyerek és az unokák. Hol építkezni kell, hol az autóbá beszállni egy kevéssel, hol csak vinni egy kis friss barackot az unokáknak, mert azt szeretik, ami a kertben terem.

Apuka meghalt. Nagyon hiányzik. Mindenkinek. Pótolhatatlan űr maradt utána. Pirosla sírt szemek, átalvátlan éjszakák. Kezdődik a gyászmunka. „Eriggy csak, fiam, a kamrába, ha talál szerszámot, ami kell, azt vigyed! Megyek én is, csak segíték!” A szekrényből, a padlásról, a kamrából, a disznóól mögül, a góréból és mindenhol, ahol csak apuka megfordult, boros- és pálinkásüvegek kerülnek elő, szép sorban. Ahogy a napvilágra kerülnek, abban a tempóban tűntet el szorgos asszonyi kezek. A rendrakás innentől asszonyi munka. **Az üvegekről senki-nek sem szabad tudnia. Sem a csa-**

lábban, sem az utcában, sem sehol.

Ez a család titka, pontosabban anyukáé és az asszonyoké. A téma, hogy apuka ivott – tabu.

Tabu. Szent és kimondhatatlan, senki sem beszélhet róla. Bár mindenki tudta. Apuka becsületét bántotta volna? De hiszen olyan galamblelkű volt. Mindenkinek segített. Semmit nem von le Apuka érdemeiből. Istenem, hát mindenki megissza a magáét! Az a kevéske igazán nem gond! Miért? Hát verekedett vagy volt bárkihez is egy rossz szava? Az asztalnál egyszer a Laci mesélte, hogy amikor Apuka épp belépett a restibe, akkor érkezett meg a kisebbik lánya... – mindenhol villámló szemek. Bármiről lehet beszélni, de Apuka italozásáról nem.

Nem derült ki számomra, hogy végül is Apuka alkoholista volt-e vagy sem. A család a téma kerülgetésekor is már zárt alakat vett fel, nem beszélünk róla. Sokáig értetlenül néztem ezt a makacs titkolózást. Persze, halottról jót vagy semmit, de...

Az évek egyre teltek. Egyre többet láttam az életből, egyre több Apuka hagyta itt e sártekét, hagyva maga után „pótolhatatlan űrt”. Egyre több temetés után hallhattam a gyászoló ház kukájá-

ban hetekig a palackok jellegzetes csörgését, mikor hajnalonta a lelketlen kukások durván a kocsijukba borították a ház elé kitett, fekete edényeket. Mindenütt ugyanaz a konok hallgatás. Ugyanaz a cérnavékonyra összeszorított ajak. Persze. Soha senki sem fogja elmondani senkinek, és még célozni sem enged rá, hogy Apuka mit is fojtott az italba. Mi elől menekült a napi sokszor tizenhat, tizennyolc órás munkába. Mert Apuka sohasem járt kocsimba. Na jó. Volt, hogy belépett, de sohasem járt! Valami miatt mégis csak megoldotta, hogy bármikor és bárhol hozzájuthasson egy kis vigaszhoz.

Na, ez a tabu. Ez az, amiről nem szabad beszélni, erről a titokról nem szabad a fátylat lerántani. Itt pedig nem Apukáról van szó. Nem az ő emlékének tisztaságát óvjuk. Apuka már soha nem jön vissza, hogy megkérdezhessük, de ahogyan ismertem, a férfiszemérem nem is engedné, hogy panaszkodjon. A titok ott marad a meghitt, békés családi ház falai között, csak a szépre emlékezik mindenki. Tabu? Az! Add tovább! Számár a végállomás!

NAGY ZOLTÁN

Talán, ha...

dott, hogy milyen nagyot lendíthet egy-egy beteg állapotán, gyógyulási esélyein egy jól megtalált gyógyászati központ, egy lelkiismeretes egészségügyi szakember, vagy ha egy felkészült specialista kezébe kerül a páciens. S lett is volna mód megtalálni az ideális helyszínt, szakembert, hiszen a népes osztályon sokféle kolléga akadt. De Attilát nem engedte kérni a büszkesége. Ő, az egykori sikeres atléta, a sportpályák reménysége, csak nem fog segítségért könyörögni – hangoztatta.

Hogy milyen volt a kezelés és gyógyulás időszaka – ezt talán sosem fogjuk megtudni, de nem volt igazán sikeres a műtét. Vélhetően nem a legalkalmasabb helyre s valószínűleg nem a legfelkészültebb ápolószemélyzet kezei közé került a felesége. Hosszú rehabilitáció, végtelen lábadozás, némileg csökkent munkaképesség és munkabírás lett a következménye a hallgatásnak.

A gyerekeken is nyomot hagyott az eset. Romlott a tanulmányi eredményük, s a két cseperedő csemete messze nem volt már az a virgonc vidámság, mint korábban.

Attila viszont rendbe jött. Újra jókedvű és kiegyensúlyozott lett. Figyelt az öltözködésére, visszaköltözött belé az igényesség. Bár nem szólt róla, de nem nagyon lehetett titkolni azt a változást, amely miatt mindez bekövetkezett nála. Már nem mindennap otthonról érkezett be a munkahelyére... Aztán eltűnt a szemünk elől, munkahelyet változtatott.

Talán, ha szól, talán, ha mer segítséget kérni, talán, ha mert volna beszélni róla, minden másképp alakul, s lehet, hogy még ma is együtt lenne a család.

GYARMATI GÁBOR

Mindenki szerette Attilát. A kollégák a szaktudásáért, humoráért, emberségeért, főnökei a fáradhatatlan munkabírásáért és ötleteiért. A folyosó lányai is odavoltak a magas, jóképű, kisportolt, jó megjelenésű, jó humorú villamosmérnökért. Olykor bejött hozzá a felesége, kedves, csinos, vidám aszszony s remek társasági ember. Mikor megjelent, mindenki szívesen vette, ha ő is velünk tartott a szokásos közös ebédre – valamelyik irodaházalji „etetőbe”, ahogy egymás között hívtuk az éttermeket. Néha behozta a lányait, a fantasztikus hajkölteménnyel megáldott, nyolcéves szépséget s a kicsit kisebb, örökmozgó, huncut apróságot. Minden klappolt. Már majdnem készen volt az agglomerációban épülő ház, mindketten jó állásban, szinte nem is lehetett volna szebb az idill.

Aztán valami megbicsaklott. Nem tudtuk, hogy pontosan mi. Kérdezni nem illett, magunktól nem jöttünk rá,

Attila nem mondta. Tény azonban, hogy egyre többször borostásan jelent meg, s a társasági csevegésből sem vette már ki a szokásos módon a részét, az ugratásokról nem is beszélve. Ő, a móka nagymestere, aki állandóan készen állt valami tréfára, egykedvűen húzta el a száját, amikor mindenki hangosan felnevetett.

Egy különösen is letargikus napon aztán beszélt valamiképp egy családi problémáról. Olyasmi derült ki a zavaros történetből, hogy a felesége nem jól van, megroppant az egészsége, és oda a családi béke is. A kórt nem nevezte meg, de mintha valami nőgyógyászati probléma sejtett volna fel az elbeszélés mögött. **De mert nem férfias dolog beszélni róla, „nyavalyogni”, továbbra is hallgatott tehát.**

Megtörtént a műtét, információ azonban sehol. A kollégák egyre türelmetlenebbek voltak, leginkább azért, mert mindenki segíteni szeretett volna. S szükség is lett volna rá, hiszen köztu-

Amiről nem beszélünk...

Titkok, leplezett bűnök, stigmák, tragédiák, függőségek, szenvedélyek...

Tabuk szinte minden családban vannak.

Lehúzzák az embert, a családot. Rombolják, pusztítják a személyiséget. Alkoholizmus, drog, játékszenvedély, megeseett leány, homoszexualitás, betegség, megalázás, függőség, gyilkosság... Mély, sáros gödör, amelyből nem könnyű kimászni. Aki kijött, megszabadult, az is érzi, hogy folt maradt a lelkén. A seb begyógyulhat, de a sebhely megmarad.

A tabuval élő ember olyan, mint a dróthoz láncolt kutya. Beépül a függőség, betegség, bűn, a nyomasztó múlt a személyiségbe. Úgy látja, nincs menekvés. Nincs kiút.

Pedig van.

A szemet hunyás helyett szembenézés kell, a leplezés helyett feltárás, a kódosítás helyett világosság. A szabaduláshoz a saját elhatározás mellett segítségre is szükség van. Katolikus testvéreinknél adódik a gyógyás lehetősége. A szavakba foglalt megvallás megerősíti az elszánást a változtatásra. De aki protestáns, vagy aki nem hívő, ő is találhat valakit, akinél leteheti a terhet, aki előtt szavakkal is kimondhatja a változtatás szándékát, az abbahagyás döntését. A megbánást feloldozás követi, a beismerést bűnbocsánat. Lekerül a teher a lélekről.

Az Újszövetségben van két egymást átölő történet (Mk 5,21–43; Lk 8,40–56): a Jairus leánya és egy vérfolyásos asszony esete.

Az utóbbi is valószínűleg egy ki nem beszélt tabutörténet. Jairus zsinagógai előjáró volt. Tizenkét éves leányának haláláról és Jézus általi feltámasztásáról, valamint egy tizenkét éve vérfolyásos asszony gyógyulásáról szól az Írás. A két esemény összefonódik a szövegben, nyilván nem véletlenül. A vérfolyás talán egy művi vetélés következménye lehetett. Tizenkét éve nem gyógyult meg belőle az asszony. A leány meg éppen tizenkét éves volt, amikor meghalt. Ez az akkori felnőttkor kezdete, a férjhez menés ideje volt Izraelben. Nem születhetett meg annál az asszonynál, mégis világra jött Jairus családjában?

Jézus közelében az asszony, hittel megérintve az Úr ruháját, meggyógyult, mert gyógyító erő áradt ki rá; a leány pedig Jézus „Talitha kúmi!” (Leányka, ébredj fel!) szavára életre támadt, felkelt és járt.

A leányka újra életet kapott. Az asszonynál sem csak gyógyulás történt, hanem szabadulás és bűnbocsánat is. Újra könnyűvé vált, szabadabb, új élet nyílt meg előtte. És a megoldás kulcsa mindkét esetben az volt, hogy hittel, teljes bizalommal fordultak Jézushoz. Ma nekünk is ő adhat megoldást, szabadulást, gyógyulást.

SZÁK KOCSIS PÁL

Elkéstetek

Reményik Sándor

Elkéstetek, elkéstetek vele,
Az Igével, ki élet kenyeré,
Ki Evangélium és semmi más,
Nem tudás, művészet, magyarkodás,
Nem kultúra és nem pedagógia,
Nem eszköz többé, hanem cél maga,
Ki szabadelvű emberség helyett
Istennek állít magas trónhelyet,
Kinek választóvize Jézus vére
A kárhozatra vagy az üdvösségre,
Ki minden ember-eszményt kevesel
S az ifjakat magához vonja fel.

Elkéstetek, elkéstetek vele,
Süket fülembe hogy jusson bele?
Mit értsek belőle, ki hajdanában
Jártam egészen más iskolában?
Nekem kongó szavak csupán ezek –
Ti azt mondjátok: ősi fegyverek.
Forgattak régi Reformátorok,
De eltemette százados homok. –
Már dédapám is homokon futott,
Pedig ezernyolcszáznegyvenkilencbe
Tiszakerület szuperintendense.
A trónfosztó szózatához szót talál,
S míg Jézus Kossuth árnyékában áll:
Dördül hangja a lőcsei templomban,
Dacban sokkal inkább, mint alázatban,
Nagyanyám kap tőle egy imakönyvet,
Mit haláláig buzgón levelezget,
Ő használhatta németnyelvű tiszten:
Ein Gebetbuch für aufgeklärte Christen.

Elkéstetek, elkéstetek vele,
Az Igével, ki élet kenyeré.
– Gyermekkoromból egy jelenet – látom:
Apácák jönnek halkan, mint az álom
S előttük nagynéném az ajtót zárja,
Hallik puritán hangja, kiáltása:
Pápista célokra mi nem adunk:
Protestánsok vagyunk!
Ím, ez volt a ti teológiátok:
Keveset hiszték, sokat protestáltak,
A császár ellen, a pápista ellen,
Mindegy, mindegy csak protestálni kelljen.

Elkéstetek, elkéstetek vele,
Az Igével, ki élet kenyeré.
Sosem hallottam oly szavát apámnak,
Hogy volna foganatja imádságnak.
Anyám is vette legfőbb példaképnek
Jézust. Szavát erkölcsi nevelésnek,
De hogy ő Isten egyszülött fia?
Vagy esztelenség, vagy komédia.
Ezt hallottam, de soha semmi mást.
Hol keressem hát a vigasztalást?
Nekem az egyház csak puszta keret,
Belementeni magyar lelkeket.
S szolgálni magyar művelődést vele,
Mint tette apám s minden nemzetsége.
Vízont rajtam teljessé lett az átok:
Én már az Isten ellen protestálok.
S egyéb hitet ugyan honnan vennék,
Mikor „a hit is kegyelmi ajándék”.

Elkéstetek, elkéstetek vele,
Az Igével, ki élet kenyeré,
Ahhoz, mi nektek most régi-új mérték:
Nemzedékből vészett ki az érzék.
Rajtam nem segít Barth-otok,
Kongó, üres szó minden szavatok.
Süket szívembe hogy jusson bele?
Elkéstetek, elkéstetek vele.

A féltve őrzött tabu

Tabu az, ami titok. Nem minden-
kire tartozik. Olyan bizalmas
közlés, mely lehet jó is meg
rossz is. Van, amit nem lehet el-
titkolni, de nem beszélünk róla. Ilyenek
a fogyatékoságaink. Régi mondás, melyet
még *Dugonics András* jegyzett fel 1820-
ban megjelent könyvében, hogy „Kevély-
séget, részegséget, szegénységet nem
lehet titkolni.” De nagyanyám még ezt
a régi igazságot is szokta mondani: „Későn,
korán orcára kerül a titkolt szegényen.”

A tabu, a titok lehet jó is meg rossz is.
Vannak édes titkaink is, van, amit szé-
gyellnünk kell. Van, ami csak ránk tar-
tozik, és nem jó, ha közhírré tesszük.
Nem mindegy, hogy adósság vagy nye-
reség. A tabu olyan, mint azt mondani:
egymillió. De milyen előjel van előtte?

A tabu idegenek számára érinthet-
len, féltve őrzött kincs, melyet óvni, védeni
kell. Idegen, aki nincs a titok birtokában,

nem érintheti. Mindnyájan őrzünk egy
ilyen féltve őrzött tabut, ez az életünk
titka: az üdvösségünk. Ez Istennel együtt
őrzött, közös titkunk. Ha pontosabban
akarunk fogalmazni, akkor ez olyan titok,
mely bennünket is meglep. Értékét tud-
juk, módja az Isten titka, aki a mi szá-
munkra is titok, hiszen a végtelent,
a mindenütt jelenvalót a Biblia is csak
a létigével nevezi meg: Vagyok. Az üd-
vösségünk, a bennünk élő ország,
melyet napi megpróbáltatásainkkal,
örömeinkkel és kudarainkkal épít Isten.
Ez Isten vezetése, mely a másik ember
előtt láthatatlan, titkos tabu.

De a bűneinknek is vannak titkai, me-
lyeket szeretnénk úgy elrejtetni, hogy
a másik ne tudjon róluk. Megkísértenek
vágyaink, önző érdekeink, és elkövetünk
olyan dolgokat, amelyekről tudjuk, hogy
rosszak és szégyellni valók, tudjuk a kö-
vetkezményeket is, miközben abban re-

ménykedünk, hogy nem tudja meg
senki. **Nem beszélünk róluk, sikeresen
a szőnyeg alá tudjuk seperi őket.**

Az elrendezett múlt viszont mindig
visszaköszön. Isten előtt nincsen titok,
hiszen már Pál az athéni bölcseknek ezt
prédikálta Istenről: „...őbenne élünk,
mozgunk és vagyunk.” (ApCsel 17,28)
Bűnőmtől csak úgy szabadulhatok, ha
őelőtte és önmagam előtt sem titkolom.

Dávid esete a példa. Elcsábította a szom-
szédasszonyát. Férfjét ármányos módon,
az ellenség keze által megölette. Csak
annyi parancsot adott, hogy harcostársai
egy kicsit húzódjanak el tőle. Sőt a paran-
csot sem ő, hanem a vezér adta ki – az
ő tanácsára. Úgy élt hatalmával, hogy
a másik életére tört. Amikor sikerült
a terve, és a korábban elcsábított asz-
szonyt, Betsabét magához vette, és az
egész város csodálta azért a nagylelkű-
ségéért, hogy egy szegény özvegyet a ki-
rályi udvarba emelt, akkor jött a próféta,
akinek Isten kijelentette a bűnös szándék
titkát, mely tabu volt. Egy példázattal lep-
lezte le a bűnt. Egy jeruzsálemi emberről
szólt, aki gazdag volt, és szomszédjának
egyetlen báránycáját úgy rabolta el, hogy
megölette azt, akinek a javaira fáj a foga.
A király kimondta a kapzsi gazdagon a
halálos ítéletet, s a próféta a királyra mu-
tatott: „Te vagy az az ember” – s a ta-
buként őrzött titok napvilágra került.
A királynak nem maradt más menekülése,
mint a bűnbánat. A titkolt bűnököt meg-
bánni nem lehet, csak palástolni vagy
magyaráztatni. **Míg a bűnt titokként
őrzöm mint tabut, szabadulni sem
tudok tőle.** Tönkreteszi az életem.

A Jelenések könyve egy másik titkos
taburól is beszél, melyet a pergamoni
gyülekezetnek ígér Isten (Jel 2,17). A ke-
mény megpróbáltatásokkal vívódó
gyülekezetnek egy különös „tabut” ajánl
Isten. Ezt mondja az ige: „Aki győz,
annak adok az elrejtett mannából, adok
neki fehér kövecskét is, és a kövecskére
írva új nevet, amelyet senki sem tud,
csak az, aki kapja.” Az új név: kegyelem,
az új kezdés lehetősége. A fehér kö-
vecske meg az új név a tabu, a győzelmi
jel. Mi az embereket a múltjuk alapján
ítéljük meg. Isten fordítva gondolkodik.
Ő a jövőnk felől néz minket. Jézustól
kapott új nevünk alapján győzelemre
segít, szeret, vezet minket. Az üdvösség
jele a győztesnek járó fehér kövecske.

SZIGETI JENŐ

Fotó: SzJ

A túlzott alkoholfogyasztás mint tabu az egészségügyben

Becslések szerint hazánkban az alkoholisták száma elérheti az egymillió főt. Ez a tény nemcsak az egészségügyben, hanem a társadalomban is súlyos problémát jelent. Szinte nincs olyan család, amelyet valamilyen formában ne érintene. Rengeteg konfliktus származik belőle, ennek ellenére azt tapasztalom, hogy a mértéktelen alkoholizálás a legtöbb esetben ma is tabutémának számít. A családtagok tudják, mégis tagadják, mert szégyellik a kialakult helyzetet, és nehezen szánják rá magukat arra, hogy külső segítséget kérjenek.

A betegvizsgálat a kórelőzmény felvételével kezdődik. Ennek során többek között rákérdezek az illető alkoholfogyasztási szokásaira. Kiderül, hogy bevallása szerint csak minimális mennyiségben fogyaszt sört vagy bort, töményített szinte semmit. A valóság azonban ezzel ellentétes. Mi ennek az oka? Véleményem szerint az, hogy a beteg tisztában van a helyzetével, de nem ismeri be, mert megalázónak tartja, szégyenérzete

van, és menekül a probléma megoldása elől. Kapubejárónk a kocsmával szemben van. Gyakran látom, hogy amikor az illető meglát, továbbhalad, majd később visszafordul, és az italbolt udvarán keresztül, a hátsó ajtón megy be. A főbejáratot csak ritkán veszik igénybe. Hiába a rejtőzködés és a tagadás, a vizsgálati eredmények gyakran előrehaladott szervi károsodásokat igazolnak. Sokan még ekkor sem ismerik be. Arra hivatkoznak, hogy biztos a permetszertől vagy egyéb „mérgektől” van a baj. Ezzel azonban önmagukat csapják be, és a helyzet csak tovább súlyosbodik.

Hasonló a bűnös ember Istennel való kapcsolata. Tisztában van a helyzetével, és emiatt szenved is, mégsem vallja be azt, ami a lelkét terheli. **Tévesen azt gondolja, hogy az Úr előtt is vannak tabutémák.** „Ha azt mondanád, hogy erről nem tudunk, az, aki a szíveket vizsgálja, beléd lát, és aki lelketed őrzi, ismer; ő megfizet az embernek cselekedete szerint.” (Péld 24,12)

Mi vezethet a gyógyulás útjára?

Az alkoholbeteg esetében az, amivel az addiktológiai osztályon a csoportos beszélgetés során kell indítani: hogy az illető a nevét mondja, és hozzáteszi, hogy alkoholista. Elismeri, és meg akar gyógyulni. Többé nem számít tabunak az italozó életmódja. Ez lehet a kezdet. A nehézségek még csak ezután kezdődnek, mivel az alkoholizmus szenvedélybetegség. A kialakult testi és lelki függőségből csak kitartással, erős akarattal és hittel lehet megszabadulni.

Isten előtt hasonló a helyzet. Addig nem indulhatunk el a gyógyulásra vezető úton, amíg alázattal meg nem valljuk bűneinket. Előtte nincs tabu. Nincs értelme tagadni, mert bármit teszünk, ő a szívekbe lát. A megtérés az, ami rendezheti megromlott kapcsolatunkat az Úrral. Rá kell bízni az életünket, hogy ezután ő vezessen. Krisztus Urunk a golgotai kereszten kiömlő vérével már előre megváltotta bűneinket. Ezt elfogadva életünk kiteljesedik, boldog és örömteli lesz.

KOCH BÉLA

Körinterjú

Milyen tabutémák lehetnek manapság az egyházban, gyülekezeteinkben? Szükséges-e időnként a tabuk megtörése? Melyek azok a „jó” tabuk, amelyeket a Szentírás alapján be kellene tartanunk, és mégsem tesszük meg?

Ha figyelembe vesszük a tabu fogalmának eredetét, akkor a szó használata jelentős kapcsolatot mutat a hatalommal, az uralommal, illetve az uralkodó érinthetetlenségével vagy az általa tiltott tárgyakkal, területekkel, magatartással. A hatalom gyakorlójának ugyanakkor lehetősége volt a tabu alól különböző rítusokkal mentesíteni az említett területeket és tetteket. Ebben kifejeződik az a mind a mai napig bárki által megfigyelhető jellegzetesség, hogy akinél az intellektuális, anyagi vagy testi hatalom van, az képes a környezetében bármit tabuvá tenni vagy a tabu alól feloldani. A tabu kulturális jelenség. Egyházi életünkben visszataszítónak találjuk, ha egy egyházkormányzati kérdést bárki is tabuként kezel. A reklámok undort váltanak ki sokakból, ha általuk tabunak tartott problémákhoz kendőzetlen nyíltsággal ajánlanak termékeket. Mások összekeverik a tabu fogalmát az illemmel, az erkölccsel, a következetes gondolkodás tilalmával. A demokratikus társadalomban – a szó eredeti jelentése szerint – nincsenek tabuk sem politikai, sem a primitív vallásosságban használt értelemben.

Orosz Gábor Viktor

rendszeres teológus, az Evangélikus Hittudományi Egyetem docense

Némi gondolkodás után akkor is jó pár témát fel tudnék sorolni, ha csak olyanokat keresnék, amelyek személyesen is érintenek, de ebben a rövid válaszban csak egyet említek, a homoszexualitást. Ez persze nem tabu abban az értelemben, hogy soha senki nem beszél róla, de akik maguk vagy a környezetük miatt közvetlenül érintettek benne, nehezen szólalnak meg. Bonyolult kérdés, de talán itt is szerepet játszik az a félelmünk, hogy túlságosan különböző módon látjuk és értjük a Szentírást. Ennek kapcsán – és nem közvetlenül a homoszexualitás problémájával összefüggésben – hadd utaljak jó irányként a Hermeneutikai Kutatóközpont által 1996-ban kiadott kis kötetre, amelynek címe: *A vizsály könyve?* A provokatív cím mögött ugyanis egy nagyon nyitott együttgondolkodás áll, az eltérő teológiai hangsúlyok és értelmezések egymásra figyelése.

A tabusítás abban az értelemben, hogy bizonyos problémákat hagyunk tisztázatlanul gomolyogni, biztosan nem jó. Amikor azonban egy gyülekezetben nyilvánvaló véleménykülönbségekkel kell együttélni, nem könnyű eldönteni, hogy mennyire építő őket újra és újra előhozni.

Mindattól tartózkodnunk kell, amit Jézus tanítása alapján bűnnek kell neveznünk. Hangsúlyosan Jézust említem itt, mert nekünk az ő tanítása alapján lehet és kell a Bibliában leírt sok-sok parancs és szabály között eligazodnunk. Ő pedig olyanokat mondott, hogy „aki haragszik testvére, megérdemli az ítéletet”; „aki kívánsággal tekint egy aszszonyra, már paráznaságot követett el vele szívében”; „Aki pedig megbotránkoztat egyet e kicsinyek közül, akik hisznek bennem, jobb annak, ha malomkövet kötnek a nyakába, és a tenger mélyébe vetik.” Mindezekről tartózkodnunk kellene tehát, s mégis hányszor megteesszük őket!

Ittész András

a Szent István Egyetem docense, presbiter, a Magyarországi Evangélikus Egyház Zsinatának nem lelkeszi alelnöke

Sokféle egyházi tabutémát említhetnénk, és talán leggyakrabban ott jelentkeznek ilyenek, ahol szeretnénk elkerülni a konfliktusokat. Talán az a legáltalánosabban jellemző a közösségeinkre, hogy minden erőnkkel igyekszünk fenntartani a béke látszatát. Persze, ha valóban béke van, akkor ez helyes dolog, de Isten szerint helytelen, ha gyávaságból és a mások előtti népszerűségünk kedvéért inkább csendben maradunk.

Félreértés ne essék: tabukra szükség van. Az viszont nem jó, ha embereknek igyekszünk megfelelni a tabuk tiszteletben tartásával. Sokkal inkább Istenre kell ebben is figyelniünk, tőle kell ehhez bölcsességet kérni. Ő ugyanis a világot aktívan alakító tanítványokra hívott el. Persze könnyen lehet, hogy az az ember, aki Istenhez törekszik igazodni, a liberálisok számára túl konzervatívnak, a konzervatívok számára túl liberálisnak fog tűnni.

A szavaknak teremtő ereje van. Istenképességünknek ma is érzékelhető valósága, hogy szavaink teremtenek. Ezért mondja az Úr Jézus, hogy nem az fertőz, ami bemegy a szájon, hanem ami kijön onnan. Az apostol is arra int, hogy kellemes, sóval fűszerezett beszédünk legyen. Különösen is azért, mert a szavak kapcsolatot teremthetnek más emberekkel és Istennel, de szét is rombolhatják a közösségeket. Mert különösen lelki sikon van nagy ereje a szavaknak. Micsoda kegyelem, hogy a Léleknek vannak kimondhatatlan fohászkodásai értünk (Róm 8,26), amelyek kisegítik dadogó és gügyögő könyörgéseinket egészen addig, amíg majd mi is meghallhatjuk a kimondhatatlan paradicsomi beszédeket (2Kor 12,4). Tabuinkat a Szentírás kell hogy meghatározza. Ehhez persze elengedhetetlen, hogy Isten igéje állandóan jelen legyen az életünkben, és áthassa azt.

Győri Tamás József

evangélikus lelkész, teológus, tanár, tanácsadó, tréner

A mi alkalmasságunk Istentől van – 2Kor 3,5
Lelkészválasztás folyamata során szembesültem azzal a kérdéssel, melyet soha senki nem mondott ki, de mégis mindannyiunkban ott dolgozott. Tudjuk, hisszük és valljuk, hogy az Úr az ő Szentlelke révén a legszerényebb képességű lelkészt is használni tudja a lelkek épülésére, figyelmünket mégis fordítsuk a jobbnak, hívőbbnek tűnő, szimpatikusabb jelöltek felé?

Méltó a munkás a maga bérére – 1Tim 5,18

Többféle gyülekezeti közösségre van rálátásom. Van, ahol minden munkát ingyen, szolgálatként végeznek, és már nem is nagyon jön elő senki azzal, hogy egy adott munkáért valamiféle fizetést kérjen. Ismerek olyan közösséget is, ahol szinte mindenért jár pénz, ott nehezen találni olyat, aki bármit szolgálatként végez. Nehéz megtalálni az egyensúlyt.

Kérjete, és megkapjátok – Jn 16,24

Óriási tabu, hogy hol a határ az életünk jobbá tétele érdekében való tervezés, erőfeszítés, jelen esetben a tabuk felszínre hozása, megbeszélése, illetve a cselekvés helyett a dolgaink Isten kezébe helyezése között. Isten bölcsessége, saját magunk és a ránk bízottak ismerete kell ahhoz, hogy helyesen érzékeljük a keskeny határt: kivel mikor és milyen tabunak tűnő témáról lehet őszintén beszélni.

Ő a mi békességünk, az elvlasztó fal lebontója – Ef 2,14

A tabu szó jelentésének egyik vetülete az, hogy valami különlegesen szent, melyhez egyszerű földi halandó nem közelíthet. Sokan úgy vélik: Isten magánügy, tabu. Rengeteg dolgot kezelhetünk tabuként, de se a szótárral, se a népi bölcsességgel nem értek egyet: Isten nem tabu, érdemes a jelenlétét és a szándékait keresni. Közelíthetünk hozzá, kereshetjük őt, beszélünk is kell róla. Legnagyobb ajándékunk, hogy Isten minden tabut ledöntött, és értünk, az életünkért, az üdvösségünkért megszülött Fiát, Jézust adta.

Erdész Zoltán

a Mátyás-templom gondnokságának vezetője, a kistérségi evangélikus gyülekezet tagja

A tabuk és az erkölcsök összefüggenek

*Dr. Tolnay Lajos szülész-nőgyógyász főorvos még a '70-es években tért meg, azóta mélyen gyökerező Krisztus-hite határozza meg életét, hivatását. Empátiával, odafigyeléssel fordul betegei felé: nemcsak testi, de lelki problémáikra is gyógymódot kínál. Tapasztalatai alapján tud mesélni arról, hogy milyen generációkon átívelő tabuk szövik át életünket. A Budai Irgalmasrendi Kórházban kerestem fel, és először arról kérdeztem: mi jut eszébe a *tabu* szó kapcsán?*

Tabu az, amit nem lehet érinteni, amiről nem tanácsos beszélni. Arra törekszem, hogy a rendelőben semmi se legyen tabu, ami általában az életben annak minősül. A szakmám azt a felelősséget is rója rám, hogy tudatosítsam a betegekkel: a gyógyuláshoz sok mindennek napvilágra kell kerülnie. Fontos az is, hogy az orvos azt sugározza: előtte föl lehet, föl kell tenni azokat a kérdéseket, amelyek másutt tabunak számítanak.

Melyek a leggyakoribb tabuk, amikkel találkozók? Az elmúlt évtizedekben változtak ezek a nők körében?

Ha egy nő bántalmazás sértettje, arról ritkán beszél önként. Csak a tünetek alapján tudjuk eldönteni, hogy kell-e azonnal lépéseket tenni. Vagy sok nő nem tudja, hogy az édesanyja mikor élte át a menopauzát, mert ez mind a mai napig tabu. Az idősebb hölgyek a változás kora körül tabuként élik meg a szexualitással összefüggő problémákat. A fiatal lányok számára pedig a fogamzásgátlás a tabu. Sajnos nem a szüleiktől, hanem az internetről, sokszor téves információk alapján tájéko-

zódunk. De találkozom a testiséggel összefüggő tabuk mellett lelki, mentális tabukkal is: szorongással, depresszióval. Ezekről sem szívesen beszélünk, mert még ma is stigmatizáció, megbélyegzés kötődik hozzájuk a társadalomban.

Az idegrendszerünk nem napi huszonegy óra masszív információfeldolgozásra van teremtve! Ne csodálkozzunk, ha ötvenéves korunkra „elege lesz” ebből. Ezt a tabut – a pszichológushoz fordulást – is ideje lenne ledönteni. Az információs forradalom következtében ma könnyebb az interneten tájékozódni. Az emberi kommunikáció hiányos volta miatt pedig vannak berögzült tabuk, amelyekről generációk sora egyáltalán nem tud, nem mer beszélni egymással. Nincs köztük intim viszony.

Az Ön életében mi számít tabunak? Van-e olyan, amit semmiképpen nem tenne meg?

Bármelyik szakmához tartozhatnak etikai elvek, amelyekhez az embernek tartania kell magát. Az én hivatásomban is van, amiről nem szokás beszélni. Ilyen az abortusz kérdése. Fiatal orvos koromban

volt egyfajta „szakmai megvetés” irántam, mert soha, semmilyen körülmények között nem vállalom az elvégzését. Ez valójában több, mint tabu: a saját erkölcsiségét érinti annak, aki rendszeresen végzi. A bűneink mindig visszahatnak ránk, ezt sem lehet tartósan büntetlenül végezni. Előbb vagy utóbb megvannak a maga „gyümölcsei”. Felőrlí az idegrendszerét az orvosnak az a lelkiismereti szenvedés, amit ez okoz.

Vannak-e még más szakmai tabuk is a nőgyógyászatban?

Az iménti példának van egy másik vetülete. Nagyszerű koraszülött-ellátásunk van Magyarországon, de nem sikerül lecsökkenteni a koraszülések számát! Lengyelországban megtiltották a művi abortuszok végzését, és ezzel évek óta számszerűleg kimutathatóan csökken a koraszülések száma. Erről sem „illik” szakmai közegben beszélni, pedig tudományosan megerősített tény.

Ma egynapos sebészi beavatkozás az abortusz. Etikai kérdés az elvégzése. Ne kertetünk: sokaknak ez nagy anyagi haszonnal jár. De említhetném a méheltávolítással járó műtétek rendkívül nagy számát is, ami Amerikában az ötven év körüli női populáció mintegy ötven százalékát érinti. Ez is egy jól fizető műtét, a későbbiekben azonban a beteg számára számtalan veszélyt rejt. Eközben éppen Magyarországon szabadalmaztatták azt a gyógyszert, amely a méh miómájának gyógyítására szolgál, s a beteg, aki hozzám jön, még csak nem is hallott a gyógyszerről korábban az orvosaitól.

Akkor ezek rendkívül erkölcstelen tabuk.

Általában a tabuk és az erkölcsök összefüggenek! Érdemes így tekinteni rájuk, hiszen kísértések vagy valódi bűnök vannak mögöttük, amelyeket le kell leplezni, hogy védekezni tudjunk ellenük.

Mi a véleménye a hálapénzről? Tipikus egészségügyi tabu.

Nehéz kérdés ez, amelyet hetven éve hordoz magával a magyar orvostársada-

lom. Nemrég az orvosi kamarának volt egy kongresszusa, ahol sokadszorra ez is téma volt. Sajnos nem látom azt a szándékot, hogy meg szeretnék oldani e kényes kérdést. Sokak számára kényelmes: adóelkerülés, pluszjövedelem. A betegek azonban nem mindig kapnak több vagy jobb ellátást a hálapénz ellenében! Itt, az irgalmasrendi kórházban senki sem kérhet hálapénzt.

Egy másik kérdés, amit ritkán szoktunk ettől elválasztani, hogy a betegek egy része szeretné kifejezni a háláját. Szerencsésebbnek tartottam, amikor olyan helyen dolgoztam, ahol a pácienseim a kertjükből hoztak gyümölcsöt, zöldséget, vagy aki állatot tartott, annak a húsát. Úgy vélem, ez a forma nem idegen a bibliai szemlélettől. Ahogyan az önkéntes hálaajándékot Isten elé visszük – és itt felhívom a figyelmet az *önkéntes* szóra –, az mindig kedves az Isten előtt. Nem elmentés a Szentírástól, ha ajándékot viszünk – *ha az valóban hálaajándék és önkéntes*. A hálapénz azonban azt jelenti, hogy szeretnénk valamit megvásárolni, noha hazánkban minden biztosítottnak ingyenesen jár az egészségügyi ellátás, és terhesgondozásra is mindenki jogosult.

De nem mindegy, hogy valaki hol él, mennyi idő alatt jut szakemberhez.

Tény, hogy óriási különbségek vannak. Ekkor kerül elő a boríték, felgyorsul az ellátás – de ez nem erkölcsös, ez senkinek sem jó! Csak nagy erkölcsi megalkuvások árán lehet ebből a szakmából meggazdagodni, és az mindig valaki másnak a rovására megy. Ha nem több helyen kellene dolgoznia egy orvosnak, hogy tisztességes megélhetése legyen, nem oszlana meg az ideje és az energiája több munkahely között, hanem egy helyről kapná a jövedelmét – akkor már lehetne szankcionálni, ha valaki hálapénzt fogad el. Hosszú lesz odáig az út.

Jézus gyógyítási történetei szinte mind felérnek egy tabudöntögetéssel. Leprást, vérfolyásos asszonyt érint, szombaton gyógyít. Olyanokkal tart kapcsolatot, akiket a kora társadalma megvet.

A hitem számára fontosak ezek a történetek. Jézus soha nem idegenkedett senkitől! A napi orvosi praxisban mindenféle beteg előfordul, és bőrszínétől, származásától, intelligenciájától, társadalmi állásától függetlenül mindenkinek ugyanarra van szüksége: hogy tisztelget, megbecsülést kapjon, és hogy meg tudjam gyógyítani.

Az is nagyon tanulságos, hogy Jézus mindig egy kérdést tett fel. „Meg akarsz gyógyulni? Mit akarsz, hogy tegyek veled?” A betegnek ugyanis tisztában kell lennie ezzel, és el kell tudnia mondani. Az orvos csak eszköz lehet a gyógyításban. Az a tapasztalatom, hogy az Istennel való kapcsolata révén egy istenfélő orvos háta mögött másfajta bölcsesség áll, mint annak, aki nem hívó. Jézus is mindig az Atyával való kapcsolatából merített. Elemi erejű gyógyításai messiási jelek voltak, ezt senki más nem csinálhatja utána, de a mi napi gyógyítási praxisunkban is ugyanez az Istentől kapott bölcsesség szükséges. Persze ez nem mentesít minket attól, hogy szakmailag továbbképezzük magunkat. Jézusnak erre nem volt szüksége. Számomra meggyőző, hogy milyen kevés eszközzel, de milyen hatékonyan gyógyított. Sokszor a szavával: „Menj el, mosd meg magad a Siloám tavában, és meggyógyulsz.”

A gyógyító Jézus a hívő orvos számára tehát külön is példakép.

Tanulmányoztam azt is – újfent a tabuhoz közelítve –, hogy ő hogyan mert és tudott úgy feltenni kérdéseket, hogy a betegség mögött a valódi problémákat találta meg. Nagyon tanulságos Jézus gyógyítói attitűdje. Ebből az odafordulásból szeretnék minél többet a hétköznapi gyakorlatomban átvenni. A tabukat is szeretném ilyen módon megközelíteni: hogy ne legyen fal, vagy ha van, akkor az tudjon leomlani, hogy a beteg meggyógyulhasson. Sokszor megvan a bűntudat, de nem találják a megtérés módját.

Mindennapi gyakorlat a Jézussal való kapcsolatomban. Reggel vele kelek, este vele zárom a napot. Hiszem, hogy a Lélek ma is tud inspirálni, hogy feltegyek egy kérdést, vagy eszembe juttat valamit: végeztessék el még egy, nem szokványos vizsgálatot, stb. Ezt nem tudom mással magyarázni, mint inspirációval! A Lélek által folyamatos kapcsolatunk van Istennel, aki látja, hogy éppen miben vagyunk, ki miért jön ide. Ha meg tudom teremteni a feltételeit, hogy megnyíljon a beteg, és elmondja, mi a valódi baja, akkor a tabuk fölé emelkedhetünk. S ha van rá orvosi megoldás, azt megtalálhatom, ha pedig nem orvosi, akkor arról is beszélünk, ha nem utasítja el.

Mit gondol, mit tehetnénk, hogy kevesebb tabu álljon közénk? Hogy őszintébbek legyünk a kényes témákat illetően is?

Az imádkozás nagyon fontos, de amit nagyon hiányolok a mai keresztyén társadalomból, az a bizonyágtétel intézménye. Gyülekezeti szinten és kisebb csoportokban is. Akár a betegségekből való gyógyulásainkban, akár a szexualitásban, a párkapcsolatunkban hogyan vezetett Isten? Ezekre a hittapasztalatokra szükség van a fiatal generációnak! Néha egészen elemi dolgok nem kerülnek át anyákról lányokra, apákról fiúkra. Miközben a világ információs sztrádái kinyíltak, az emberek közötti információcseré – amely sokkal megbízhatóbb és mélyebb, s folyamatos kontrollt jelent – rosszabbul működik. A megtérésünk élményei „nem arra valók”, hogy megtartsuk magunknak, ücsörögjünk rajtuk! Ezzel megfosztunk másokat valami fontos információtól. Isten szabadságait tovább kell adnunk. Válgjon ez a kegyességünk részévé! Hívó orvosok az életvezetés szempontjából hasznos, tabudöntő témákat tudnának feltárni. A keresztyén értelmiség bevonása nem hanyagolható el. A Krisztusról való bizonyágtétel nem csak a lelkes vasárnapi feladata. A próféták sem csak papi személyek voltak. Ma is vannak, akikre Isten szavakat bíz, hogy a tabuk leoldójanak, a bűnöket megbánjuk, és az Istennel való kapcsolat újból élővé váljon.

STIFNER-KŐHÁTI DOROTTYA

A keresztyén tabuk születése

Egyes keresztyének a Biblia tekintélyével ellentétesnek találják a tudomány bizonyos megállapításait. Más keresztyének ezeket az ellentmondásokat csak látszólag vélik összeegyeztethetetlennek, és megtalálják a kibékítés módját. Időnként az „egyes” és a „más” keresztyének vitába keverednek egymással. „Egyesek” azzal vádolnak „másokat”, hogy nem tisztelik a Bibliát mint Isten kijelentett igéjét, saját kényük-kedvük szerint csúrik-csavarják a mondatokat, és azt hoznak ki belőle, ami nekik jólesik. A „más” keresztyének pedig vaskalaposnak, szemellenzősnek tartják az „egyeseket”, akik a körülöttünk zajló valóságról csak akkor vesznek tudomást, ha az könnyedén összeegyeztethető a Bibliával.

Jézus azt mondja: „Jobb annak, ha malomkövet kötnek a nyakába, és a tengerbe vetik, mintsem egyet is megbotránkoztasson e kicsinyek közül.” (Lk 17,2) Pál apostol pedig így int: „...de mindent vizsgáljatok meg, a jót tartsátok meg...” (1Thessz 5,21) Az első vers szövegkörnyezetének jellemző kifejezése a botránkozás, a másodiknak pedig a gyülekezetben elhangzó próféta-lás. „Mi, erősek pedig tartozunk azzal, hogy az erőtleneke gyengeségeit hordozzuk, és ne a magunk kedvére éljünk” – egészíti ki Pál (Róm 15,1).

Kézenfekvő konszenzusnak tűnik, hogy akkor a kényes kérdésekről inkább nem beszélünk, mert „egyesek” erős és érett hitű keresztyénnek tartják magukat, akiknek nincs szükségük arra, hogy az isteni kijelentésen kívül bármibe is belekapaszkodjanak, és „mások” is erős és érett hitű keresztyénnek tartják magukat, akiknek befér az is, hogy a Bibliát ne feltétlenül a konkrét szavak szintjén, hanem metaforikusan értelmezzék. Így mindkét fél erősnek gondolva magát nem „piszkálja” a másikat: vagyis megszületett a tabu!

Így „egyesek” és „mások” is boldogan élnek, míg meg nem halnak, vagyis csak élhetnének ebben az álbékességben, ha nem lennének olyanok, akik olykor felkavarják az állóvizet: a rendszerbe kívülről belépő, új hívők vagy a gyerekek, akik nem tudják, hogy milyen té-

mákat nem szabad fessegetniük.

„Ősember volt Ádám és Éva?” – hangzott a tízéves forma, szeplős, duci fiú kérdése a hittanóra végéhez közeledve valamikor, még a '80-as években.

Mit válaszolhat erre egy hitoktató?

„A Biblia szerint nem voltak ősemberek. Ádám és Éva pont olyanok voltak, mint te meg én vagy a szüleid. Csak ők először még büntelenek voltak, és így sokkal könnyebben tudtak beszélgetni Istennel.”

Néhéz helyzetekből legjobban egy kérdéssel vághatja ki magát az ember, így akár vissza is lehet dobni a labdát: „Szerinted?” Ha erre mond valamit, akkor megkérdezi, hogy miért gondolja így, aztán beszélgetnek.

„Kitől hallottad ezt a kérdést?” – kérdezhet vissza a hitoktató, miközben azt gondolja, hogy biztos az ateista apja bujtotta fel a gyereket, hogy sarokba szorítsa ilyen kérdésekkel.

„Tudod, ősemberek nem is voltak igazán, azt csak bizonyos tudósok találták ki, akik nem szeretik Istent, de valahogy el kell magyarázniuk, hogy hogy lettünk mi, emberek.”

„Te már nagy vagy, és biztosan megérted, hogy Ádám és Éva olyasfajta szimbolikus személyek, akik az egész emberiséget jelképezik, így tulajdonképpen mindegy is, hogy ősemberek voltak-e vagy sem.”

Az a kisfiú én magam voltam, a hittanórát pedig *Bohus Imre* főtábornok tartotta az egyik helyi iskola falai között. A kérdésemre egy pillanatnyi gondolkodás után egyszer-

„Ősember volt Ádám és Éva?”

rűen és lényegre törően csak annyit mondott: igen. Válaszát most, felnőtt fejjel kifejezetten zseniálisnak tartom, mert

sok szempontnak megfelelő. Az egyik legfontosabb az, hogy komolyan vette a kérdésemet, és nagyon jól tudta, hogy a tízévesek nyiladozó értelme sok-sok forrásból táplálkozik. Ez azzal is jár, hogy az őszinte tudásvágy olyan dolgok között is kapcsolatot keres, amelyeket a felnőttek gyakran átjárhatatlan kategóriákként kezelnek. De ő a világra nyitottan éppúgy érdeklődött a tudományos megismerés eredményei, mint a Biblia mélységei iránt. Válasza rövid távon kielégített, hosszabb távon pedig nyitva hagyta annak a lehetőségét, hogy én magam is megküzdhessek az isteni kijelentés és az emberi tapasztalat látszólagos kibékíthetetlenségeivel.

Néhány évvel később, pont a konfirmációmra kaptam *Az őskori ember* című könyvet. Egy más felekezetű, hívő ismerős is hozott ajándékot, és látva a többi között az „ősemberes” könyvet, tett is rá egy negatív megjegyzést, mintha az Istenhez tartozás eleve kizárná az ősemberek kérdéskörének megismerését. Vagyis tabu!

A tabuk akkor születnek, amikor egy rázós témához a felvetése, megbeszélése során rossz érzés és a másik el nem fogadása társul.

Gyerekként a lelkesztől tiszteletet és elfogadást kaptam ennek és később sok egyéb témának a felvetésénél.

KIS FERENC BALÁZS

Ősember és űsrobbanás mint keresztyén tabu?

Felkérést kaptam, hogy hozzá-
szóljak *Kis Ferenc Balázs* gondo-
lataihoz. Ismerve a sokféle,
egymással gyakran élesen üt-
köző felfogást hogyan lehet itt józanul
hozzászólni? Hiszen még a keresztyé-
nek között, a Bibliára hivatkozva is egy-
másnak feszülnek a nézetek! Hogyan
lehet egy könyvtáryi anyagot teológia
és természettudomány viszonyáról né-
hány bekezdésben összefoglalni?!

Az ősemberkérdés inkább a biológu-
sokra tartozik, fizikusként egy semmivel
sem kevésbé rázó tabukérdés illet in-
kább, a modern kozmológia kérdése,
például annak főáramlata, az űsrobban-
ás-elmélet. Tabu foglalkozni vele? Azt
vallom, hogy valójában nem lehetnek
tabuink, így nagyon helyes az első
emberpár ősember voltára vagy épp
a teremtés napjai kapcsán az univer-
zum jó tizenhétmilliárd évére rákérdezni.

Tanulságos a Nobel-díjas fizikus, Sir
William Bragg véleménye, miszerint
a természettudomány és a teológia
szemben áll egymással, mint a hüvelyk-
ujj a többivel – és jó fogást tesz lehe-
tővé. Keresztyén hitünk határozottan
kiállhat amellett, hogy a Teremtő által
alkotott törvényeket kutatja a természet-

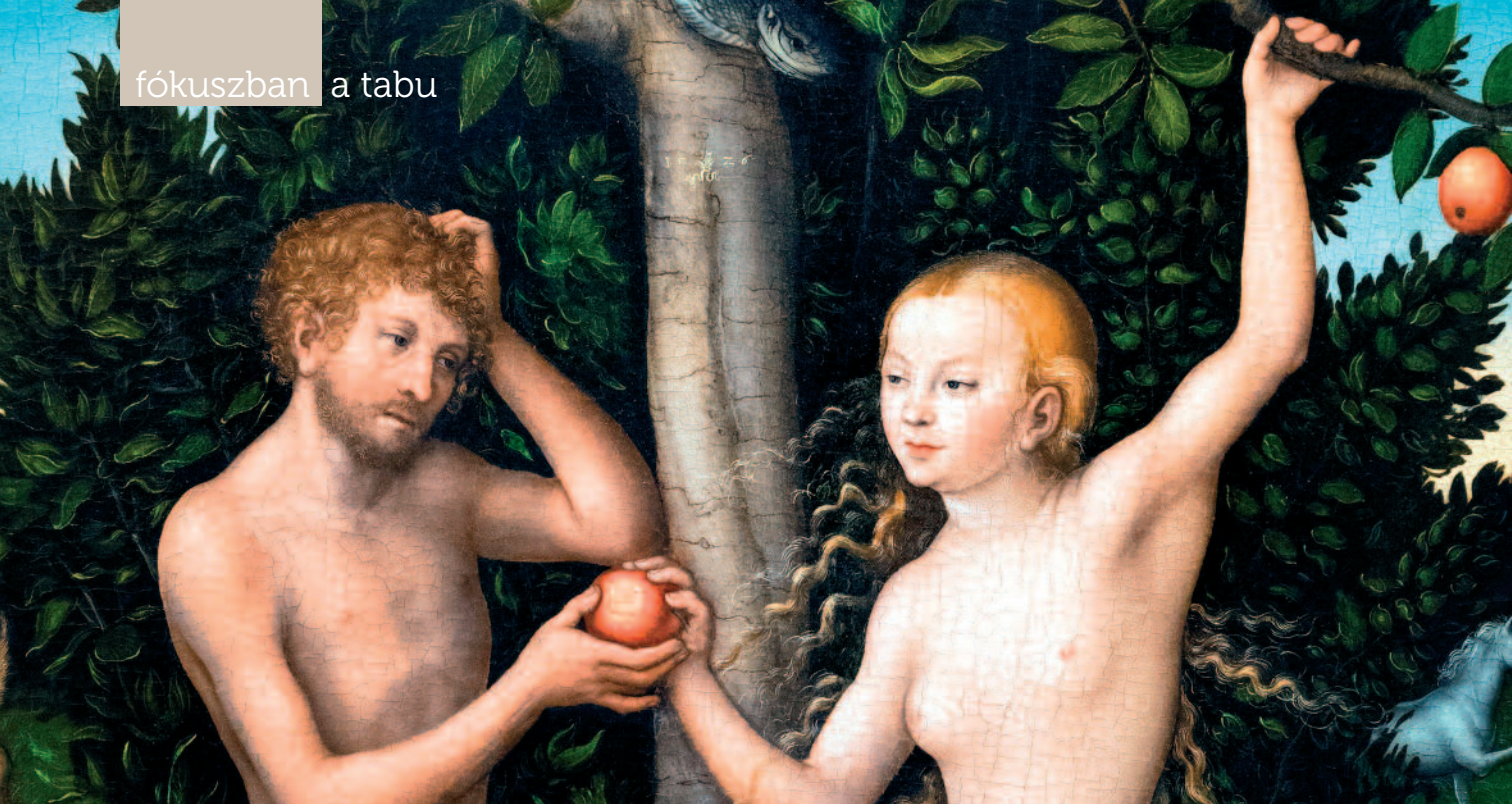
tudomány is, ezért a „jó” tudomány
nem ellentmond a keresztyén hitnek,
hanem jó fogást ad vele együtt.

Attól, hogy egy jelenséget több néző-
pontból, eltérő szemlélettel is megvizs-
gálhatunk, még nem feltétlenül kell,
hogy ellentmondás keletkezzen. Ellent-
mond-e az, hogy előttem egy kb. egy
centiméter élhosszúságú kocka van,
annak, hogy igen édes? A kocka alakja
mellé odatehetjük a cukor ízét – Isten
igazsága mellé odatehetjük a szerete-
tét. A fotonrészcskék mellé odatehet-
jük a fényhullámokat – Jézus ember
volta mellé odatehetjük Isten voltát.
Ezek néha más területet érintenek
(forma és íz, igazság és szeretet), más-
kor viszont egyenesen ellentmondónak
találjuk őket (részcseke és hullám,
ember és Isten). Mégis megtapasztaljuk,
hogy ugyanazt a tárgyat vagy személyt
írják le különböző szempontból (kocka-
cukor és Isten, foton és Krisztus).

A természettudomány saját maga
által választott módszerekkel dolgozik:
az ész és a kísérleti tapasztalatok révén
alkot elméleteket. Ezzel a módszertan-
nal leszűkítette vizsgálódási területeit.
Ha a gyakorlatban nem is teljesen, de
tulajdonképpen elvileg figyelmen kívül

hagyja a kísérletileg nem ellenőrizhető
eseményeket – például az összeeskü-
vés-elméleteket, személyes élménye-
ket vagy az angyalokat, bibliai csodákat,
Jézus feltámadását, a Szentlélek mun-
káját. A teológia tudományának is meg-
vannak a saját maga által választott
módszerei. *Luther* wormsi vallomására
hagyatkozhatunk: észérvek és Szent-
írás. Ezzel leszűkítette vizsgálódási te-
rűleteit. Figyelmen kívül hagyja az
igéből nem ellenőrizhető kérdéseket –
például a gravitáció, az elektromágne-
sesség, az optika törvényeit, a Nap-
rendszer szerkezetét, de az űsrob-
banást is.

Ebből érthető az a gyakori nézet, mi-
szerint a hit és a tudomány más dol-
gokról szól, így nem is mondhatnak
egymásnak ellent. Mégis azt látjuk,
hogy bizonyos kérdésekkel mindkettő
foglalkozik. Ilyen a világ és benne az
emberiség eredete is. Maga a Biblia is
különböző szempontokkal lát el. Épp
ezért is vallhatta Luther, hogy a Szent-
írást maga a Szentírás magyarázza.
Például mindjárt az Őszövetség kezdő-
lapjain is két ellentétes látószögől ka-
punk tanítást a világ kezdetéről. Melyik
igaz? Mindkettő! Ha a kialakulás idő-

rendje érdekel, 1Móz 1 próbál utat mutatni az egy hétre sűrített ritmussal. Ám már az Ószövetség tudta, hogy „ezer esztendő előtted annyi, mint a tegnapi nap...” (Zsolt 90,4) *Einstein* relativitás-elmélete révén ez az igazság még tudományos érvényre is emelkedett... Ha az ember szerepe érdekel ebben a világban, 1Móz 2 próbál vezetni minket a kert őrzésének példájával. Ha Isten teremtő hatalmán és az ember por-szem volta ellenére nyert méltóságán ámulunk, Zsolt 8 nyomán haladhatunk. Ha pedig a tudomány kérdéseit tesszük fel, akkor a kozmológia vagy az evolúció próbál utat mutatni...

A felvilágosodás követői a tudomány nevében száműzték az Ádám-mítoszt, majd – módosítva ugyan, de – a tudomány maga követelte ki a mítosz egy-fajta visszatérését: az úgynevezett mitokondriális Évát és Y-kromoszómás Ádámot! Ez a példa is jól mutatja, mennyire fontos, hogy jól értsük a dolgokat. A teremtés hét napjának magyarázatában már sokkal a tudomány felvetéseit megelőzően, teológiai okokból vélte például *Augustinus*, hogy ha egyszer a nyitva hagyott hetedik nap még nem zárult le – ahogyan a Biblia elbeszélése elénk adja –, hanem több ezer éve is tarthat, akkor a zsoltárosnak igaza lehet a megelőző hat nap kapcsán is, és azok is kithetnek akár ezer éve(ke)t. A modern kozmológia ehhez már legfeljebb illusztráció lehet – milliárd évekre is kiterjesztve az ige bizonyosságát.

Ma már nem kérdés, hogy *Kopernikusznak* igaza volt-e – és nem is gondoljuk, hogy ellentmondana a Szentírásnak

az, hogy nem a Földet tudjuk az Univerzum középpontjának. Igaza lett *Galileinek*, aki – *Augustinus* nyomán – írásmagyarázati elvében vallotta, hogy ha a tudomány ellentmond valamiben a Bibliának, akkor alaposan át kell gondolni az igeszakasz értelmezését, mert valószínűleg nem szó szerint, hanem jelképesen kell érteni. Mára pedig csillagászati megfigyelések milliói elvezettek a galaxisok számtalan voltához, és fizikai elméleteink révén van kozmológiánk is a magyarázatukra.

Két szemüveget is kaptunk, hogy elemezzük, értelmezzük a világunkat: a Szentírás mellé magát a teremtett világot is. A hatnapos teremtéstörténet értelme még mindig nem teljesen világos, még mindig birkóznak az írásmagyarázók, hogy kibontsák a részleteit – de hiszem, hogy nincs ellentmondás a természettel, mert Isten egyazon világa a teremtéstörténet(ek)ben leírt és a kozmológiában, őslénytanban, régészetben leírt is.

Mivel Isten ígéjéről már számos alkalommal (vö. kísérletek!) megtapasztaltam, hogy megbízható, bízhatom a teremtéstörténetben is úgy, ahogyan a Szentlélek ránk hagyta. Akkor is, ha értelmekkel nem fogom fel, miképpen is kell ezt a tudomány (szintén számos alkalommal megtapasztalt) igazságaival összekapcsolnom. Azt is tudom, hogy épp a tudomány fejlődése mutatott rá, hogy ami ellentmond az emberi logikánknak, az nem biztos, hogy ellentmond a valóságnak is. Az ősröbbségnek is vannak problematikuss, nem magyarázott, megfigyeléseknek ellentmondó részterületei.

Semelyik téren nem vagyunk tévedhetetlenek, mindentudók. Az ellentmondásokat, különbségeket nem tudjuk mindig feloldani. Most még csak tükör által, homályosan látunk (1Kor 13,12).

A modern fizika eredménye, hogy amit korábban egymást kizáró ellentétnek ismertünk, az a kísérletek tanúsága szerint mégis egységet alkothat. Például a teret és az időt teljesen független fogalomként kezeltük, mignem a relativitáselmélet „egybeolvasztotta” őket! Részecske és hullám kizárja egymást, de a kvantumelmélet „egybeolvasztotta” őket! Krisztus kettős természetéről szóló tanításunk „egybeolvasztotta” az emberi és isteni jelleget. Luther tanítása Isten kettős kormányzásáról „egybeolvasztotta” a világi és a valási szférát. Hasonlóan tekinthetünk a teremtés kettős leírására is. Vajon eljön-e az idő arra – és mikor? –, hogy „egybeolvadjon” a világ eredetének bibliai és tudományos leírása?

Igaza van hát Braggnek! A teremtés és a kozmológia kapcsán jelenleg valóban látunk ellentétet (is), még meg kell keresnünk a módját, hogyan találjunk a többivel szemben álló hüvelykujjunkkal jó fogást, hogy értsük mind a Szentírást, mind a természetet.

Lehetett-e ősember Ádám és Éva? Amennyiben az őskor – amint a tudományban ezt meghatározzák – azt az időszakot öleli fel az emberiség történetében, ahonnan még nincsenek írott forrásaink, akkor mindenképpen. Tabu ezt a kérdést felvetni? Semmiképpen!

SZAKÁCS TAMÁS

A szerző fizikus, lelkész.

Miért tabu a Biblia, és miért nem beszélünk a halálról?

A hazánkban kevésbé, de világszerte ismert indiai protestáns teológus, *Vishal Mangalwadi* mintegy hatszáz oldalt írt a Bibliáról, melynek angol címe így adható vissza: *Egy könyv, amely megteremtette a világot*. A német fordítás címe pedig arra utal, hogy a Biblia a világ legfontosabb könyve, nyugati kultúránk szellemi középpontja, mert e szent könyv körül kristályosodott ki az egész nyugati civilizáció. Ez a könyv adja meg a keresztyén kultúra tájékozódási és igazodási pontját a világi, egyházi társadalom és az egyéni moralitás vonatkozásában, de szellemtörténeti, ipari és gazdasági vonatkozásban is. Hatszáz oldalon keresztül izgalmas olvasmányban szembesülhetünk a Biblia teremtő szerepével, hatásával. Az indiai szerző felettébb csodálkozik azokon a nyugati keresztyéneken, akiknek nincs meg a könyvtárukban, és nem napi olvasmányuk a Biblia.

A bevezetésből is kitűnik, hogy **a Biblia nemcsak páratlan, hanem nyugati civilizációnk kikerülhetetlen és nélkülözhetetlen alapja**, felépítője és célmeghatározó szent valósága. Még jobban csodálkozik indiai protestáns testvérünk azon a meghökkentő jelenségen, melyet Amerikában és Európában tapasztalt. Érthetetlennek és elképesztőnek tartja – írja –, hogy baráti, rokon társaságban vagy terített asztal mellett, ha valaki szóba hozza a Bibliát, akkor hirtelen megfagy a levegő, megakad a társalgás, mindenki zavartan néz a cipője orrára, vagy kibámul az ablakon. A kínos helyzetbe került tagok egymásra sem mernek nézni, majd igyekeznek gyorsan témát váltani, mintha tilos és illetlen dolog lenne a Bibliáról beszélni, mintha valaki valamiféle tabut tört volna meg csupán azzal, hogy megemlítette. Mi lehet ennek az oka?

Feltételezem, valami olyasmi, ami még további kínos témákat is érint,

mert azt tapasztaltam, hogy hasonlóképpen megreked a társasági hangulat, ha valaki a halál és a gyász témáját hozza fel, esetleg egy ismerős halál- esete és hozzátartozói gyász- vagy egy frissen piacra került témacentrikus könyv, tévé- műsor kapcsán. A médiavilágban és a könyvpiac- on is a szélsőségesen

ezoterikus műsorok (jós, kártyavető) vagy különcködő könyvkiadványok mennyiségével összevetve a halál és a gyász témájával kapcsolatban kiadott mérték- és irányadó művek száma csekély. A téma mintha tabu lenne. **Nem abban az értelemben, hogy tilos, hanem kínos, zavaró, elnémitő, idegesítő, kellemetlen, elhallgatandó.** Aligha lenne kellemes hatású, ha egy társaságban azzal adnám meg a beszélgetés kezdőtémáját, hogy beszéljünk a halálról, a gyászról, a mulandóságról. Alighanem előbb-utóbb szólna valaki a többiekkel egyetértésben, hogy hagyjuk ezt, beszéljünk másról. Ennek okait érdemes lenne számba vennünk. Persze felvethetnénk, hogy mérlegeljünk együtt, ki miért nem beszél róla szívesen, miért szeretné kerülni a témát. Vajon ki miről elmélkedne ilyen esetben, ha még egyáltalán maradna valaki a társaságban?

Sokan tabuként kezelik a Bibliát, mert immáron évszázados mértékkel mérhetően szorították ki a modern, nyugati ember tudatából és persze könyvespolcáról. Annak ellenére, hogy vannak kiadók és egyházak, amelyek komoly erőfeszítéseket tettek a Szentírás népszerűsítésére, ezek a tiszteletre méltó törekvések – sajnalatos módon – csak keveseket érhettek el az ellenszemes világban.

Még nagyobb a gond a halál és a gyász összefüggésében: mert a nyugati ember elvesztette a Szentírást és vele együtt annak mondanivalóját is az élet legmeggrázóbb eseteivel kapcsolatban. Sem a halál, sem a gyász összefüggésében nem él a lelkekben a Biblia közvetítette

szent remény az üdvösséges örök életre. Nemcsak langyos lett az örök életbe vetett hit, hanem tetszhalottá is vált, mely után következik a teljes kihalás teremtette úr, mely nyomorít, bénít, és nincs mit mondani. S ez az úr nagyothallóvá is tesz. Képtelenek vagyunk meghallani az Úr Jézus messiási programját megelőző kijelentését, hogy „elközelített az Isten országa” (Mk 1,15), és közvetlenül a kereszthalála előtt a testamentumértékű kinyilatkoztatását: „Ne nyugtalankodjék a ti szívetekek [...] Az én Atyám házában sok hajlék van...” (Jn 14,1–2) Korszelle- münk nem engedi a szívünkig érni Pál hiteles bizonyosságtételét arról, hogy neki „a meghalás nyereség” (Fil 1,21) Krisztus miatt. Vagy a nemes harcnak tekintett hitről írt szavait (2Tim 4,7), melyekkel együtt jár, hogy „végül eltételek nekem az igazság koronája, amelyet megad nekem az Úr, az igaz bíró azon a napon; de nemcsak nekem, hanem mindazoknak is, akik várva várják az ő megjelenését.” (8. vers).

Mennyivel könnyebb és felszabadítóbb lenne a helyzetünk az itt érintett tabutémákkal kapcsolatban, ha benne élnénk a Szentírás ígéiben, és azok benne élnének a szívünkben.

RIBÁR JÁNOS

A szerző evangélikus lelkész és tanatólógus.

Az inverz befőtt esete a megbélyegzéstől való félelemmel

Interjú Sipos Zsolt terapeutával titokról és taburól

Egyre közismertebb tény: a magunkba fojtott, ki nem beszélt érzések és történetek hosszú távon megbetegítenek bennünket. A titkok és tabuk működéséről Sipos Zsolt hívő katolikus lelkipáter (pasztorálpszichológus), pár- és családterapeutát kérdeztük. A négygyermekes édesapa a kecskeméti Rév Szolgálat keretei között működő Reménység Háza Lelepkondozói és Mentálhigiénés Tanácsadó Szolgálat egyik alapítója, a Lelekesítő Ökumenikus Családterápiás Műhely szakmai közösségének tagja.

Hogyan tehetünk különbséget aközött, hogy valamit tabunak vagy titoknak, magánügynek vagy tabutémának tekintünk?

Titoknak csak az nevezhető, amit egy ember tud. Valaki birtokol egy információt, amit tulajdonképpen azzal tesz titokká, hogy – szégyenérzetből vagy büntudatból – nem beszél róla, így védve önmagát. Azáltal azonban, hogy nem tárja fel mások előtt, hanem magában tartja, valójában veszélynek teszi ki magát, mert a titok minden esetben betegítő hatással van a titokgazdára. Szigorúan vett értelemben: amit két ember tud, az már nem titok. Ugyanakkor a közös tudás sajátos összetartozást is jelent azok között, akik titokgazdaként őrzik azt.

A tabu tartalmáról ezzel szemben tudnak az érintettek, de nem beszélnek róla, mert valaki az adott környezetben, társadalomban – kimondva vagy kimondatlanul – megtiltotta azt. A téma nyilvános feszegetése, felvállalása ugyanis megnehezítené az egyén vagy a közösség életét, így mindenki gondosan ügyel arra, nehogy újra felemlítse.

Az intim szférát érintő dolgok pedig a magánügy kategóriájába tartoznak, és tulajdonképpen senkinek semmi köze hozzájuk. Bizonyos mértékig a családi életünk is idesorolható. Tabuként azokat a vetületeit kezeljük, amelyekről nem akarjuk, hogy napvilágot lássanak, különben kiderülne rólunk, hogy nem a normának megfelelően működünk. Ezért leplezzük őket, nehogy külső megbélyegzés érjen bennünket.

Mi játszódik le akkor, amikor sejteni véljük, hogy a másik titkol valamit előlünk?

Akkor jönnek a hiedelmek, amelyek nagyon el tudnak vinni bennünket. Nehéz elválasztani, mi bennünk a valóság, és mi a saját fantáziánk szüleménye.

Még inkább megnehezíti a helyzetet, ha az általunk konstruált valóságot meg is osztjuk a szűkebb vagy tágabb környezettel.

A titkot őrző személyt a megbélyegzettségtől való félelem mellett mi gátolja még abban, hogy másokkal is megossza titkát?

Egyértelműen a szembesüléstől való félelem. Abúzus (bántalmazás – a szerk.) esetén például – ez talán a legszigorúbban tabuként kezelt titokterülete az életnek – az erőszakot, bántalmazást szenvedett emberek a tudatalattijukban elnyomják a történetüket azért, hogy ne kelljen újra szembesülniük vele – mintha így meg nem történtté tehetnék az eseményeket... Olyan mély, megrázó, durva trauma érte őket, hogy azt érzik, a titok feltárásával megsemmisülnének, elveszítenék minden olyan emberi tulajdonságukat, amely a méltóságukhoz tartozik.

Egy szakember – pszichológus, pszichiáter, terapeuta, lelkipáter – mivel tudja mégis felszínre segíteni a hasonló titkokat?

Semmi más nem szükséges hozzá, mint az emberi lénynek a megerősítése, teljes elfogadása, illetve annak a bizalmi légkörnek a megteremtése, amelyben a titok fel tud tárulni. És még ha ez meg is valósul, akkor sem biztos, hogy sikerrel járunk. Minden egyes alkalommal ugyanis, amikor a kliens kész szembesülni a titkával, újra végigéli az egész traumatizáló állapotot és az ezzel kapcsolatos stresszt. Nem tudhatjuk, el bírja-e ezt vagy sem.

A titokról egyébként az egyik mesterem, Kozma-Vízkeleti Dániel úgy beszél, mint egy inverz befőtről, amely nem lejárát előtt, hanem kizárólag lejárát után bontandó föl, amikor a legkevésbé traumatizálja a titokgazdát, illetve a környeze-

tét. Amikor eljön az a megdolgozottsági állapota a titoknak, hogy föltárhatóvá válik. Már nem rombol, már nem okoz olyanfajta feszültséget, ami még jobban megterheli a környezetet.

Ha van egy titok- vagy tabutéma, amiről a családban beszélni lehet, de az iskolában, a munkahelyen, a társadalomban nem, akkor ezt a kettősséget hogyan éljük meg? Például egy kisgyerek könnyen alkalmazkodik ehhez, és egyszerűen elsajátítja a szocializációja során, hogy miről hol szabad vagy nem szabad beszélnie?

Egyfelől megtanuljuk, persze, de közben a Szentírásban is benne van, hogy semmi sem marad örökre titokban, előbb vagy utóbb mindenre fény derül – és az ettől való félelem folyamatosan ott bujkál az emberben, sőt nagyon komoly szorongást vált ki. És ez sok pszichoszomatikus betegség forrása is lehet, ráadásul generációról generációra átadódik: sokan soha nem találkoznak a titok tartalmával, de tudat alatt hordozzák a súlyát.

A gyermekeket élő radaroknak mondjuk: szinte hihetetlen, de már bizonyított, hogy a tudatalattijukkal képesek mindent letapogatni a környezetükben. Nem tudnak mindent beazonosítani, viszont érzik, ha gond, baj vagy épp titok van, és ezt viszik magukkal.

Van egy olyan közhelyünk, hogy nem teregetjük ki a családi szennyest. Még terápiás közegben is nagy visszatartó erő, ha azért nem beszélünk valamiről, mert különben valaki azt gondolja rólkunk, hogy nem vagyunk normálisak. Hiszen, mint mondtam, ami a normán

belül van, az nem tabu, ami azon kívül esik, az viszont az.

A titokkal élés a testi-lelki egészségünket is veszélyezteti, a pszichiátriai megbetegedések pedig tagadhatatlanul a normán kívül vannak. Ön szerint hogyan lehet, illetve kell róluk beszélni?

Sajnos a mi társadalmunk még nem befogadó. Míg Nyugaton sikk arról beszélni, hogy mindenkinek van saját terapeutája, és lenézik azt, akinek nincsen, addig nálunk pont fordított a helyzet. A lélek betegségeit olyanfajta bélyegnek tekintik, amellyel pillanatok alatt kirekesztik minden közösségből az érintetteket. Ha tehát az egyén, a család szintjén – és nem pedig szakmai oldalról megközelítve – jelentkezik a téma, akkor Magyarországon csakis védett környezetben lehet és szabad beszélni erről. Az érzékenyítés nagyon fontos feladatát a szakembereknek kell elvégezniük.

Pasztorálpszichológiával is foglalkozik. Tapasztalata szerint mennyire tabutéma az, hogy egy – nevezzük így – „mintahívőnek” is lehetnek megtorpanásai, neki is válságba kerülhet a hite?

Egyetlen ember sem védett. Igen bölcs és tapasztalt egyéni szupervízorom – egyéni szakmai kísérőm – után szabadon úgy szoktam fogalmazni: lelki bajok ellen nincsen védőoltás. Elképzelhetetlen, hogy egy ember úgy élje le az életét – bármit is kap a Jóistentől –, hogy ne legyenek krízisei. Az, hogy hogyan küzd meg ezekkel az elakadásokkal, már más dolog. Én az egészségesen megélt hitet mindig az istenkapcsolatra vetítve figye-

lem és nézem. Akinek egészséges és nem betegítő az istenkapcsolata, az, biztos vagyok benne, hogy könnyebben küzd meg az elakadásaival, mint az, akinek semmilyen fogódzkodója nincsen.

Egy közösség számára fontos lehet, hogy a követendő példaként számon tartott vagy véleményvezérnek tekintett emberek felvállalják mások előtt a nehézségeiket?

Egyértelműen igen – de csak amennyiben már túljutottak a krízisen! Hiszen a tapasztalataikból bárki nagyon sokat tanulhat és meríthet, illetve rájöhet, hogy nincsen egyedül. Tulajdonképpen ez a csoportterápiák lényege is: az elfogadás és a befogadás megélése.

Ahhoz, hogy egy titokgazda képes legyen kiállni mások elé – és közben ne tapasztalja meg a megsemmisülés érzését –, nagyon erős támogatás szükséges a háttérből, minden tekintetben. Nem szabad magára hagyni addig a pillanatig, amíg ő nem lesz képes a saját lelkével kibékülve, egy komoly megbocsátási folyamaton keresztül eljutni tulajdonképpen ahhoz az önazonosság-hoz, amit a trauma vagy a megélt elakadás benne majdnem megszüntetett.

Ha ő elérte ezt a stabil önazonosságot, és megosztja a családjával a belső érzéseit, akkor onnantól kezdve a családnak, a környezetnek hogyan kell viszonyulnia a korábbi titokhoz, tabuhoz?

Mindenkinek meg kell dolgoznia ugyanezt, egyénileg és közösségben egyaránt. Nem biztos, hogy mindenkit egyformán érint, de mindenkinek dolga lesz vele.

VITÁLIS JUDIT

Hitünk legmélyebb élményei – mint társalgási tabuk

Nem vagyok egy partiarc. Képtelen vagyok ugyanis a napjainkban kötelező laza társalgásra, a „small talkra”. Körülbelül két és fél éve egy esküvőn voltunk éppen, amikor a menyasszonnyal közös barátaink egyike valami olyasmi kérdést tett fel nekem, hogy „Milyen fontos dolog történt veled mostanában, Péter?” Erre én elmeséltem neki az igaz hitre jutásom történetét. Hát ez volt a legfontosabb dolog, mely történt velem, nemhogy akkor, egész életemben! Soha nem fogom elfelejteni azt a megdöbbent arcot... Egy másik barátom, aki szemtanúja volt párbeszédünknek, alaposan leszidott utána. Nem tanultál, Péter, *Woody Allentől*? A hitélet nyilvános kiteretése olyan, mintha az ember társaságban elővenné a nemi szervét. Tabu.

No ez az, amit én nem fogadok el. Elő kell állni a hitünkkel, akár alkalmas, akár alkalmatlan az idő (2Tím 4,2). **A laza társalgás nagyon sokszor**

olyan, mint egy elmulasztott jócselekedet. Urunk számon fogja kérni rajtunk a haszontalan szavak tömegét (Mt 12,36). A hit botránya talán az egyetlen botrány, amelyet muszáj felvállalnunk – no persze nem a botrányokozás szándékával... Azaz figyelemmel kell lennünk a befogadóképességre is. Ezért másnap írtam egy bocsánatkérő e-mailt megrökönyödött barátomnak, hogy elnézést kérek tőle, ha sokkoltam a lelkesedéssel, de amikor az ember életét Urunk a kezébe veszi és megtisztítja, az olyan mély dolog, amelyről nem lehet lelkesültség nélkül beszélni. Válasza hihetetlenül megnyugtató. Ő kért elnézést tőlem, hogy nem tisztázta ott, helyben, hogy a megdöbbenése azért volt, mert éppen akkoriban döntötte el, hogy sikeres állását otthagya a Károli Gáspár Református Egyetem teológushallgatója lesz... Akkor még nem tudtam, hogy egyházunknak a késői elhívásúak képzését megnyitó, bölcs döntése következtében két évvel később én meg evangélikus lelkészhallgató leszek majd...

Hitünk legmélyebb élményeiről saját egyházunkban sem mindig tudunk beszélni. A legfontosabb fohászokdások kimondhatatlanok (Róm 8,26b), és a legmélyebb öröm kibeszélhetetlen (1Pét 1,8b). Mégis! Muszáj megpróbálni kibeszélni mindezeket. Tanuljunk Pál apostoltól, aki antiókhiai és athéni beszédei után, a jeruzsálemi nép és az Agrippa előtti beszédeiben a Jézussal

való találkozását állította a közép-pontba. Össze kell tudjuk kötni Jézus legbenső érintését Isten igéjével – ahogyan Pál apostol is tette. Van, amikor ez nagyon egyszerű, mert Isten igéje válik Jézus legbenső érintésévé. De Jézusnak nem lehet előírni, hogy hogyan és mikor érintsen meg bennünket. Engem ötvenkilenc évesen azzal vezetett vissza abba az angyal földi gyülekezetbe, ahol kereszteltek, és ahol konfirmáltam, hogy előtte megmutatta Ávilai Szent Teréz belső várkastélyának csodálatos termeit, és végigvezetett egy teljes Szent Ignáci lelkigyakorlaton. Jézus innen is, így is meg tudja mutatni azt az evangélikus gyülekezetet, amelyben a helyünk van. **Engedjünk Jézus hívásának, és beszéljük ki azokat a csodákat, amelyeket tesz az életünkben!** Mert a bennünk élő Jézus ereje és szeretete sokkalta nagyobb annál, mint amit mi be tudunk fogadni. Muszáj tehát mindezt megosztani. Ha kell, akár társalgási tabukat is ledöntve vele. A saját példám is mutatja, hogy a Lélek kegyelme közös hitélménnyé formálhatja azt, amit elsőre „botránynak” véltünk. Kellő alázattal merjük engedni, hogy tegye!

PROF. CSERMELY PÉTER

Széchenyi-díjas magyar biokémikus, hálózatkutató, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja

csermelyblog.hu/kenyer

A hit tabuja és a tabu hite

Nyilvánvaló, hogy az igazi, erős, valódi, szilárd hit nem kételkedik. Ezért a komoly hívő ember nem is kérdez semmit, csak hisz. Végképp szóba se jöhet, hogy panaszkodjon Istentől kapott sorsa miatt. Nem véletlenül oktatják ki kérdései miatt Jóbót a bölcs (az úgynevezett bölcsesség teológiáját képviselő) barátok (pl. Jób 8,2–3). Nyilvánvaló, hogy aki hisz, az nem kételkedhet. Ez az igazság nyilvánvaló, így hát megkérdőjelezhetetlen. Ezek – ha úgy tetszik, divatos szóval – a sziklaszilárd hitigazságok érinthetetlen tabuk. El a kezekkel hát a hit tabuitól! Punktum, a kérdés és magazinunk fő témája ezzel lezárva. Kár is volt ebben a számban erre fókuszálni...

Apró bökkénők azért vannak ezzel a lezárással. Az csak a kisebb jelentőségű, hogy a keresztyén élet gyakorlatában minden őszinte Krisztus-követő megtapasztalja, hogy igenis vannak kérdései, kétségei, panaszai. Nem egészséges képmutató módon eljátszani, hogy nincsenek. Mert akkor, mint a Kis herceg történeteiben is olvasható, a betömködött, ki nem tisztított vulkán robbanni fog. Annál nagyobb, minél inkább igyekeztünk azt lezárni.

A lényegesebb megütöztetést pedig az váltja ki, hogy jóllehet magától értetődő, hogy a hithez nem illik a kétség és a kérdés, mégis egészen mást látunk Jézus körül. A tanítványok nemcsak kérdeznek (Mt 13,10; 17,10), hanem még értetlenkednek is (Mt 21,20; Mk 7,18), sőt egyenesen hitetlenkednek (Mt 17,17–20; Mk 16,14; Lk 24,41; Jn 20,20). A kísértő kérdezőket ugyan megfedtte Jézus, és nem minden esetben adott választ nekik, de az egzisztenciális vívódásukból fakadóan kérdezőket nem. Lehet, hogy váratlan – tévhitekbe kijózanító – választ adott, olyat, amilyenre nem számítottak, de mindig utat mutató feleletet adott.

Vannak tehát keresztyén tabuk? Vannak tabuk a keresztyénségben? Mik? Milyen értelemben? Milyenek? Mennyi? Miért?... Valóban vannak kétségen kívül álló keresztyén igazságok, amelyek terén hitbizonyosságunk lehet, ezért

*A keresztyén élet
nem szembehunyás.*

nem kérdőjelezzük meg őket. Ugyanakkor a keresztyén élet nem szembehunyás: **bármit lehet kérdezni, bárminek megfontolhatók az alapjai, bárminek meg lehet vizsgálni, meg lehet fontolni az igaz voltát.** Vannak ugyan dogmáink, de nincs helye a dogmatizmusnak. (A dogmák tulajdonképpen mindig vitahelyzetekben formálódtak, kristályosodtak, innen is látszik, hogy helye van a kérdéseknek, még a kétségeknek is!) Nehéz élethelyzeteinkben, válságainkban sok minden megkérdőjeleződhet számunkra – ilyenkor salakként sokszor tévhiteknek kell kiválniuk, hogy tisztuljon, erősödjön a hitünk. És sok olyan kérdést teszünk fel, amelyeket nem szabad (és nem is lehet) elfojtanunk.

Ebben az értelemben nincsenek tabuk. Ugyanakkor utálok a „tabuutálatot”: amikor némelyek keresztesháborút indítanak a tabuk ellen, és mindent megfosztanak szent voltától, igyekeznek profanizálni őket. Az ilyenek csak azért döngögtetik a hit állítólagos tabuit, mert a tabuk (tév)hitében szenvednek. Nekik a tabuutálat pusztán fegyver, negatív megbélyegzés a másképp gondolkodók ellen. Ugyanakkor nem szívelem a tabuimádatot sem, amikor mindenféle ráfogják, hogy tabu, illet egy hívő nem kérdez(het). Nincsenek tabuk, „Minden tiszta a tisztának...” (Tit 1,15) – de csak hitben járva van értelme tabukat döntögetni.

SZAKÁCS TAMÁS

Lehet tabu az Úr neve?

„Ami azonban kijön a szájból, az a szívből származik, és az teszi tisztátalanná az embert.”
(Mt 15,18)

Manapság nagy divat az „egészség” érdekében szigorúan megválogatni az enni- és innivalóinkat.

Jézus Urunk a szájából kijövő szavak veszélyére hívja fel a figyelmet.

Magyarországon már a harmadik generáció többsége nem ismeri a második parancsolatot: „Ne vedd hiába Istened nevét!” A 2Móz 20,7 szerint pontosan: „Ne mondd ki hiába Istenednek, az Úrnak nevét, mert nem hagyja az Úr büntetés nélkül azt, aki hiába mondja ki a nevét.”

Tehát ha meggondolatlanul, tiszteletlenül, ok és cél nélkül mondjuk ki az ő szent nevét.

Az általános iskolás lányok között elterjedt, hogy szinte köztöszöként mondogatják: „Úristen!” Ezt nem csak olyankor teszik, ha félnek (pl. a védőoltástól). Elmondtam nekik, vigyázzanak, mert ez hasonlít ahhoz, amikor szemtelenségből felhívunk valakit telefonon, és nem szólunk bele, vagy becsöngetünk, és elfutunk. Mindezt pedig a magasságos, jóságos Istennel tesszük! Milyen más, amikor segítséget kérünk (vö. Zsolt 50,15), vagy szívből mondjuk: „Hála Istennek!”

Idősebbek – főleg férfiak – gyakran káromkodnak. Sebész főorvos kollégám előadásában hallottam a következő, szólásra készítő történetet. Nagyvizitre készültek. János bácsit fájdalom érte az előkészítésnél, nagyot káromkodott. A mellette levő fiatal segédápolónő rászólt: „De János bácsi! Mi lesz, ha meghal, és Isten számonkéri ezt?” A vizit az ágyához érkezett. János bácsi így szólt: „Itt senki sem törődik azzal, hogy mi lesz velem, ha meghalok, csak ez a kis csitri.”

A hit hallásból van. Jézus a kereszten legyőzte a Gonoszt, feltámadt, és mindannak, aki hisz benne, örök élete van. A Sátán célja, hogy ezt minél kevesebben tudják meg, és ebben azóta is sok csatlósa van. Célja, hogy minél kevesebben hirdessék, és minél kevesebben hallják meg az örömhírt. Már az első tanítványokat is igyekeztek megfélemlíteni, börtönbe zárni, halálra ítélni. Napjainkban is folyik a keresztényüldözés. Van olyan ország, ahol csak a „liberális” szellem jegyében, ahol más uralkodó válás miatt kerül tiltólistára Jézus neve. Van, ahol a börtönt, koncentrációs tábor, fegyelmi eljárást, szigorú

figyelmeztetést kapott családtag miatt a családban meg sem említik az Úr nevét. Nemzedékek távolodtak el a teremtől, megváltó, megszentelő Istentől. Sokan közönyösek (anómiások) lettek, pedig ez az állapot *Kopp Mária* és munkatársai *Hungarostudy* elnevezésű tanulmánya szerint is nagyon veszélyes az egészségre.

Hányszor fordul elő a környezetünkben, hogy halálos beteg hozzátartozó-

**Ajkunkat vezesse
a Szentlélek!**

Keresztrejtvény

hoz (aki fiatalkorában még templomba járt) nem merik elhívni a lelkeszt, nehogy azt higgye a beteg, hogy meg fog halni. Lehet, hogy az utolsó esélyt tagadjuk meg tőle, hogy bűnbocsánatot nyerhessen, és békességgel menjen az Úr színe elé.

Az '50-es években Magyarországon még nem mondták meg a rákos betegeknek a diagnózist (akkor még nem volt hatásos kezelés). Újdonságként beszélt Magyar Imre belgyógyászprofesszor arról, hogy Angliában létezik olyan kórház, melyre ki van írva: hospice, és aki odamegy, tudja, hogy már csak a tüneteit tudják enyhíteni, de gyógyulásban nem reménykedhet. Ezek többnyire keresztyén intézmények voltak. Ma már Magyarországon is mindenkinek megmondják a betegsége diagnózisát, de kapnak-e hozzá megfelelő lelki segítséget is? Ne szégyelljük Jézus Krisztusban kapott reménységünket továbbadni környezetünknek szóval, tettel és a médián keresztül is! Ne hagyjuk, hogy a Gonosz bezárja a szánkat, amikor tanúskodni kellene! „Aki tehát vallást tesz rólam az emberek előtt, arról majd én is vallást teszek mennyei Atyám előtt...” (Mt 10,32)

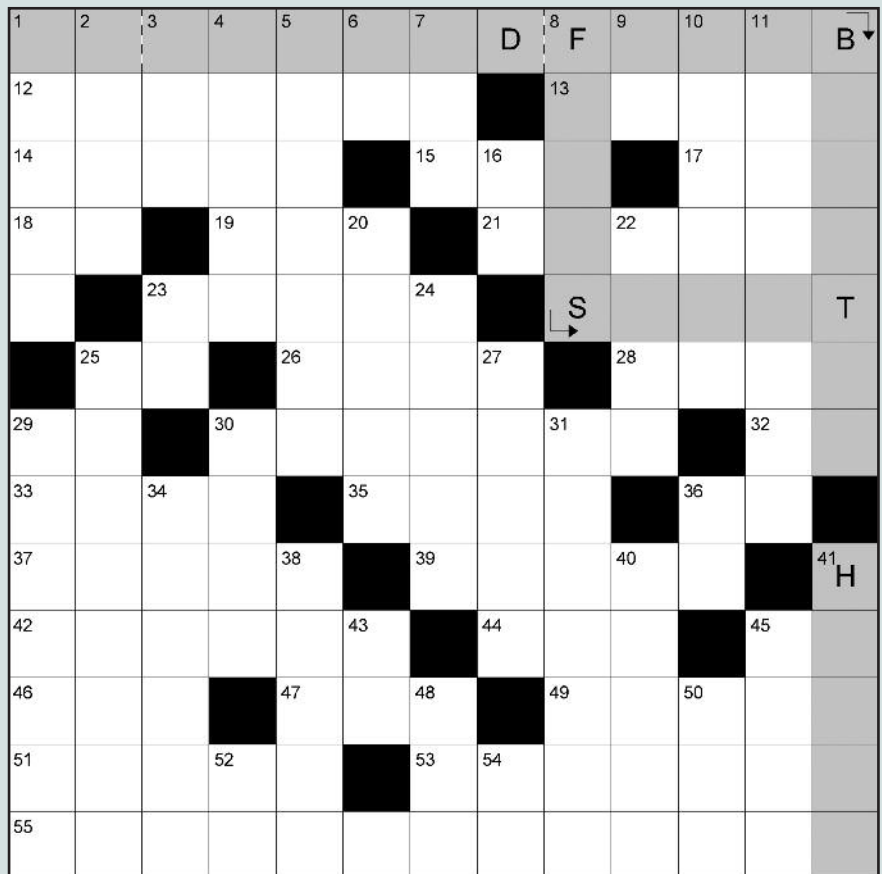
Ajkunkat vezesse a Szentlélek!

Péter és János apostolokat a börtönből a Nagytanács elé vítették, és elengedésük előtt szigorúan megfenyegették őket, hogy Jézus nevében ne szóljanak, ne tegyenek semmit. Bátran válaszolták: „Istennek kell inkább engedelmeskednünk, mint az embereknek.” (ApCsel 5,29)

„Nincsen üdvösség senki másban, mert nem is adatott az embereknek az ég alatt más név, amely által üdvözülhetnénk.” (ApCsel 4,12)

Teljesítsük missziós küldetésünket!

DR. GYŐRI JÓZSEFNÉ
DR. DRENYOVSKY IRÉN
gyermekorvos

VÍZSZINTES

1. A megfejtésben szereplő igevers első és harmadik része. (Kétszer szerepel majd a megfejtésben ez a rész.) **12.** Gyógyszertár – régies szóval. **13.** Egy kongói folyóról elnevezett vírus. **14.** Tésztát csikokra vág. **15.** Bibliai apostol. **17.** Sebképződmény. **18.** Irat fele! **19.** ... Nyikolajevics Tolsztoj orosz író. **21.** Ideges ember járkál így (ide-oda). **23.** Pláne. **25.** Alkotás. **26.** Nagyhegyes településrésze. **28.** Előtagként az alapmértékegység ezerszeresét jelöli. **29.** Az udvarra. **30.** Kettős földrész. **32.** Juttat – népiesen. **33.** Ázsiai ország, fővárosa: Bagdad. **35.** Ételsor. **36.** A végén kiles! **37.** Halom. **39.** Arany János trilógiájának hőse. **42.** A Volkswagen kishaszonjárműve. **44.** Lombtalan. **45.** A tejére. **46.** Végtag. **47.** Ilyen hamar. **49.** Könyvet forgat. **51.** François... francia fizikus, csillagász és politikus volt (1786–1853). **53.** Benini-hegység. **55.** A ház fontos része.

FÜGGŐLEGES

1. Sivatag Dél-Afrika nyugati részén. **2.** Korai termésű gyümölcs. **3.** Tyúkbeszéd! **4.** Bíráló. **5.** Valóságnak elfogadott előfeltételezés, latinul praesumptio. **6.** Zsák fele! **7.** Égitest. **8. Az igevers második része.** **9.** Egyik kutya, másik ... – szólás. **10.** ... torna – középkori megmérettetés. **11.** Ájulásszerű állapotba való kerülés. **16.** Cífolat része! **20.** Vas megyei község, Kőszegtől nyolc kilométerre. **22.** Burgenlandi mezőváros, német neve Lockenhaus. **23.** ... alatt; titkon. **24.** Kiss Gergely ..., a Simorág TánCirkusz egyik művésze. **25.** Castello di ..., 19. századi romantikus palota és díszkert a Trieszti-öbölben. **27.** ... noir francia eredetű borszőlőfajta. **29.** Vitrin. **30.** Mint. **31.** Kínézet. **34.** A közmondás szerint, diadalt arat. **36.** Tojás – németül. **38.** Szlovákiai község Eperjestől tizennégy kilométerre. **40.** Sir Francis ... admirális, felfedező és politikus I. Erzsébet angol királynő idejében. **41. Az igevers negyedik, befejező része.** **43.** Kígyó *A dzsungel könyvében*. **45.** Cyprian de ... németalföldi zeneszerző. **48.** Norma ... – Martin Ritt 1979-es filmje. **50.** Pozitív – röviden. **52.** Gőzölgögni kezd! **54.** Török autók jelzése.

Súgó: AMAROK, ARAGO, ATAKORÁ, DRAKE, ELEP, GERET, MIRAMARE, NAMIB, PINOT, RAE, RORE

Készítette: Meleg Dávid

A megfejtést a szerkesztőség címére várjuk: 1164 Budapest, Batthyány Ilona u. 38–40.

Nem tabu és tabu Luthernél

A tabu hétköznapi értelemben olyan dolgokat jelöl, amelyekről kellemetlen beszélni. Azonban nemcsak hallgatással kerülhetünk meg kényes kérdéseket, hanem felesleges és felszínes bőbeszédűséggel is, ahogyan a költő írja, nem kevés ironiával: „asztaltalan szómalaszttal / keressük az igazságot” (József Attila: *És keressük az igazságot*). Luther korában és azóta is volt példa az elhallgatásra és elhallgattatásra, egyúttal az örök igazságot elfedő, homályos és kétértelmű beszédre. A reformátor, aki maga is használta a *tabu* kifejezést, álláspontját Isten igéjére támaszkodva fejtette ki. A lutheri teológiát a „megkülönböztetés művészetének” nevezik. Mielőtt a taburól gondolkodnánk, elen-

gedhetetlen e művészetnek az elsajátítása, máskülönben könnyen téves következtetésekre juthatunk.

Erasmus is beleesett ebbe a csapdába. Luther így jellemzi humanista ellenfelének hozzáállását: „Nem tudja megkülönböztetni a prédikált Istent a rejtőzködő Istentől, azaz nem tud különbséget tenni Isten igéje és személye között. Isten sok mindent cselekszik, amit igéjében nem mutat meg nekünk, és sok mindent akar, amiről igéjében nem jelzi, hogy szándékában áll. Nem kívánja a bűnös ember halálát igéje szerint, de akarja kikutathatatlan akaratával. **Nekünk azonban igéjére kell figyel-nünk és nem kifürkészhetetlen akaratát kell kutatnunk.**” Az égő csipkebokornál egykor így hangzott Isten hatalmas és

félelmetes szava Mózeshez: „Ne jöjj közelebb! Oldd le sarudat lábadról, mert szent föld az a hely, ahol állsz.” (2Móz 3,5) Jaj, annak, aki továbbmegy ott, ahol Isten igéje azt mondja: állj!

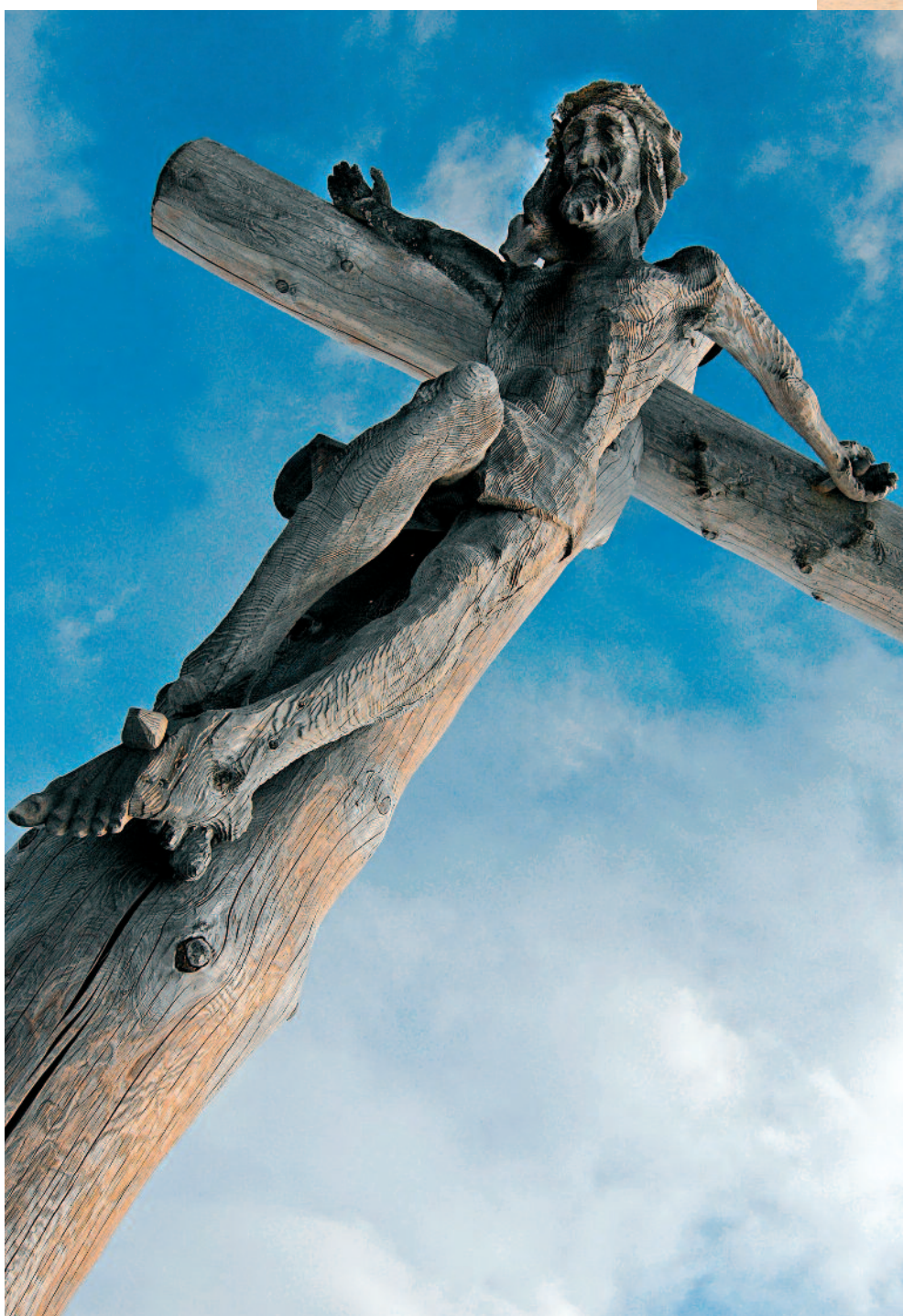
Van tehát, ami tabu, és van, ami nem tabu. Mindkettőre találunk példát a már említett lutheri iratban. Az Isten mindenhatóságáról szóló tanítás kifejtésekor Ézsaiást idézi: „Megvalósul tervem, mindent megteszek, ami nekem tetszik.” (Ézs 46,10) Luther szerint még a kisgyermek is érti ezeknek a szavaknak a világos és egyértelmű jelentését. Majd így folytatja: „Miért tabu ez a téma éppen nekünk, keresztyéneknek, és miért vétkes könnyelműség és értelmetlen fáradozás foglalkoznunk vele, amikor még a pogány költők, sőt maga

a nép is közmondásszerűen beszél róla? Milyen gyakran emlékeztet Vergilius a sorsra! Látták a régiek, de láthatjuk ma is, hogy még egyetlen embernek sem sikerült a maga teljességében megvalósítania a saját tervét. Igaza van az apostolnak, aki így figyelmeztet: „Inkább ezt kellene mondani: Ha az Úr akarja, akkor élünk, és ezt vagy azt fogjuk cselekedni.” (Jak 4,15) Mert akár elfogadjuk, akár nem, minden tőle függ, minden rajta áll vagy bukik. Luther szerint „összeomlik az evangélium és Isten minden ígérete, ha megengedjük, hogy azt tanítsák nekünk: nem fontos Isten mindenhatóságáról tudnunk.” A keresztyének egyetlen és legfőbb vigasza ugyanis az, hogy minden nyomorúságukban tudják: **Isten nem hazudik, hanem valóra váltja mindazt, amit eltervezett.**

Erasmus tehát ott kiáltott tabut, ahol tanúskodnia kellett volna, viszont hosszú magyarázkodásba kezdett ott, ahol Isten ígéje alapján inkább meg kellett volna állnia. Így ír erről Luther: „A fenséges Isten titokzatos akaratáról ne vitatkozzunk, hanem óvjuk magunkat attól a vakmerő emberi törekvéstől, amely a szükségszerűt mellőzi, és annak mindig ellene mondvá tiltott dolgokhoz nyúl. Ne foglalkozunk a fenséges Isten titkaival, mert lehetetlen kitapintanunk.” Luther számára ez volt a tabu. Pál bizonyágtétele szerint az isteni fenség olyan világosságban lakozik, amelyhez senki nem közeledhet.

„Ugyanez az Isten mutatta meg magát a testté lett Igében, a keresztre feszített Jézusban. A testté lett Ige azért küldetett, hogy akarja, szólja, tegye, szenvedje és felkínálja mindenkinek azt, ami az üdvösséghez szükséges” – tanítja Luther. Hogy ez egyesek életében miért hatékony, míg másoknál kevésbé, az Isten titka marad örökké. „Ehhez a testté lett ígéhez tartozik az is, hogy panaszkodjon, sírjon, szomorkodva sóhajtozzon az istentelenek gonoszságán (vö. Lk 13,34: »hányszor akartam összegyűjteni gyermekeidet...«), bár a felséges akarata szerint némelyeket elhagy, és azok el is vesznek. Nem a mi dolgunk azt kérdeni, hogy miért cselekszik így Isten, sokkal inkább az, hogy félve imádjuk őt.”

Jézus azt mondja az evangéliumban: „Aki engem lát, látja az Atyát.” (Jn 14,9) **Vagyis amit Istenből megismerhetünk, Krisztus által mindnyájunk számára felragyogott.** „Ő a láthatatlan Isten képe...” (Kol 1,15) Ő Isten remeke,

akit azért küldött Atyánk, hogy csak ő segítsen rajtunk. Ezért imádkozunk mindennap evangélikus korálunk kezdőszóival: „Jer, kérjük Isten áldott Szentlelkét / legfőképpen az igaz hitért!”, hogy bátran bízzunk abban, amit üdvösségünkre elvégzett, és hogy ne botránkozzunk meg azon, ami az idők végéig elrejtve marad számunkra. Semmit ne próbáljunk megmagyarázni kifürkészhetetlen akaratából, vagyis álljunk meg ott, ahol nem szabad tovább-

mennünk, de semmit ne hallgassunk el abból a világot sarkaiból kiforgató örömhírből, amelyet testté lett Igéje, vagyis Krisztus által nyerhetünk el. Sőt azért éljünk és égjünk, hogy e ránk bízott drága kincset (2Tim 1,14) magunknak és másoknak megőrizve mind többen eljussunk az egyetlen igazság megismerésére.

WELTLER GÁBOR

A szerző evangélikus lelkész.

Tabu – a vallások világának egy fogalma

Olvasunk erről a Bibliában?

A vallástudomány és az összehasonlító néprajz (etnológia) tabunak nevezi a számos vallás és kultúra körében ismert tilalmat, amellyel meg akarnak óvni bizonyos tárgyakkal vagy éppen személyekkel való érintkezéstől, mivel azok tisztátalansága vagy éppen isteni tisztasága veszélyt jelent az ember számára.

Noha a *tabu* szó csak a 18. században, *James Cook* (1728–1779) kapitány polinéziai úti beszámolóí nyomán terjedt el a nyugati nyelvekben, maga a jelenség vagy amit annak gondoltak, és

amelyre a szó utal, nem volt korábban sem ismeretlen. Számos népről feljegyezték ugyanis, hogy tiltanak bizonyos cselekedeteket, kerülnek bizonyos időpontokat, nem érintenek egyes tárgyakat, mert úgy tartják, hogy ellenkező esetben súlyos büntetésben részesülnek, sőt esetleg nemcsak ők maguk, hanem hozzátartozóik is, ezért az emberek ilyen tilalmaknak vakon engedelmeskednek még akkor is, ha sem a tilalmat, sem a megkövetelt magatartást nem tudják értelmesen megindokolni. Gondot jelent, hogy a tabu

fogalmával foglalkozó tudósok különböző filozófiai, lélektani és szociológiai fogantatású elméletei mennyire állnak tényleges összefüggésben a tabuhívők felfogásával és gyakorlatával. A szó a csendes-óceáni szigetek hitvilágának ugyanis szerves része (volt?), s rendeltetése, hogy az emberi együttélést szabályozza, egyes emberek kiváltságait biztosítsa, míg sok tudós a tabut csak elkülönített jelenséggént vizsgálja (*Greschat*).

A *tabu* szót tehát hiába keresnénk a Bibliában. **Az Ószövetségben külö-**

nősen is a mózesi könyvek olvasója azonban olyan tilalmakra bukkanhat, amelyek a tabura emlékeztetnek. Néhány példa. Feltételezik, hogy a leg-
régibb történet egy ilyen tilalom megszegéséről és az érte járó büntetésről az, amikor az Úr megver hetven bét-semesi és ötvenezer izraeli embert, mert belenéztek az Úr ládjába (1Sám 6,20). Oltárt nem szabad faragott kőből építeni (2Móz 20,25; 5Móz 27,5–7; Józs 8,31), sem az oltárhoz lépcsőkön fölmenni (2Móz 20,26). Tiltja más fajtájú állatok párosítását és a kétféle maggal való vetést (3Móz 19,19; 5Móz 22,9), vagy hogy ökörrrel és számmal egy igába fogva szántsanak (5Móz 22,10), s azt is, hogy ember állattal közösjön (3Móz 18,23). Ezekhez hasonlók más népeknél is találhatók. Egészen sajátos a hetedik napi munka tilalma, amelyhez fogható egyetlen más kultúrában sem ismert. Az elsőszülöttek kiemelt jelentősége a kánaáni népek körében is ismert volt. Az Ószövetség Isten igényét nemcsak az elsőszülött gyermekekre, hanem az állatokra és a föld első termésére is vonatkoztatja, de azzal, hogy megváltandók és megvált-
hatók (4Móz 18,15–18; 2Móz 13,12–14). A szent ládához hasonló a szent sátor és később a templom védelme az illetéktelenek belépésétől és a berendezési tárgyainak megérintésétől (4Móz 4,19).

Nem pusztán tárgyak érintési tilalma ez, mert a célja, hogy Isten fenségét és szentségét érzékeltesse, és az ember ezzel kifejezhesse Isten iránti feltétlen tiszteletét (*Neu*). Idekívánkozik az Isten nevének kimondását tiltó parancsolat, amely azonban nem abszolút tilalom, hiszen a névnek nem minden kiejtésére vonatkozik, ahogyan a zsidóság egyes irányzatai értették, hanem a hiábavaló, álságos, hamis és szükségtelen használatra. A tiltás itt tehát erkölcsi feltételekhez van kötve. **A tabu vallástudományi fogalma viszont olyan tiltás, amelynek áthágása azonnali büntetéssel jár.** Valahogy úgy, mint a magasfeszültségű elektromos vezetékek esetében: a vezeték érintése halálos! Az ószövetségi iratokban megfigyelhető egy olyan folyamat, hogy a feltétlen tiltásoktól – amelyek csak a végrehajtott cselekedet tényét és azonnali következményét veszik figyelembe – mind nagyobb figyelmet kap egy olyan tényező, amely a tabu ősi fogalmából hiányzik. Ez pedig elsősorban a tilalmat adó Istennek és a tilalmat megszegő embernek és az engedetlenség miatt megromló viszonya. S az Ószö-

Fotó: SzJ

vetséget is a benne olvasható drámai következetességgel bekövetkező súlyos büntetések mellett sokkal inkább az Istentől az embernek adott újrakezdési esélyek bősége jellemzi az áldozati és kultikus, templomi és egyéni szertartásokban, valamint a szív megújítását követelő és ígérő prófétai igehirdetéseiben. Még inkább ezzel találkozunk az Újszövetségben. A Szentírás másik fontos jellemzője a tabura emlékeztető tiltásokkal kapcsolatban, hogy **a külső cselekedet mellett hallatlanul fontosnak tartja az ember belső hozzáállását.** Gondoljunk csak Jézus parancsolatértelmezéseire a Hegyi beszédben. Vagy azokra a kijelentéseire, amikor a törvény betű szerinti cselekvését képmutatásnak tartotta.

Ha valaki attól tart, hogy ez a gondolkodás az isteni tiltásokat minden tekintélyétől megfosztja, valójában számol a bűnös ember mentalitásával. Valóban – a tabu eredeti értelmével szemben, amely arra emlékeztette már a pogány embert is, hogy nem maga a világ ura, hanem Isten, akinek rendjét az ember

nem rúghatja fel következmények nélkül – a külső-látható és a belső-láthatatlan szembeállítását egyesek úgy értelmezik, hogy azt tehetnek, amit akarnak. Csak ügyes magyarázatot találjanak arra, amit tesznek. Ebből a megcsúfolt, félreértett és életveszélyes – nem is szabadságból, hanem – zabolátlan önzésből csak az emberre lett Isten Fia szabadíthat meg. Keresztje halálos komolysággal hozta közénk Isten megkérdőjelezhetetlen szentségét és felmérhetetlen irgalmát, amelynek célja a teljes ember megújulása.

REUSS ANDRÁS

Irodalom:

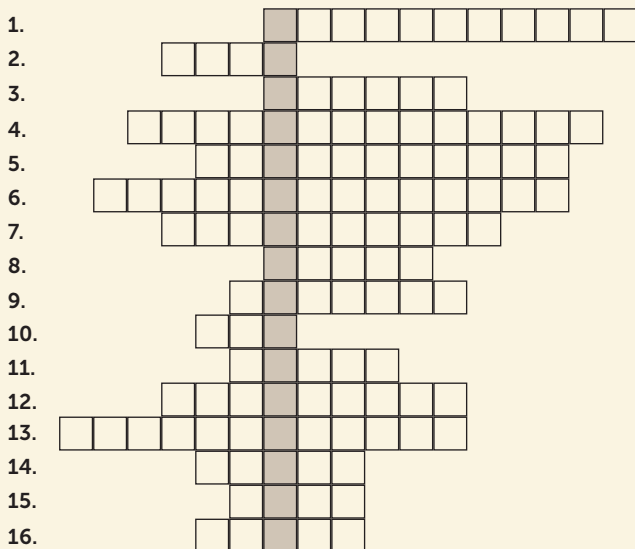
Eichrodt, Walther: *Theologie des Alten Testaments 2–3*. Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen, 1961.

Greschat, Hans-Jürgen: *Art. Mana und Tabu*. In: *Theologische Realenzyklopädie* 22: 13–16.

Neu, Rainer: *Art. Tabu*. In: *Das Wissenschaftliche Bibellexikon im Internet*. www.wibilex.de. 2012.

Rejtvény

Megfejtés a függőleges, színnel jelölt sor: tilalom, melynek megszegése még ma is minden emberre hatással van.

1. Vörös tehén hamvára volt szükség a készítéséhez.
2. Tiltott dolog.
3. Nem fogadta el Nebukadneccar király ételét, ragaszkodott a sajátjához.
4. Olykor nem élek a szabadsággal, hogy ezt elkerüljem.
5. Nem szabad megérinteni.
6. Istennek szentelt férfiak ígérete.
7. A pogánykeresztyéneknek tartózkodniuk kellett ettől a vér, a megfulladt állat és a bálványáldozatból származó hús evése mellett.
8. Istennek ezt a nevét nem szabad kimondani a zsidó embernek.
9. Szobor, melyet istenként tisztelnek.
10. A mózesi törvény szerint nem szabad az állat ezen részét megenni, mert ez tartalmazza a lelket.
11. A hívő zsidók csak ilyen módon elkészített ételt fogyasztanak.
12. A lepra betegség neve a Bibliában.
13. Így nem szabad megfőzni a gödölyét Mózes törvénye szerint.
14. A bűneset után a föld csak ezt és bogáncsot terem az embernek.
15. A tizenkét törzs egyike, akik a szent szolgálatot végzik.
16. Saul király tőle kért tanácsot, miután megtiltotta, hogy bárki hozzá forduljon.

A megfejtést a szerkesztőség címére várjuk:
1164 Budapest, Batthyány Ilona u. 38–40.

Készítette: Szeverényi Jánosné

Imádkozzunk!

„Aki ismeri a mély, tusakodó könyörgést, az tudja, hogy mennyire másként látja utána a hívő a nyomasztó terheket és önmagát is. Az imádságnak emelő ereje van, önmagunk és bajaink fölé emel, és Isten közeléből látjuk a helyzetet. Az imádságnak formáló ereje is van, átrendezi a gondolatainkat s még az arcvonásainkat is. Megszabadít a szorongástól, felszabadít a reménységre. Aki az Istennel való imádságos párbeszédből él, az olyan rejtett életet él, amelyről a világ mit sem tud, csak az áldásait tapasztalja. Az ilyen emberben már az eljövendő világ erői mozdulnak meg, sőt áradnak a környezetébe is. Ezért lesz áldássá.”

Cseri Kálmán

KÖNYÖRÖGJÜNK

– olyan egyházért, gyülekezetért, ahol értik és élük az Istentől jövő tilalmak, tabuk értelmét, védelmét, ugyanakkor nem terhelik felesleges tiltásokkal, szabályokkal a híveket;

– hitért, mely láthatóvá, vonzóvá válik a körülöttünk élők számára;

– bizonyosságért, erőért, hogy betöltsük Istentől kapott küldetésünket, azt hirdesse szánk és életünk, amire felhatalmazást kaptunk!

ADJUNK HÁLÁT,

– mert a Szentírásban világos útmutatást kaptunk arról, hogy mihez tartuk magunkat, és mitől óvakodjunk;

– hogy Istennél nincsenek tabutémák, neki mindent kimondhatunk, mindent megvallhatunk;

– Urunk megnyugtató jelenléteért a hétköznapiakban!

Szeverényi Jánosné

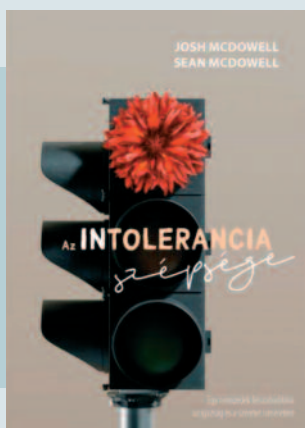
Könyvajánló

Philip Yancey: Mire megyünk Istennel?

Harmat Kiadó, 2012

Hogyan mozgósíthatjuk a hitünket, amikor minden érv Isten gondviselése ellen szól? Vajon mit nyer a hitéből az üldözött kínai paraszt, az egyetemista, aki túlélte egy ámokfutó vérontását, az egykori szexrabszolga és az apartheid áldozata, akit megfosztottak szeretteitől? Philip Yancey könyvében tíz emberpróbáló helyzetről tudósít. A könyv bemutatja, hogy mihez kezdenek hitükkel a keresztyének a legképtelenebb élethelyzetekben.

Josh McDowell – Sean McDowell: Az intolerancia szépsége

Keresztény Ismeretterjesztő Alapítvány, 2018

Manapság mindent áthat a kulturális tolerancia. Úgy tűnik, mindenütt felütötte a fejét: az oktatásban, a törvényhozásban, a társadalomban, de még a gyülekezetben is. Hatására egy egész nemzedék elhiszi, hogy nincs egyetemes erkölcsi igazság, mindenki megteremtheti a saját igazságát, és intoleránsak vagyunk, ha nem helyeseljük mások viselkedését és életstílusát. A könyv megvilágítja a különbséget a tolerancia régebbi és mai értelmezése között, leleplezi a mai szemlélet pontatlanságát és ellentmondásait. Elméleti alapot és gyakorlati megoldásokat kínál a manapság egyre gyakrabban felmerülő kérdésekre.

Pálhegyi Ferenc: Mitől leszünk keresztyének?

Keresztény Ismeretterjesztő Alapítvány, 2005

Sokan úgy gondolják, hogy a keresztyénség életforma: templomba járunk, a gyerekeinket keresztyén iskolába íratjuk, megtartunk bizonyos szokásokat. De az író világosan leszögezi: a külső szokások nem tesznek valódi hívővé. A keresztyén gondolkodást a Krisztus-központúság különbözteti meg minden más gondolatrendszertől és értékrendtől. Vallásos ember sok van, de a többségük gondolkodása nem Krisztus-központú, hanem komfort-, teljesítmény-, siker- vagy jó esetben családközpontú. A könyv értőképpen kifejti, mitől leszünk mi magunk, az iskoláink, sőt az országunk is valóban keresztyénné.

A könyvek megvásárolhatók, megrendelhetők a kiadók könyvesboltjaiban.

Zuhanó életünkben is ott van Isten oltalma

„Kezedben van sorsom...” (Zsolt 31,16)

Eddigi életem folyamán többször voltam már halálos veszedelemben. Meggyőződésem és megtapasztalásom, hogy zuhanó életünkben is ott van Isten oltalma.

Két éve a balatonfüredi evangélikus templom melletti parkolóban kerültem életveszélybe. Egyszer csak arra lettem figyelmes, hogy egy ember a hátam mögött indulattal azt mondja: „Most elkaptalak!”, és egészen váratlanul rám támadt. Hátra akartam fordulni, de már nem tudtam, mert a fejemet érte az első ütés. Esméletemet veszítve zuhantam a parkoló betonjára. Még ebben a helyzetben is meg kell látnom Isten oltalmát, mert nem előre-, hanem hátraestem. Az igazságügyi orvosszakértő véleménye szerint így a fejem kisagyi részét nem érhették a rám mért további ütések, amelyek ellenkező esetben minden bizonnyal halálosak lettek volna.

Az első ájulásból viszonylag hamar arra eszméltem, hogy a templom parkolójának betonján hanyatt fekszem, és egy erőteljes férfi ütlegel, ahol ér. Hangosan könyörögtem, hogy ne bántson, majd kétségbeesetten segítségért kiabáltam, de emberi segítség nem jött. Elájultam másodszor is a bal oldali halántékomra mért nagy ütestől. Ezután is tovább ütlegelt, a bronzveretes markolatú sétabotját is eltörve rajtam. Az orvosi lelet szerint az orrcsontom, arckoponyám eltörött, a jobb oldali arccsontom háromfelé hasadt. A csontok fél centimétert eltávolodtak egy-

mástól. Jobb kezemen eltörött az egyik ujjam, és a testemet mindenütt lila foltok, bőr alatti véráláfutások borították.

A templomból kiérkező feleségem meglátva engem a betonon ájultan fekvő, vérző sebekkel, befutott a templomba, hogy telefonáljon a mentőknek, de támadónk utánament, és nem hagyta, hogy mentőt hívjon.

Tíz perc eltelte után arra ébredtem, hogy a betonon fekszem, és élek. Felültem, és bár zsebemben volt a telefon, nem vettem elő, hogy hívjam a mentőket vagy a rendőrséget, hanem elmondtam egy fohászt, az Úr segítségét kértem. Az Úr adott annyi erőt, hogy fel tudtam állni, és el tudtam indulni a templom főbejárata felé, gondolva, hogy ott van a feleségem és a támadónk. Amikor beléptem a templomba, a konyhából hangokat hallottam. Oda menekült a feleségem. Nem tudtam belépni, mert támadónk belülről az ajtó előtt állt, jobb kezében egy kalapáccsal, bal kezében pedig a rajtam félbetört sétabotját tartva. A feleségem összekulcsolt kezekkel az asztalra borult, és hangosan imádkozott. Kétségbeesetten kérte Isten segítségét. Ekkor nyitottam be én. Ő felkiáltott: Te élsz? Abban pedig megint az Úr segítségét és hatalmát tapasztalhattuk meg, hogy támadónk – látva véres arcomat, véres dzsekimet – szó nélkül távozott.

Ez után az élmény után hálát adva drága emlékü szüleim bizonyágtételei is eszembe jutnak. Édesapámé, aki sokszor elmondta: **„Csak az Úrnak nagy kegyelme, hogy még élünk”,** és édesanyám bátorító szava: „Minden, ami velünk történik, előbb az Úr elé kerül.”

Visszagondolva a támadás estéjére, hálát adok az Úrnak, hogy a gyermekeim nem voltak a templomban velünk. Ádám

fiam például egy olyan özvegnél volt segíteni, akinek a diplomaosztásra váró, egyetlen fiát két éve eltemette a lavina, férje pedig egy éve szintén elhunyt. Neki segített, vele beszélgetett, hogy a gyász, az egyedüllét nyomasztó magányát segítse hordani. A szolgálat által így mentette meg őt az Úr attól, hogy konfliktusba keveredjen támadóval. Élő példa ez arra, hogy az Úr akarata szerinti életvitel és szolgálat hogyan válik nekünk is javunkra. Ne féljünk az életünket odaszánni az ő akarata szerinti életvitelre, embertársaink szolgálatára, ahogyan arra Jézus is biztat! (Mk 8,35)

De miért történik meg egy hívő emberrel mégis ilyen eset? Jézus nem ígérte sem a tanítványainak, sem a benne hívőknek, hogy nem éri őket bántás, próbatétel, de abban bízhatunk, hogy Istennek van hatalma arra, hogy a próbákön átvezessen, és megőrizzen bennünket.

Testvérek! Merjük az Úrnak átadni, őrá bízni életünket és szereteteink életét, mert a legjobb helyen, Isten oltalmazó, vezető kezében vagyunk. Használjuk ki a drága kegyelmi időt! Éljük az Úr akarata szerint, embertársaink javára, dicsőségére!

Életben maradtam. Vajon miért? „Mert jó ember vagy” – mondták némelyek. Én meg azt gondolom, talán azért, mert még időt kaptam a megtérésre. Vannak hibáim, bűneim, rossz beidegződéseim, amelyekből mielőbb meg kell térnem.

Atyánk mindent megtesz, hogy ne örök kárhozat legyen az ember életének vége, hanem hogy megtérjen és éljen. Hogy erről a minden értelmet meghaladó szeretetről meggyőzzön minket, elküldte egyszülött Fiát, akit halálra adott értünk. Ez az evangélium, az örömhír személyesen magamra vonatkoztatva Jn 3,16 alapján: úgy szeretett engem Isten, hogy az ő egyszülött Fiát adta értem, hogy higgyek benne, és el ne vesszek, hanem örök életem lehessen. Ez mindannyiunkra vonatkozik.

Téged is sokkal jobban szeret az Úr, mint azt te gondolod! Veled is az a célja, hogy ott lehess egykoron az atyai házban. Ezért küzd érted is az Úr, ezért munkálkodik a te életedben is Szentlelke által sokféle módon. Sokszor nem értjük meg, hogy Urunk kegyelmesen akarja irányítani az életünket. Amikor emberekkel hadakozunk, nem vesszük észre, hogy valójában magával az élő Úrral ellenkezünk, mert neki olyan nagy a hatalma, hogy még a vélt vagy valódi rosszakaróinkon, ellenségeiken keresztül is figyelmeztet, és így még a szenvedést is javunkra tudja fordítani.

Az európai keresztyénség sem veszi észre, hogy miközben az Úr keze reánk nehezedik, maga az Úr keres minket azért, hogy megtérjünk, hogy lelki ébredés legyen egyházainkban, gyülekezeteinkben, és hitben, életvitelben is megújuljunk. Jézus magasra emeli a mércét követői számára, hiszen a Hegyi beszédben az ellenség szeretetéről beszél. Azt kívánom én is ok nélküli bántalmazómnak, hogy lelkileg meggyógyulva, tiszta hitre jutva, bosszúvágy nélküli életre szabadulhasson fel.

Próbák földjén járunk. A hit, az élet próbái és kísértései az elbukás veszélyét és a talpra állás lehetőségét hordozzák magukban. A maga erejéből a hívő ember sem tudna megállni az élet kísértései között, az Úr segítségére és vezetésére szorul. Annál is inkább, mert az Úr nevelő pedagógiájához tartozik, hogy sokszor pont annak a próbának tesz ki bennünket, amit leginkább el szeretnénk kerülni. Mert ő célegyenest akarja vezetni életünket az örök élet felé. Vele győztesen tudjuk megharcolni a hit és az élet nemes harcát. Ha engedjük, hogy ő vezessen, akkor élet-

utunkra visszatekintve Túrmezei Erzsébettel együtt vallhatjuk: „...mindig jól vezetett.”

A hitből fakadó szolgálatra áldást ad az Úr. Ezért biztatlak benneteket, hogy merjétek az Úr akarata szerinti feladatokat, szolgálatokat vállalni! Mert „ha a dolgok rendjén mennek – vagyis az Úr akarata szerint folyik az életünk, akkor a szolgálat hordoz minket” (dr. Groó Gyula). Ne feledjük Jézus biztatását és egyben figyelmeztetését: „Mert aki meg akarja menteni az életét, az elveszti azt, aki pedig elveszti az életét én értem és az evangéliumért, megmenti azt.” (Mk 8,35)

Hittanosaimmal is sokszor énekeltük azt a szép éneket: „Biztos kézben van az életem / Az én Atyám hű kezében. / Csilagnak sem jobb az égen, / Kis madárnak a fészkében.”

Szívből kívánom, hogy testvéreim is tudják az Úr őrző és megtartó kezében életüket és szereteteik életét.

RICZINGER JÓZSEF

a balatonfüredi evangélikus gyülekezet nyugalmazott lelkesze.

Könyvajánló

Egy házaspár „isteni függőségben”

Egy házasság és család vára-
kozás, buktatók, hit és biza-
lom szegélyezte úton való
formálódásáról tanúskodik
interjünkban *Milyanné Blat-
niczky Mária* és férje, *Milyan
Mihály*. Máju és Misi két gyer-
meket nevelnek: a „nagy-
lány” *Eszter*, öccse pedig
a Crouzon-szindrómával szü-
letett *Ákos*.

**Máju, fiatal lányként hogyan készül-
tél a házasságra? Sokat kellett vár-
nod, míg végül párt találtál?**

Azt terveztem, hogy 19-20 évesen férj-
hez megyek, és elkezdhetjük a család-
alapítást. Ehhez képest huszonhét
évesen találtam párra. Nem kevés vívó-
dást okozott nekem ez, nem volt köny-
nyű a várakozás.

**Hol, hogyan keres párt magának egy
lelkész lánya?**

Nekem nagyon fontos volt, hogy a le-
endő párom hívó legyen, és lehetőleg
evangélikus is. A várakozás útját Isten-
nel jártam végig. Elé vittem a vágyamat,

és imádkoztam társért. És nyilván olyan
helyeken kerestem a leendő páromat,
ahol keresztyénekkal találkozhattam,
például keresztyén táborokban. Lelkész
testvérem szervezett egy táborot Szügy-
ben, a gyülekezetében, ezen a héten fi-
gyeltünk fel egymásra Misivel. Ő ott élt,
és presbiterként is szolgált.

**Misi, te emlékszel a Májuval való első
találkozásra, a megismerkedése-
tekre?**

Tokajon is találkoztunk már korábban
egy hitmélyítő héten, de erre én nem is
emlékeztem. A szügyi táborban ismer-
kedtünk meg jobban, bár én nem ke-

restem még akkor feleséget. Harmincegy éves voltam, és már megtért hívő ember, de nem éreztem úgy, hogy sürgősen meg kellene házasodnom.

Történt valami, ami konkrétan megterésre indított?

Az EKE (Evangélikusok Közössége az Evangéliumért) egyik ifjúsági hetén értettem meg Isten hívását. Ott egy egész éjszakán át imádkoztam azért, hogy megismerhessem Istent. Egy villanás-ként éreztem rá, hogy van Isten, és igaz mindaz, ami le van írva a Bibliában. Templomba járó, tradicionálisan hívő család volt a miénk, ismertem már a Bibliát, de akkor jöttem rá valóban, hogy ez mind igaz.

Sokat beszélgettünk Májuval ismeretségünk elején, és ő elmondta, hogy számára az volt a legfontosabb, hogy Jézus mit tett érte. Én ezt csak később ismertem fel. Nekem akkor arra volt szükségem, hogy Isten megértesse velem, hogy ő létezik, élő és valós.

Megkérdeztétek Istent a kapcsolatok, házasságkötések felől is?

Természetesen. Megbeszéltük, hogy nem is akarjuk addig elmélyíteni a kapcsolatunkat, amíg nem tudjuk, hogy mi Isten szándéka velünk kapcsolatban.

Máju, mennyi időt vártatok a válasza?

Augusztusban ismerkedtünk meg, szeptemberben kezdtünk el levelezni és SMS-eket váltani a flottás telefonon. Aztán ez átcsapott éjszakába nyúló telefonálásba. Egy hónap után éreztük, hogy már érzelmileg kötődünk egymáshoz; mi ezt „függőségnek” hívtuk. Eldöntöttük, hogy nem haladunk tovább ilyen tempóban, inkább kívárujuk, amíg Isten megmutatja, hogy mi a terve velünk.

Elkezdtek komolyabban kutatni az ő akaratát, és nagyon hamar megértettük, hogy az a szándéka, hogy mi egymáséi legyünk. Persze az ember ilyenkor hajlamos úgy tekinteni az ígére, hogy Isten megerősítését látja mindenben. Amikor egy piliscsbai ifjúsági hétvégéről hazatérve felhívtuk egymást, akkor mondta Misi, hogy megkapta a választ.

Misi: A hétvégén mindannyiunknak adtak egy igeverset. Az enyém ez volt: „Maradjon velünk, Uram, szereteted, mert mi is benned reménykedünk!” (Zsolt 33,22) Feltűnt nekem, hogy így, többes számban ez nekünk szól, és békességet kaptam a döntésünkkel kapcsolatban. Nekem nem is kellett több.

Máju, neked is elég volt ez a válasz?

Én is vártam még Isten személyes üzenetére. A telefonbeszélgetéseink végén általában elolvastuk közösen az ígét, és közös imádság után búcsúztunk el. Egy ilyen alkalommal ez az ige jött elé: „...ahogyan én szerettelek titeket, ti is úgy szeressétek egymást!” (Jn 13,34) Kaptam még egy megerősítést: „Uram, te szerzel nekünk békességet, hiszen mindent te tettél, ami velünk történt.” (Ézs 26,12) Ahogy visszatekintettem a megismerkedésünkre, beszélgetéseinkre, pontosan ezt láttam: Isten volt mindezek mögött. Ezután viszonylag hamar össze is házasodtunk. De azt gondolom, hogy nem volt mire várnunk.

Nagy családból származol, végzettséged szerint óvónő vagy. Ti hogyan vártátok a gyermekáldást?

Úgy éreztem, hogy nem vagyunk már fiatalok a családalapításhoz, és legalább három gyermeket szeretnénk volna. De végül ez nem volt olyan egyszerű, vár-nunk kellett.

Az esküvő után egy évvel még nem jött a baba, és az orvosok különböző vizsgálatai kimutatták, hogy nem lehet gyermekünk. Rettenetesen összetörtem a diagnózis hallatán. Kimondhatatlan fájdalom volt, egész úton zokogtam hazafelé. Azt hittem, beleőrülök. Megérteni nem nagyon tudtam, hogy miért történik ez velünk, de végül el tudtam fogadni, hogy az Isten akarat a legjobb nekünk, és úgy is lehet teljes családi életünk, ha nem születik gyermekünk.

Két év múlva mégis kislányunk született: Eszter. Úgy fogtuk fel, hogy ez Isten csodája, ajándéka. Újabb két év után pedig, amikor Ákos megfogant, mintha csak visszaállt volna minden a normális kerékvágásba. Szerettük is volna, hogy legyen Eszternek testvére, imádkoztunk is ezért.

Ákos egy különleges kisfiú, aki egy ritka betegséggel született. Azt gondolom, hogy a házasságotoknak és Istennel való kapcsolatotoknak is próbája lehetett a helyzet elfogadása.

Csak a megszületése után tudtuk meg, hogy nem egészséges. Általában a hasonló rossz hírekkel egyedül szembesültem. Az első gondolatom az volt, hogy ez nem velem történik, nem lehet, hogy az én gyermekem beteg. A második pedig az önvád volt amiatt, hogy nem tudtam megadni Misinek az annyira vágyott, egészséges fiúgyermeket. A kórházban töltött idő alatt nagyon sokat olvastam az ígét, és imádkoztam, hogy egyáltalán legyen erőm mindezt elfogadni és feldolgozni. Ez az ige biztatott akkor: „Csak Istennél csendesül el lelkem, tőle kapok segítséget.” (Zsolt 62,2) Ez volt a kapaszkodó nekem.

Misi, te hogyan szembesültél a fájdalmas hírrel?

Amikor tudatosult bennem Ákos betegsége, akkor nagy haragra gerjedtem Istennel szemben. Pedig mennyit imádkoztunk a gyermekért! Idővel odáig jutottam, hogy hetekig nem is ol-

vastam se az Útmutatót, se a Bibliát. Hát van értelme? Nincs! Ez arra az időszakra esett, amikor Ákos három hónaposan elkezdett rendszeresen fulladni. Aztán két hét múlva valahogy nem bírtam tovább, kinyitottam az ígét, és azt a részt olvastam, amikor a szenvedő Jóbna azt mondja a felesége, hogy tagadjon meg mindent, és haljon meg. Jób válasza az volt: „Úgy beszélsz te is, ahogyan a bolondok szoktak beszélni! Ha a jót elfogadtuk Istentől, a rosszat is el kell fogadnunk.” (Jób 2,10) Rádöbentem, hogy Isten mondja nekem ezt. El is szégyelltem magam, és kezdtem helyrehozni az Istennel való kapcsolatomat. Ha annyi jót és annyi csodát tapasztaltunk az életünkben, akkor a rosszat is el kell fogadnunk.

Mit jelentett Ákos betegsége a kezdeti időszakban, amikor elmondták nektek, hogy mi várható?

Eleinte borzasztóan zavart, hogy megbámulják őt az emberek. De kezdettől elfogadtam, hogy ő a mi fiunk, Isten ajándéka számunkra. Örültem, hogy Májuval ott vagyunk ketten egymásnak, és nem egyedül kell végigcsinálnunk, ami ránk vár. Sokan megjegyezték akkoriban, hogy milyen jó, hogy így kitarunk egymás mellett. Az egyáltalán nem fordult meg a fejemben, hogy különváljunk egymástól.

Máju: Amikor megszületett Ákos, a doktornő közölte velem a gyanúját, hogy milyen betegsége lehet a babának. Felmerült, hogy értelmileg is fogyatékos lesz

emiatt. A másik orvos elmondta, hogy koponyaműtét után egészségesen is fejlődhet majd az agya. Mégsem tudtuk sokáig, hogy valaha fog-e tudni járni, beszélni, a látásával, hallásával mi lesz. Ezt nagyon nehéz volt megélni.

Hogyan alakította a házasságotokat a betegség okozta helyzetnek mint közös tehernek a viselése?

Misi: Én még erősebben ragaszkodtam Májuhoz, remélve, hogy együtt jobban gondját tudjuk viselni Ákosnak is.

Máju: Összekovácsolt minket ez a nehéz időszak, annak ellenére, hogy az elmúlt kilenc évben többször nagyon belefáradtunk az Ákos körül való sokféle teendőbe. Általában felváltva éltük meg ezt; amikor az egyikünk padlón volt, a másik tudta erősíteni. Ritkán történt meg, hogy mindketten nagyon kimerültünk lelkileg és testileg, és valahogy mindig megkaptuk az erőt Istentől. Folyamatosan vele próbáljuk járni az utunkat.

Most hogy van Ákos? Segítettek rajta a műtétek?

Máju: Négy nagyobb műtétje volt, amelyek a koponyáját, az arcát, a szemhéját érintették. Annak ellenére, amiken keresztülment, rendkívül kiegyensúlyozott, kedves kisfiú. Isten nagyon jó személyiséget adott neki az ő állapotához – mert mi inkább annak nevezzük, nem betegségnek. Teljesen egészséges értelmű és lelkű kisfiú, aki ugyanúgy fejlődik, mint a kortársai.

A tágabb családotok mennyire jelent megtartó erőt számotokra? A nagyszülők, a testvéreitek és a többi rokon?

Máju: Nagyon sokat ad a tudat, hogy ők folyamatosan imádkoznak értünk, amikor nekünk nincs erőnk erre sem. Anyágilag is számíthatunk rájuk. Misi anyukája nagyon sokszor leváltott a kórházban töltött napokban, hetekben. Édesanyám pedig sokszor nálunk töltötte az éjszakát, hogy tudjunk pihenni, amikor a folyamatos éjszakázás Ákos mellett kezdte kiszívni az erőnket.

Misi: Az imahátér és a kétkezi segítség is sokat számít nekünk. Bár én kicsit bezárkóztam a legnehezebb időszakban, mert inkább magam szerettem volna megoldani a problémáinkat. Úgy éreztem, hogy Istenben való bizalommal, de elsősorban a mi feladatunk mindezek megoldása.

Milyen reménységgel vagy aggodalommal tekintetek most a gyermekeitekre?

Misi: A szülők természetesen mindig izgulnak, hogy milyen társuk lesz a gyerekeiknek, vagy mit fognak dolgozni. Viszont én ezeket már el tudom engedni, és teljesen rá tudom bízni Istent, akitől már annyi mindent kaptunk eddig is. Természetesen próbáljuk megadni nekik a legjobb lehetőségeket a tanulásra, de például a közös imádkozás is nagyon fontos. Éppen tegnap kérdezte Ákos, hogy miért kell imádkoznunk, ha Isten mindent tud. Máju válaszolt neki: „Azért, hogy kapcsolatban legyünk vele.” Ezek ugyanolyan fontos kérdések, mint amikről az iskolában tanulhatnak. Szerintem nem kell izgulnunk, hogy mi lesz a sorsuk, mert Istenre lehet bízni őket.

Máju: Én nagyon fontosnak tartom, hogy olyan csomaggal indítsuk el őket, amely biztonságot ad nekik. Lássák és éljék át, hogy foglalkozunk az ígével, és imádkozunk. Hamar igényükké is vált ez, egészen kicsi koruktól fogva próbálunk minden napot így befejezni. Például ők kértek maguknak saját Bibliát is. Visszajelzést is kapunk erről. Láttuk, hogy Ákos a kezét összekulcsolva, imádkozó lélekkel gurult be a hordágyon legutóbbi műtétjére a folyosón, ahova már nem követhettük. Ez hatalmas erőt ad neki!

Tudtok a házasságotok építésére időt szánni? Vagy nem csupán a ráfordított idő kérdése a házasság ápolása? Van valami titkokat ebben?

Máju: Az első gyerek születése után mindenképpen megváltozik a családi

felállítás, Ákos születése után pedig semmi időnk nem maradt egymásra. Sokszor csak sodortak minket magukkal az események. Egyszer-egyszer tudtunk csak elmenni kettesben egy hétvégére.

Kell ápolni a kapcsolatunkat, mert az nem marad magától olyan erős, mint korábban volt. A gyerekeket rá kell bízni néha valakire, és csak a másikra figyelve együtt lenni. Már tudunk esténként kettesben beszélgetni, amíg ők olvasnak az ágyukban. Ami még titkunk lehet, hogy soha nem mentünk el az óhatatlanul előforduló összezördülések mellett, hanem igyekeztünk ezeket tisztázni, átbeszélni, és a legfontosabb: az Úr elé vinni imádságban.

Merre tart a kapcsolatotok? Mi az, amiben „jók vagytok”, és mi az, amiben fejlődni szeretnétek?

Misi: Szerintem az embernek a társával és a rokonságával való kapcsolatai folyamatos javítgatást igényelnek. Barátok

mondják el, hogy nálunk olyan békeséget éreznek – én ezt nem mindig tapasztalom, de ők szavak nélkül is érzik, hogy Isten közöttünk van valamiképpen.

Máju: Nekem el kellett fogadnom a különbözőségeinket. Én könnyen kiadom magamból a gondolataimat, bajaimat, Misi pedig nehezebben teszi meg ezt; magában szeretné megoldani a problémáit. Rájöttem, hogy ha ilyenkor piszkálom őt, hogy beszéljen róla, azzal csak rontom a kapcsolatunkat. Inkább csöndben a háttérben maradok, és imádkozom érte, hogy válaszokat kapjon, és túllépjen a vívódáson. Ennek már tapasztaltam az eredményét, mert miután el tudott rendeződni benne egy dolog, újra ki tudott nyílni felém.

Milyen jövőt álmodtok családotok, házasságotok számára?

Máju: A házasság szerintem nem arról szól, hogy eljutunk egy pontra, aztán már csak lógázzuk a lábunkat. Napenkénti ápolásra szorul, ugyanolyan, mint

egy kis kert, amely akkor lesz termő, ha folyamatosan öntözöm, kapálom, gyomlálom. A kapcsolatunkat és magunkat is így szükséges gyomlálni, változtatni. Én nagyon remélem, hogy sikerrel fogunk járni ezen az úton. Szeretnék Misi mellett megöregedni... Szeretném, ha együtt fel tudnánk nevelni a gyerekeinket, ha Ákos útja is egyenes lenne, felnőhetne, és teljes életet élhetne. Szeretném ugyanezt Eszternek is, és hogy az Ákossal megéltek ne okozzanak benne olyan sebeket, hogy emiatt valami kára legyen.

Misi: A kert példájánál maradva: különböző kórokozók támadhatják meg a növényeket, nincs két egyforma szituáció a házasságban sem. Nem is a kis dolgok megoldása a leglényegesebb, hanem talán az, hogy ragaszkodjunk egymáshoz és Istenhez, mert a „hármaskötél” nehezen szakad el. Így megvédhető a kis kertecske.

ERDÉSNÉ KÁRPÁTI JUDIT

Könyvismertető

Brad Huddleston:

Digitális kokain – Út az egyensúly felé

DIGITÁLIS KOKAIN
Út az egyensúly felé

TÁRSADALMILAG ELFOGADOTT FÜGGŐSÉGEK

A fiatalok mindennap hosszú órákat töltenek a Facebookon, az ébrenlétük nagy részét üzenetírással töltik, képtelenek kitörni a barátokkal való digitális kapcsolattartásból. Az eszköz fogva tartja őket. Már a gondolat is, hogy okostelefon nélkül kell lenniük egy darabig, megváltoztatja a viselkedésüket. Ez valódi függőség.

Régen, ha valaki például pornográfiára vágyott, vállalnia kellett némi kockázatot, hogy lebukik, amikor bemegy a boltba. Mára az eszközök lehetővé tették, hogy könnyebben és nagyobb titokban nézhessen valaki pornót. A nyolc és tizenhat

év közöttiek 90%-a nyilatkozott úgy, hogy online szokott pornót nézni, többnyire házi feladat készítése közben. Sajnos még a gyülekezetbe járók közül is sokan úgy gondolkodnak, hogy nem megtiltani kell a tizenéveseknek az ilyen filmek nézését, hanem tanácsolni kell őket, miután megnézték.

A pornó olyan, mint a kokain- és heroinfüggőség együtt. A kokain bódult állapotot idéz elő, amelyet ismétlődésre való sóvárgás követ, ahelyett, hogy kialakulna a megelégedettség érzése. A heroinnak nyugtató hatása van. Mindkettőből egyre többre van szükség ugyanolyan hatás eléréséhez. A pornográfia révén elért orgazmus – ellentétben a valódi szexuális együttléttel – nem szabadít fel endorfinokat, amelyek a megelégedettség érzését keltik. Ha felfognánk, hogy milyen szeretetről beszél Isten a házastársunk iránt, és ezt gyakorolnánk is, az egekbe szökne az egészséges szexuális kapcsolat esélye, és nem lenne szükség pornóra. A pornónézés tönkreteszi a férfiak szexuális teljesítményét, mert a gyakran bekövetkező dopaminlöket az agyat túlingerli, és érzéketlenséget, impotenciát okoz.

A videojáték ugyanolyan értelemben vett függőséget tud okozni, mint a kényszeres szerencsejáték, mert az illetőnek egyre többre és többre lesz szüksége, és ha nem kap, akkor ingerlékeny lesz, és nyomorultul érzi magát. A legelső változás a tompított örömezés. Kétórányi videojátékozás a kiváltott mámor tekintetében ugyanolyan, mint egy adag heroin befecskendezése. Nincs semmiféle bizonyíték arra nézve, hogy a műveltségi videojátékok különböznenének a függőség okozásának tekintetében. Nem csak gyerekek, idősek is sokan válnak játékfüggővé. Nem túlzás tehát azt mondani, hogy ha nem körültekintően használjuk az okostelefont, a számítógépet, akkor az a függőségre nyit kaput.

MULTITASKING- (FELADATVÁLTÁS-)FÜGGŐSÉG

Számos tanulmány kimutatta, hogy ha csak két tevékenység között kell váltogatnunk, az is jelentősen megnöveli a terhelést, akadályozza a gondolkodást, növeli annak valószínűségét, hogy figyelmen kívül hagyunk vagy félreértelmezzünk fontos információkat, növeli a hibázás esélyét. Nemcsak csökken az eredményünk, hanem tompul az a képességünk, hogy mélyrehatóan és kreatívan gondolkozzunk. A feladatok váltogatása leszívja a glükózt az agyból, ettől ködös lesz az elménk, elfáradunk, és valójában kevesebbet végzünk el. Az idegtudomány rájött, hogy az emberi agy nem képes több feladatot végezni egyszerre. Ilyenkor valójában időt veszítünk, és eredményességünk 40%-kal csökken. Azok a dolgozók, akiknek munka közben a telefonhívások és e-mailek elterelték a figyelmét, tízpontos IQ-szint csökkenést tapasztaltak, ami rosszabb, mint a marihuánás cigaretta hatása. A beérkező információ izgalmat provokál, ez dopamin kibocsátást eredményez, és minél többször végezzük a feladatváltást, annál nagyobb a kockázata a dopamin-függőség kialakulásának.

FACEBOOK- ÉS ÜZENETFÜGGŐSÉG

A sofőr az agyában végbemenő változások hatására vállalja a kockázatot, hogy vezetés közben üzenetet írjon. Némely szülő a végtelenségig elhanyagolja a gyermekét, miközben egész nap a Facebookon lóg. Dél-Koreában már régen elfogadták az IAD-t (internet-függőség rendellenesség) mint pszichés diagnózist. Közegészségügyi krízisnek tekintik, és kétszáz tanácsadó központban és kórházban kínálnak kezelést.

AZ ÉLVEZET CSÖKKENÉSE

A fiatalok a töméntelen digitális inger el- lenére nagyon könnyen unatkozni kez- denek. Ironikus, hogy miközben az élvezetek hajszolása drasztikusan meg- növekedett, és változást eredményezett az agy kémiájában, ugyanakkor zsib- basztó hatást gyakorol az örömköz- pontra. Egyre kevésbé lelünk örömet a hétköznapi tevékenységekben. Egyre több időt kell játékkal tölteni, hogy érez- zük az élvezetet, emelni kell az ingerlés szintjét az öröm fenntartásához. Ez a füg- gőség kialakulásának folyamata. Bármily- en digitális tevékenység, ami egy óránál tovább tart, feszegeti a mellékvesék tel- jesítőképességének normális korlátait (a túlingerelt idegrendszer növeli a stresszhormon, a kortizol termelését), és nem tudjuk még pontosan, hogy mennyi időbe telik, hogy az agy károsodást szen- vedjen. Az agyi stressz elviselésére való ka- pacitás sokkal alacsonyabb a serdülők esetében, akik napi 7-10 órát töltenek a di- gitális világban. A depresszió és a szoron- gás 70%-os növekedést mutat körükben az elmúlt huszonöt évben. Fásultak, tom- pultak, dühkitörésekkel küzdenek.

A KÉPERNYŐ MINT BÉBISITTER

Ha a kicsi agyát arra programozzák a gyors képváltkozás által, hogy nagy mennyiségű és sebességű beérkező in- formációra számíton, az később fi- gyelmetlenséghez vezet. A videót néző kisgyerek nem rakja össze a történetet abból, amit lát, csak a gyors képváltások miatti ingerbevétel köti le. Ahány órát képernyőznek naponta hároméves kor előtt, annyszor tíz százalékkal nő a ké- sőbbiekben a koncentrációs problémák valószínűsége. Minél több kognitív in- gert kap a gyerek analóg tevékenysé- gek által – éneklés, szülő által olvasott mese hallgatása, játszótéri játékok, mű- zeumlátogatás –, annál inkább csökken a későbbi figyelemzavarok esélye.

MIT TEHETÜNK?

Isten nem technikaellenes, de ha egy te- vékenység ural bennünket, akkor bünt követünk el. Nemcsak új szokásokat kell kialakítanunk, hanem igazodnunk kell az agy időkorlátaihoz is. Bizonyos mértékig elkerülhetetlen, hogy irodai környezet- ben több feladatot kelljen végeznünk egyszerre. De családi együttlétek, közös ebédek alkalmával ne engedélyezzük a digitális eszközök használatát. Tanulás- kor a gyerekek egyszerre csak egy tan-

tárggyal foglalkozzanak. Legyen konkrét idő, hogy mikor nézhetik meg az üze- neteiket, és ha a házi feladathoz kell az internet, akkor tartsuk szemmel őket. A feladatra koncentráljanak, ne kössenek ki olyan oldalakon, amelyek nem ka- pcsolódnak a feladathoz. Tanulás közben ne legyen kéznél a telefonjuk, ne hall- gassanak zenét.

Alvás közben is káros a zenehallgatás, mert akadályozza az alvás legmélyebb fázisába lépést. A hálószobából távolítsuk el a technikai esz- közöket. Az ele- gendő alvás nem lehet vitatéma. A számítógépet is ki kell kap- csolni, újra kell indítani, ha lelassul és aka- dozik. Az emberi agy is így működik. Az alvás minősége is számít, ezért kell, hogy teljes sötétség és csend legyen a hálószobában.

Videójáték helyett a szőrejtvények, mentális feladványok és viták csupa olyan analóg tevékenység, amely hos- szú távon nem károsítja az agyat, sőt még a betegségtől – például az Alzhei- mer-kórtól – károsodott agyat is kar- ban tudja tartani.

Technológiai központok vezető embe- reivel, digitális fejlesztő szakemberekkel beszélgetve megtudtam, mennyire korlá- tozzák, hogy saját gyermekeik használják a technológiai eszközöket. Tanítási napo- kon sokan egyáltalán nem, hétvégén pedig merev időkorlátok között engedik a kutyuk használatát. Ötéves kor előtt egyáltalán nem, tíz-tizenhárom éves kor- ban napi harminc percet engedélyeznek.

Kisbábát soha ne helyezzünk képernyő elé, mert még nem tudjuk, milyen kémiai reakció zajlik le a csecsemő agyában az okostelefon hatására. Ötéves kor alatt a gyerekeknek kizárólag analóg tevé- kenységre van szükségük: kinti játék, építés, színezés, ugrálás stb. Ebben az időben fejlődik ki az agy azon rendszere, amely az írás-olvasás előkészítéséért, a mozgásért és a nyelvfejlődésért felel.

A Waldorf-tanítók szerint csak középis- kolás korban kell bevezetni az iskolában és otthon is a számítógép használatát, mert a technika gátolja a fiatalok kreativitását. Helyette az agyműködést serkentő társas- játékokat válasszuk, és a fára mászást, számközlést, hasonlókát. Amikor a gyerek természetes játszószerkezetekkel találko-

zik, az nagyobb kognitív elmélyülést igé- nyel részéről, azaz jobban odafigyel arra, amit csinál, mert egyedi kihívások elé állítja őt például egy valódi fa megmászása. Kiváló játék az építőkocka is, az ezzel ját- szó gyerekek jobb eredményt érnek el a nyelvelsajátítási teszteken.

Az egyik legnagyobb probléma a mai nevelésben a szerepcseré. A gyerekek régen tiszteletben tartották a szüleiket és az általuk felállított szabályokat. Tartottak

a helytelen vi- selkedés miatt kellően alkalma- zott következmé- nyek tőle. Manapság a szü- lők tartanak a gyerek reak- ciójától. Nem

mernek megtiltani káros dolgokat, mert félnek a várható hisztitől, ellenállástól. El kell dönteni, hogy ki irányít. **Isten szü- lőnek hívott el, nem a gyermeked ba- rátságának, és a gyermeknek szülőre van szüksége, mert barátja van elég.** A helyénvaló konfrontáció normális, szükséges, és együtt jár a gyermekneve- léssel, nem szabad szülőként félnünk tőle. Ha egy gyerek dühös lesz attól a gondolatától, hogy elveszik a telefonját, az már éppen elég ok arra, hogy elve- gyék. Ez a harag azoknak a negatív agyi kémiai elváltozásoknak a jele, amelyeket a túlzott és helytelen digitális eszköz- használat okoz. A szülőnek bátornak kell lennie ahhoz, hogy a kezébe vegye az irányítást, hogy gyermeke visszatérjen a normális állapotba. A gyerekeink na- gyon rövid ideig vannak velünk, tekintsük küldetésnek a nevelésüket.

Senkit sem akarunk arra biztatni, hogy távolítsa el az életéből a technikát, csak arra, hogy teremtsen meg az egyensúlyt. Ha kalapácsra van szüksé- günk, használjuk, majd visszatesszük a helyére. Hacsak nem vagyunk aszta- losok, nem fogjuk az övünkre akasztani és mindenhová magunkkal vinni. Éjsza- kára pedig még az asztalos is leteszi a kalapácsot. Valahogy így kellene viszonyulni a digitális eszközökhöz is.

A könyvet kiadja az Immanuel Alapít- vány kiadója: az Immanuel Szószóró Postacím: 9700 Szombathely, Pf. 320; e-mail: immanuel@immanuel.hu

A tartalmi kivonatot készítette a Híd magazin szerkesztősége.

Ahol megnövekedett a bűn, ott még bőségesebben kiáradt a kegyelem*

Nehéz életutam volt, mielőtt az Úr Jézus Krisztus bele-szólt az életembe. Ez közel húsz éve történt, de a mai napig erőt merítek az Úrral való találkozásból.

Tízen vagyunk testvérek, hat fiútestvérem van. A rendszerváltást követően alapítottunk egy őrző-védő magánnyomozó céget. Úgy gondoltuk, hogy a magunk urai vagyunk, és bármit el tudunk érni. Sikerült kiépíteni az üzleti hálózatot az alvilágtól kormány szintig. Jogászok, szakemberek dolgoztak a cégben, felismertük a kiskapukat. Sok vállalkozó szorult akkor védelemre. Mindenkinek tartozni kellett valahová, ha érvényesülni akart, mert egyébként tönkretették a vállalkozását. Nem vagyok arra büszke, ami történt, mert az ördög segített abban, hogy erős oszlopként megálljunk az alvilágban. **Viszszagondolva ijesztő, hogy hogyan éltünk akkor, hogy Isten nélkül milyen vak tud lenni az ember.**

Esztergomban volt egy befolyásos ember, aki egy arab fiút lecsalt Budapestről azzal, hogy szeretne márkát vásárolni. Nem tudom, miért volt rászorulva arra, hogy elvegye a fiútól a tízenötezer márkát, és megveresse az embereivel. Ez az arab srác ezek után érdeklődött, hogy hol van olyan csapat, aki segítene visszaszerezni a pénzét. Minket ajánlottak. Meg akartuk győzni az üzletembert, hogy adja vissza a pénzt, így nem lesz rendőrségi ügy az esetből. Amikor megtudtuk, hogy ő is keres bennünket, arra gondoltunk, hogy

bármilyen megtörténhet, akár ki is végezhetnek valakit. Hogy megelőzzük ezt, lementünk Esztergomba tíz autóval, fegyverekkel, hogy tisztázzuk a dolgot. Amikor odaértünk, több száz kommandós vette körbe az egész Primás-szigetet. Hála Istennek, nem sikerült semmiféle brutális dolgot elkövetnünk, mert amikor kiszálltunk az autóból a fegyverekkel, ütőszerszámokkal, akkor a rendőrök azonnal megállítottak minket. Aztán a televízió, a rádió, az újságok hónapokig ezzel voltak tele. Kijöttek házkutatásra a családtagokhoz. Rengeteg aranyat, készpénzt lefoglaltak, bemutatták a család életét, és ez olyan figyelmet keltett, hogy bármit tettünk ezután, mindig úgy kezdték, hogy „az esztergomi ügy kapcsán hírhedtté vált Száva család”. Minden vállalkozó, mindenki, aki védelemre szorult, hozzánk jött. Már nem is tudtuk elvállalni az összes munkát, pedig bővítettük a céget, több száz alkalmazottunk volt.

Amit el lehetett érni pénzzel, azt én mind elértem. Sikerült a teljes vendéglátóegység-üzemeltetési jogot megszerezni. Ez több százmillió legális pénz jelentett. Így tisztára tudtuk mosni a nem legálisan szerzett pénzeket. Tele voltunk önbizalommal, de tudtuk, hogy ez mivel jár, hogy meghalhatunk, börtönbe kerülhetünk. De úgy gondoltuk, hogy megéri, ha valaki be is kerül a börtönbe néhány évre, mert az unokáink is gazdagok lesznek. **Arra viszont nem voltam felkészülve, hogy Istennek terve van az életemmel.**

Végül olyan dolog miatt ítélték el, ami jogilag nem volt bizonyított. Akkor lel-

kileg, idegileg teljesen tönkrementem. *Szlávik Bulcsú* kezében volt a balatoni alvilág nagy részének a védelme.. Amikor őt a személyes testőre szó szerint bebetonozta a garázsban, szabad terület maradt a Balatonnál. Szóltak nekem alvilági srácok, hogy vegyük át a védelmet. Ez a rendőrkapitány fülébe jutott. Megszabadultak Szlávik Bulcsútól, de úgy gondolták, ha idejön a Száva család, az még rosszabb lesz. Hoztak egy döntést – a bíró, az ügyész, a rendőr –, hogy a Szávát ki kell vonni a forgalomból. Kaptam öt év börtönt.

Teljesen kikészültem. Nem tudtam beilleszkedni a börtön rendjébe. Törtem, zúztam, rengeteg problémát okoztam, újra meg újra a fogdába kerültem. A börtönben van kötelező takarítás. Az ő olyan ember volt, aki kereste azokat, akik nem illeszkednek be, és meg akarta törni őket. Engem mindig megtalált. A takarítás megtagadása miatt több száz nap fogdát ültem le. Eluralkodott rajtam a pánik, a depresszió, és már ön- és közveszélyes voltam. Az öt év börtön mellett még vagyoneklkobzás is volt a büntetésem, ami nem kevés pénzt jelentett. Nagy összegekről, cégekről volt szó. Lenulláztak, és ezt nehéz volt feldolgozni, ez okozta a rossz idegállapotot. Nyolc hónap magánfogdát is kaptam.

Az Úr adott nyolc hónapot arra, hogy elgondolkodjak az élet értelméről. Akkor jött *Takács Ferenc* testvérünk, és megkérdezték, hogy akarok-e missziós alkalomra menni. Kimentem hozzá személyes beszélgetésre. Már kerestem Istent, mert

tudtam, hogy valaminek lennie kell, de a Biblia Istenét még nem ismertem. Az Úr, a Szentlélek csodálatosan működik, mert felkészítette Ferit azoknak a kérdéseknek a megválaszolására, amelyek engem foglalkoztattak már hónapok óta. Először elkezdett tudományos dolgokról beszélni, majd arról, hogy van Isten, hogy miért hitteles a Biblia, a beteljesedett próféciaokról stb., amik engem nagyon megragadtak. Aztán elkezdett a keresztről beszélni, hogy Jézus engem is szeret, meghalt az én bűnömért is, van örök élet. Megkérdezte, hogy hiszem-e ezt. Az Úr már annyira előkészítette a szívemet, hogy azt mondtam, igen. Kaptam egy Bibliát, és megdöbbenem, hogy még gondolatban is lehet vétkezni. Hát, mondom, Feri, ezt itt a börtönben nem lehet betartani. Azt sem tudtam, hogy mire mondtam igent. Feri bátorított, azt mondta, ne foglalkozzak ezekkel a dolgokkal, ideje van mindennek. Isten majd helyére teszi ezeket. Olvassam a Bibliát, legyen imaéletem, legyek közösségben az Úrral. Akkor még nem adtam át az életemet egészen. Úgy imádkoztam: „Uram, kimegyek, összeszedem a kintlévőségeimet, és utána követlek.” Sokáig egyezkedtem Istennel. Azt mondtam: „Uram, szeretlek, követni akarok, de én tudom, hogy mire van szükségem. Majd én megoldom ezeket, és te támogass engem!” De ez így nem működik. Olvastam a Bibliát, rengeteg ige megérintett. Például: **„Mert mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri, lelkében pedig kárt vall?”** (Mt 16,26) Az Úr megérintette a szívemet. Egyetlen lehetőség van a börtönben egyedül maradni: a mosdóban. Azonnal térdre estem a vécében, és felkiáltottam: „Uram, ha te tényleg feltámadtál a halálból, és valóságosan minden úgy van, ahogy le van írva a Bibliában, akkor szabadíts meg ebből a nyomorult állapotból! Szeretnék téged követni, de nélküled ez nem megy. Rád bízom magam!” Az ördög azt súgta a fülembe: „Mit akarsz, csicska akarsz lenni?! Azt akarod, hogy hülyének nézzenek, kihasználjanak?”

Amikor sikerült az életem minden területét átadni, felkiáltottam az Úrhoz, és akkor ő válaszolt. A mai napig ebből merítem az erőt, ez a hitem forrása, amit akkor megtapasztaltam. Érezhető volt az Úr jelenléte, ahogy körbevett. Rajtam keresztül imádkozott a Szentlélek. Én ezekre a dolgokra nem voltam felkészülve. Olyan szavakat használtam, amiket nem ismertem. Dicsértem, imádtam az Urat. Nagy békességben feküdtem le ezután az ágyamba.

Lehet Istennel egyezkedni és okoskodni, de ő a bűnnel nem vállal közös-

séget. Amikor az ember mellette dönt, a többit Isten elrendezi. Amikor kimondtam Istennek, hogy őt választom, történt egy nagyon érdekes dolog. Felvillantak a bűneim

gyerekkoromtól kezdve: a gyümölcslopástól, anyámtól való pénzlopástól folyamatosan addig a napig, a súlyos bűnökig. A Szentlélek elvégezte a bűnvallást úgy, hogy megmutatta nekem ezeket. Azért tartom ezt csodának és kegyelemnek, mert Isten olyan dolgokat mutatott meg, amikről azt sem tudtam, hogy bűn, amiket már elfelejtettem. Csak annyit kellett mondanom: „Uram, bocsásd meg ezt a bűnömet is...!”, és megtörtént az újjászületés.

Másnap reggel bejött az őr, hogy két önként jelentkezőt kérjen takarítani. Kedvesen, szelíden azt mondtam, hogy megyek. Persze nem vette komolyan. Rám nézett, és azt mondta: „Száva, nagyon megkérem, hogy ne provokáljon!” Amikor már lent álltunk a tiszta, kimosott kukával az összetakarított udvaron, várva arra, hogy mikor mehetünk fel, hívta telefonon az őr a kollégáját: „Na, ott van a Száva?” „Igen, itt áll a kuka mellett” – felelte a kolléga. Erre azt mondta: „Mondtam, hogy csak idő kérdése, és be fogom törni!” Később arra indított az Úr, hogy odamenjek hozzá: „Főtörzs úr, nem maga, de egy hadserg sem tudott volna engem arra kényszeríteni, hogy magamtól menjek

Új identitást kaptam, Krisztus természete van bennem.

takarítani. **Krisztusnak engedelmeskedem, és örömmel teszem. Találkoztam Jézussal, és megváltoztatta az életemet.** Új identi-

tást kaptam, Krisztus természete van bennem.” Annyira kiáradt Krisztus szeretete, hogy órákat tudtam beszélgetni ezzel az emberrel, akivel mindig balhéztam, aki másokkal is balhézott. Megragadta a mondanivalóm. Én pedig megértettem, hogy „nem erővel, hatalommal”, hanem Isten Lelkével többet el lehet érni.

Hosszú évek teltek el szabadulásom óta, és én Takács Ferenc testvéremmel ugyanoda járok vissza a börtönbe. Nekem már nem mondhatják a bent lévőket, amit én mondtam Ferinek, hogy itt a börtönben nem lehet követni Jézust és az igéjét. Elmondhatom a fogvatartottnak, hogy itt még könnyebb követni őt, mert odakint több a kísértés. Bent bőven van idő, amit oda lehet szánni, és ha megerősödnek a hitben, kint is meg tudnak majd állni.

SZÁVA LAJOS VAZUL
börtönmissziós munkatárs

A bizonyágtétel elhangzott az Evangélikus Missziói Központ nyári konferenciáján.

* Róm 5,20

„Szenvedő emberekhez szóban, dalban csak az tud szólani, aki maga is sokat szenvedett, aki megcsókolta Isten vesszejét, amivel véresre verte a szívét, mert Isten e vessző alatt visz át mindenkit a frigy kötelékébe, és megostoroz mindent, kit fiává fogad.” (Küzdő, szenvedő, építő ember – Szemelvények Egyed Aladár írásaiból)

Egyed Aladár 1890. március 24-én a Soltvadkerthez tartozó Tázlárán született. Soltvadkerten tanító édesapját a rozsnyói árvaház vezetésével bízzák meg. Itt végzi alap- és középfokú iskoláit. Eperjesen folytatja teológiai tanulmányait. *Geduly Henrik*, a Tiszai Egyházkerület püspöke avatja lelkésszé 1913-ban Miskolcon. Rozsnyóra kerül esperesi segédlelkésszi beosztásba. Alig egy év múlva a sajógömöri gyülekezet meghívja lelkészéül. Ez év augusztusában köt házasságot *Krausz Vilmával*, aki hű társa szolgáltaiban és támasza küzdelmeiben. Egy fiuk születik, aki később jó nevű orvos lesz Clevelandben. Az I. világháború kitörése előtti napok ezek.

Eleven gyülekezeti élet bontakozik ki a szolgálata nyomán. A háború egyre nyomasztóbb hírei, az elszegényedés, hősi halott férfiak elvesztése a gyülekezetből arra készteti, hogy lelki támaszt adva megerősítse a gyülekezeti tagok közötti összefogást. Leányegyletet szervez, olvasókört vezet, irodalmi felolvasásokat tart.

Olyan műveket választ, amelyek hitbeli, erkölcsi példát sugallnak, és erősítik a magyarságtudatot. Kulturális esteken a gyülekezet tagjai által megtanult színdarabokat is előadnak. Evangélikus és községi könyvtárat hoz létre, zenei és sportosztályt működtet, ismeretterjesztő előadásokat szervez gazdasági, egészségügyi témákban nemcsak a gyülekezet, de az egész falu számára.

1930-ban, az *Ágostai hitvallás* kihirdetésének négyszáz éves évfordulóján nagyszabású ünnepséget szervez, és az évforduló tiszteletére Sajógömörön új iskola építését indítja el.

Az egyházi közéletnek is tevékeny munkása. **Lelkészi szolgálata mellett folyamatosan küzd a magyarság megtérpázott jogainak visszaállításáért.**

I. Kor. 13:7.

Egyed Aladár

Küzdő, szenvedő, építő ember

Egyed Aladár emlékezete

A Magyar Evangélikus Szövetség titkárának választja, amelynek célja egyházi kereteken belül a nemzeti önvédelem szervezése és a magyar nemzeti tudat erősítése. Titkári tevékenysége kapcsán több ízben is összejáratásba kerül egyházi előjáróival, mert a magyarságot érő méltánytalanságokat bátor hangon teszi szóvá. Élre áll annak a szándéknak, hogy a magyar és német egyházak alakíthassanak külön kerületet, és azon belül függetlenül szervezhessék az identitásuk szerinti egyházi életüket.

Magyar osztályok indítását sürgeti a teológián és a tanítóképző főgimnáziumban. Szorgalmazza, hogy az egyházi jegyzőkönyvek vezetését az istentiszteleten használatos nyelven, magyarul engedélyezzék. Hiába kérvényezi több ízben a presbitérium az egyházi felsőbbbségnél, hogy az egyháznak küldött levelezés magyar nyelven történjen, mert a magyarságra hirtelen rákényszerített szlovák nyelv használatával nem boldogulnak. Kérésükre nem is reagálnak.

Miután az egyházi felsőbbbség minden indítványát elvetette, 1925-ben

evangélikus lapot alapít, hogy minél szélesebb körben hallassa a jogtalan-sággal szembeni kritikus hangját, és bátoríthassa a szlovenszkói magyar evangélikusokat.

A *Prágai Magyar Hírlap*ban is – amely Szlovenszko legnagyobb politikai lapja – rendszeresen jelennek meg írásai egyház-politikai témákban. Ezek következményeként, hogy megtörjék küzdőszellemét, megvonják a kongruáját (államsegély – a szerk.), majd a nyugdíjjogosultságától is véglegesen megfosztják.

Állandó ellenőrzés alatt áll, mégis mindig megtalálja a módját annak, hogy összefogja egyházának magyarságát. Eddigi megpróbáltatásainak betetőzése kezdődik 1928 húsvétján, amikor Tornalján felavatják az I. világháborús hősök emléktábláját. A Szlovenszkói Magyar Evangélikus Szövetség titkáráként mondott szónoklata nagy hullámlerést okoz. Ezért a beszédéért a csehszlovák állam elleni lázítás vádjával bíróság elé idézik. Az ellene több éven át folyó nyilvánvaló koncepció eljárását a szlovenszkói magyarságnak is fenyegető üzenetként szánják. Előbb elismerik a vád jogtalanságát, és felmentik, majd perújrafelvétel nyomán mégis fél évi fegyházbüntetésre ítélik. Végül a brünni legfelső bíróság három hónap börtönben letöltendő büntetésre mérsékli az ítéletet. 1931. június 26. és szeptember 13. között töltötte le a rá rótt fogházi időt. Ezek voltak utolsó gömöri hetei is.

A jogtalan ítélettel kapcsolatban így ír a *Prágai Magyar Hírlap*:

„A szlovenszkói magyar evangélikusok szomorú áldozataivá váltak a hatalom és oltár politikai összefogásának. Heroikus védelmi küzdelmük, minden áldozatra kész nemzetszeretetük, nagy szellemi felkészültségük, törhetetlen harcos lelkületük eddig is egész Szlovenszko magyarságának tiszteletét vívta ki. Áldozatok azután állandóan esnek soraikból. Most újabb áldozata van ennek a harcnak. Az offenzíva Egyed Aladár, a törhetetlen magyarságú sajógömöri lelkész ellen indult meg.” (*Prágai Magyar Hírlap*, 1930. január 11.)

Kétfrontos küzdelmet folytat. Egyrészt bátor szívvel, tántoríthatatlanul harcol a cseh megszállás idején, majd a trianoni döntés következtében a szlovenszkói magyarság megcsonkított jogainak visszaállításáért.

„Nekem a harc volt az életem, de ez a harc mindig csak a megtámadott jogok védelme volt. Elvem: Istennek

Sajógömör, 2019. – Bálintné Varsányi Vilma, Badin Ádám

Fotók: Lóczy Tibor

kell inkább engedni, hogynem az embereknek (ApCsel 5,29). Egyházpolitikám irányítójá 2Kor 13,8 versben így van megszerkesztve: Mert semmit sem cselekedhetünk az igazság ellen, hanem csak az igazságért.

Erőt adott harcaimban, sokszor egyedülállóan az az eszme, amelyért küzdöttem: a szlovenszkói magyar evangélikusok nemzeti karakterének megmaradása. Éreztem, hogy minden csapás, amelyik végigvágott a szlovenszkói magyar evangélikusok lelkén, csak megújította erőmet. Ezért áldom Istent a harcokért.” (*Prágai Magyar Hírlap*, 1931. október 4.)

1914-től tizenhét éven át volt a sajógömöri evangélikus gyülekezet lelkésze. Börtönbüntetését letöltve nem kap engedélyt, hogy sajógömöri gyülekezetétől személyesen elbúcsúzhasson,

csak írásban köszönhet el híveitől. Úgy szöktetik át Magyarországra. Mivel anyagilag teljesen ellehetetlenítették, elfogadja a szegedi egyházközség meghívását.

Szegedre távozásakor a *Prágai Magyar Hírlap* így búcsúztatja:

„Szlovenszko magyarsága ismét megfogyatkozott egy élharcossal, a szlovenszkói magyar evangélikusság törhetetlen hitű fiatal szervezője, a magyar nemzeti párt agilis országos kulturreferense, a lángszavú egyházi és politikai szónok, a szlovenszkói zene-kultúra egyik legnemesebb ápolója elhagyta Szlovenszkrét, és Magyarországra költözött.

Gyermekekorának minden emléke és férfikorának valamennyi alkotása az itteni magyarsághoz fűzi. Az összeomlás után [...] a nemzetmentés önfeláldozó

munkájának első vonalába állt. Legelőszőr is a magyar evangélikus egyházi önkormányzat utolsó bástyáit védelmezte lutheri elszántsággal. Ettől kezdve élete szakadatlan küzdelem volt a jogért az egyházi és a nemzeti életben előnyomuló hatalmi tendenciákkal szemben.

Kevés ember mondhatja el magáról, hogy annyi fronton dolgozott becsülettel az erkölcsi igazságokért és fajtájának előbbreviteléért, mint Egyed Aladár. Egyike azoknak, akik eszmeileg megalapozták a magyar evangélikus egyházmegyéért való harcot, s főépítője volt a szlovenszkoói magyar evangélikusok szövetségének, megszervezte a szövetség lapját, az »Evangélikus lap«-ot, és annak bátor hangú szerkesztője és cikkírója volt. Az ő szerkesztésében jelent meg évről-évre az Evangélikus Naptár is. Mint pap tizenhét évig működött Sajógömörön, s építő munkájának maradandó emléke a templom renoválása, az új evangélikus iskola, a tornajai missziós evangélikus egyház megszervezése, az országos méretű belmissziói munka megszervezése. Sokat dolgozott a falu kultúrájának érdekében. Kultúregyesületeket szervezett, ismeretterjesztő füzetes népkiadványt szerkesztett és adott ki. Ő szervezte meg Rimaszombatban a falusi dalárdák első dalversenyét. Mint kitűnő orgonajátékos mélyhatású orgonahangversenyeket adott Szlovenszko több városában. Több zenei alkotás is dícséri Egyed nevét.

Távozásának legvégső akkordja is oly jellemző: az élő igék, a lángoló szavak emberének élőlőszóval nem, csupán csak írásban lehetett elbúcsúznia híveitől, kiknek tizenhét évig volt papja, tanítója, vezére. Harcos ember távozik közülünk. Mi, többi harcosok, tisztelgésre emeljük kezünket.” (*Prágai Magyar Hírlap*, 1931. szeptember 27.)

Szegedi szolgálata során is virágzó gyülekezeti életet bontakoztat ki. Három év múlva főesperessé választják. Beiktatásakor kétséget nem hagyva adja meg lelkési tevékenységének egyik fontos súlypontját: „Az egyházmegyében lévő tót egyházakkal kapcsolatban ígéretet tett, hogy az anyanyelv használata ellen véteni sohasem fog, de elvárja minden lelkésztől és tanítótól, hogy nemcsak magyarul beszélő, de magyarul érző ifjúságot neveljenek.” (*Délmagyarország*, 1933. november 30.)

Küzdelmeinek másik színtere a saját lelke. Miközben a keresztformájú pró-

Faültetés Sajógömörön Egyed Aladár emlékére

batételek felvállalásának gyógyító erejével vigasztal másokat, maga is megharcolva a hit harcát, megadja magát a keresztnak.

„Amikor már megcsalva, kifosztva, kétségek és gyötrelmek Gecsemáné-kertjében egyedül hagyatva felszakadt szívem mélyéről a kiáltás: én Istenem, miért hagytál el engem? Amikor temetőmben barangoló lelkem már a kárhozott mélységeit kereste, akkor – oh, áldott legyen mindörökké az a perc! – megszólalt egy édes vigasztaló hang: Én veled vagyok... ne félj, én nem hagyok el... veled vagyok a világ végezetéig. Velem ugyan az önmegtagadások útjait kell járnod, de ezen az úton megtudod, hogy nem a magadé vagy, hanem az enyém... Ne félj, vedd fel a keresztedet. És én bár még roskadozva, elindultam az Úr Jézus után.” (*Küzdő, szenvedő, építő ember – Szemelvények Egyed Aladár írásaiból*)

A magyarság megmaradásának, gyógyulásának egyetlen módját egy március 15-én mondott nagy hatású, ébresztő beszédében fogalmazza meg: **„Csak az a beteg gyógyulhat meg, akinél az orvos megtalálta a betegség okát.** A magyar nemzet is, akit tetszhalottként a sírba löktek, de felébredve addig döngette koporsója fedelét, amíg fel nem nyitották – akkor remélheti a gyógyulást, ha meglátja nemzeti szerencsétlenségének okait, nem az országon kívül, de azon belül, nem másban, de önmagában, nem a gazdasági tényezőkben, de a saját lelkében keresi, és ha bűnbánóan bevallva: »utolértek bűneim«, Krisztus kereszti alá menekül, hogy a vesékbe látó Úr röntgen-szemeinek, a mi érettünk

meghalt Úr Jézus Krisztus mindeneket bearanyozó húsvéti fény gyógyító erőinek besugárzása alá kerülve, keresse megújult életét és boldogabb jövődjét.” (*Küzdő, szenvedő, építő ember – Szemelvények Egyed Aladár írásaiból*)

Szeged, Cegléd, Németország: további szolgálati állomásai. 1949-ben Amerikába megy, ahol nyugdíjasként a nyugat-clevelandi evangélikus gyülekezet lapjának, az *Erős Várnak* szerkesztője és főmunkatársa, valamint orgonistája a gyülekezetnek 1974. augusztus 1-jén bekövetkezett haláláig. Halálakor a chicagói *Brachna Gábor* főesperes így emlékezik róla:

„Nem egyházi méltósága, nem pappá szentelése következtében került a nagy emberek sorába, hanem jelleme és szolgálata nyomán vált a magyarság egyik legjobban tisztelt lelkipásztorává.

Magyar népét három, illetve négy ország határain belül felekezeti tekintet nélkül hűséggel szolgálta. Szlovenszko magyarságának volt a képviselője. Magyarországon a szociális és gazdasági kérdések megoldásának szorgalmazója. Németországban a hazátlanná vált nemzet fiainak volt a vigasztalója és támogatója. Amerikában pedig a magyar becsület és tiszta élet hirdetője a krisztusi evangélium alapján.” (*Erős Vár, Amerikai Magyar Evangélikusok Lapja*, 1970. január)

A sajógömöri gyülekezet lelkési állásába való beiktatása 105. évfordulóján börtönt is vállaló rendíthetetlen helytállását emléktáblán örököltette meg a gyülekezet a 2019. október 13-án tartott ünnepi istentiszteleten.

BÁLINTNÉ VARSÁNYI VILMA

Amikor Isten örül

„...Ne félj, Sion, ne csüggedj el! Veled van Istened, az Úr, ő erős és megsegít. Repesve örül neked, megújít szeretetével, ujjongva örül neked.” (Zof 3,16–17)

A legnagyobb öröm, ami csak létezik ezen a földön, az a pillanat, amikor az ember megtapasztalja a fenti sorokat. Amikor valamilyen módon átéljük, hogy Isten a mi Istenünk, hogy velünk van, hogy hatalmasan munkálkodik, hogy ereje mindennél nagyobb, hogy mindig idején küldi segítségét. Úgy gondolom, Istennek is ez a legnagyobb öröme. Amikor egy teremtménye, gyermeke megsejt valamit az ő szeretetéből. Amikor Isten és ember között létrejön valami titokzatos, csodálatos találkozás. Amikor valaki – ha csak egy kis lépéssel is – közelebb kerül hozzá.

A lelkeszi szolgálat egyik nagy ajándéka az, hogy tanúi lehetünk ilyen különleges pillanatoknak, örömeknek. Újra meg újra megtapasztalhatjuk: él az Úr, és munkálkodik, ő mindennél hatalmasabb! Az alábbiakban néhány olyan esetet szeretnék felidézni, amikor meggyőződéseim szerint öröm volt a mennyben...

HÁROM CSODÁLATOS NAP

A hosszúszoí templom és parókia udvara nyáron három napra megtelt igazi élettel: gyerekzsivajjal. „Vidáman énekelj az Úrnak, te egész föld” – hangzott a 100. zsoltár, és valóban vidámság, öröm és „vigadozás” dicsőítette az Istent. Aki ott volt, átélhette az örömet: a közösség, a játék, a sportolás, az éneklés, a baráti beszélgetések, az alkotás öröme, és mindezek mögött annak a szeretetnek az öröme, amely minket Istennel és emberekkel összeköt. A foglalkozásokon feltárult a legmélyebb,

örökké tartó, elvehetetlen öröm forrása: Meg vagyunk kereszttelve! Isten gyermekei vagyunk! A vízben, a keresztség vizében Isten szövetséget kötött velünk, mennyei, örök életet ajándékozott nekünk, megtisztított a bűntől, megajándékozott a bocsánattal, és Szentlelkével az új élet csíráját ültette el bennünk: szeretet, öröm, békeség, jóság és a Lélek valamennyi ajándéka jellemezheti életünket.

A tábor legfiatalabb résztvevője a kétéves *Kamilla* volt, akit tavaly keresztteltünk. (Az elmúlt évben ebben a gyülekezetben tizenhárom kereszttelés volt, és „csak” tíz temetés...)

MIRE JÓ EGY FALUNAP?

Egy másik faluban az augusztus 20. alkalmából rendezett falunapon több lelki beszélgetésre is alkalom adódott. Valaki szinte könnyezve mondta el, hogy egy ismerőse, aki eddig Isten nélkül élt, ott volt egy kereszttelésen. *Varsányi Vilma* lelkesnő szolgálata közben valami úgy megérintette a lelkét, hogy elhatározta: ezentúl ő is járni fog az istentiszteletekre. A következő vasárnapon valóban ott is volt, és megköszönte az elhangzottakat.

Beszélhettem egy másik faluból érkezett emberrel is. Felesége nemrég kezdett el járni az istentiszteletekre. Egy alkalommal éppen munkatársi megbeszélésen voltunk, amikor sirva felhívott, és kért, hogy imádkozzam a férjéért. Amikor hazaért a templomból, akkor próbálták a mentősök újraéleszteni őt, miután leesett a lépcsőn. (Később derült

ki, hogy darázs csípte meg, és kis híján megfulladt.) Körülbelül harminc percen keresztül próbálkoztak az újraélesztéssel, és már-már lemondtak róla. Együtt tudtunk imádkozni érte *Lóczy Tiborral*. Most beszélhettem a megmenekült férfival, aki megköszönte az imádságot. El tudtam mondani neki, hogy én akkor azt kértem Istentől, hogy ne haljon meg addig, míg Isten szeretetével nem találkozik, amíg őt meg nem ismerte...

AZ AUTÓ

Nemrég elromlott a szolgálati autó. A javítása hetekig húzódott, mert nagyon sokba került, és kérdéses volt, hogy érdemes-e még megjavíttatni, honnan lesz rá pénz. Éppen, amikor kezdtem volna elkieseredni amiatt, hogy esetleg megnehezedik ezzel a szolgálatok végzése, érkezett egy telefonhívás. Egyik filiánkából jelentkezett valaki, aki azért vett autót és tanult meg vezetni, hogy beteg testvérét és idős édesanyját szükség esetén el tudja vinni az orvoshoz. Hallotta, hogy rossz az autóm. Azt mondta, ő Istentől kapta az autóját, és most szívesen felajánlja nekem. Amikor csak akarom, rendelkezésemre áll, menjek vele. Ha esetleg elvész, hát elvész...

EGY KONFIRMANDUS IMÁDKOZIK

Az egyik iskolában tűzriadót tartottak. Két tanárt kivéve senki sem tudta, hogy csak próbáról van szó. Petárdák robbantak az ablakok alatt, szállt a füst... A gyerekek megrémültek. Az egyik konfirmandus így mesélte: „Azt hittük, hogy háború van, mindenki kiabált, sokan sírtak. **De én imádkoztam!**” Ő szívvel megsejtette: Veled van Istened, az Úr, ő erős és megsegít.

DECHERTNÉ FERENCZY ERZSÉBET

Milyen a rossz istenkép?

A rossz istenkép az, amelyik mást mutat, mint amilyen a valódi Isten. Isten nem függ az istenképünktől, de az ismeretünket meghatározza, hogy mit gondolunk róla.

Honnan tudhatjuk, milyen a valódi Isten? Megpróbálhatjuk a logika útján rekonstruálni, ahogy *Platón* vagy *Arisztotelész* tették, és akkor eljutunk a Legfőbb Jó ideájához, a Mozdulatlan Mozgatóhoz, vagy valami ehhez hasonló emberi konklúzióhoz. Következtethetünk rá a természetből, és akkor az istenképünket a tapasztalataink fogják rugalmasan alakítani szinte bármivé.

Megalkothatunk olyan istenképet, amellyel barátságos viszonyt ápolhatunk, és akkor Isten pont olyan lesz, mint a vágyaink, igazolva *Feuerbach* véleményét, hogy az istenség igazából csak a vágyaink kivetítése a mennybe. De támaszkodhatunk arra is, amit Isten mond magáról, és akkor eljutunk Jézus Krisztushoz és a Biblia Istenéhez. Ezek nagyon más utak, nagyon más vég eredménnyel.

A Bibliában az egyik leggyakrabban kifogásolt emberi viselkedés a bálványimádás. **A bálványimádás lényege az, hogy Istent a saját elképzeléseink alapján faragjuk ki magunknak.**

A hamis istenképek sokfélék lehetnek, de a közös jellemzőjük, hogy a mi elképzeléseinknek felelnek meg, nem Isten önmagáról adott kinyilatkoztatásának. Bálványimádó mindenki, aki az istenképét nem Isten kinyilatkoztatása, hanem a maga elképzelései alapján alkotja meg. Ha igazán akarjuk Istent ismerni, arra kell figyelni, amit magáról elmondott.

A rossz istenkép nemcsak arról ismerjük meg, hogy eltér Isten önmagáról tett tanúságtételétől, hanem arról is, hogy nem a teljes kinyilatkoztatáshoz igazodik. Rossz istenkép a csonkolt istenkép is. A rossz istenkép nem attól

rossz, hogy kényelmetlen vagy nyugtalanító, hanem attól, hogy kimarad belőle valami, ami Isten kinyilatkoztatásában benne van. Mert amint kihagyunk valamit, amit Isten fontosnak tartott önmagáról elmondani, bálvány született. A jó istenkép ezzel szemben mindannak az összessége, amit Isten önmagáról az évezredek során elmondott. Mindaz, amit a próféták és az apostolok hirdettek, és mindaz, amit Jézus Krisztus mondott, tett és tenni fog. Az is, hogy meggyógyította a vérfolyásos asszonyt, és az is, hogy betegágyba veti Jezábelt. A jó istenkép a Szentírás istenképe, benne van a kényelmetlen, a felkavaró és a nyugtalanító is, és benne van az evangélium is. A jó istenkép hasonlít a tékozló fiú atyjához, hasonlít az elveszett bárányt megkereső és vállára vevő

pásztorhoz, és hasonlít a saját népét is ítélet alá vonó Seregek Urához, aki nem hagyja a bűnt büntetés

nélkül. A jó istenképben benne van a helyettes bűnhődés és a golgotai kereszt is.

Izraelnek rossz volt vajon az istenképe, amikor nem mert a Hőrebhez közeledni? Nem arról van inkább szó, hogy az élő Isten ilyen félelmes is, és hogy a jó istenkép nem a vágyainkhoz igazodik, hanem Isten valóságához? De fordítva is feltehetjük a kérdést. Ha az igaz Isten félelmes Isten, vajon a farizeusoknak igazuk volt, amikor Jézuson számonkérték, hogy a bűnösökkel barátkozik? Vajon igaza volt az idősebb fiúnak, hogy megbotráncozott az apján, amikor az tárt karokkal fogadta a mocskosan hazatérő kisebbik fiát? Nem inkább arról van szó ezekben az esetekben is, hogy a valódi Isten nyilatkoztatta ki magát szerető és kegyelmes Atyaként? **Változtat bármit is Istenen az, ha mi időnként nem tudjuk ezeket a vonásokat összerakni egyetlen, koherens istenképpé?** Vajon nem éppen arról van szó, hogy Isten mindig nagyobb a róla alkotott képünkénél, de soha nem kevesebb annál, amit önmagáról az Írásokban kijelentett?

A rossz istenkép nem ment fel a felelősség alól. Jézus egy példázatot is mondott erről. A példázat szerint egy messzire utazó úr táalentumokat ad a szolgálóinak, hogy sáfárgodjanak azokkal. Az egyik szolgáló tíz táalentumot kap, a másik ötöt, a harmadik egyet. Az, aki

csak egy táalentumot kap, elássa, hogy érintetlenül adhassa majd vissza neki. Amikor az úr visszatér, a szolgáló elmondja neki, hogy a többiekkel ellentétben ő nem fektette be a pénzt, mert tudta, hogy ura kérlelhetetlen ember, aki ott is arat, ahol nem vetett. Az ura nem dicséri meg ezért, hanem következetlennek tartja a szolgáló magatartását.

Nem is menti fel arra hivatkozva, hogy szegénynek csak rossz mentális képe volt az uráról, azért nem volt jó sáfár. Nem, az úr számonkéri a szolgálót, hogy ha tudta, hogy ő kérlelhetetlen, és ott is arat, ahol nem vetett, akkor miért nem vitte a pénzét a pénzváltókhoz, hogy kama-

tostul adhassa vissza. Miért nem cselekedett aszerint, amilyen tudása volt róla, az uráról (még

ha helytelen is volt az a tudás)?

Isten természetesen nem kegyetlen, de Jézus szerint akkor is felelősek vagyunk az istenképünkből fakadó tetteinkért, ha az istenképünk torz vagy hiányos. Mivel azonban Isten beszélt önmagáról, és a beszédét a kezünkben tarthatjuk, kötelességünk, hogy jobban megismerjük őt. Hogy milyen az Isten, azt nem az dönti el, hogy milyennek szeretnénk őt hinni, hanem az, hogy milyen valójában. **Az evangélium nem azért jó hír, mert az istenképünket most már egyetlen vonásra redukálhatjuk, a szeretetre.** Az evangélium azért jó hír, mert Krisztus áldozata miatt közel mehetünk az egy igaz és élő Istenhez, és ő a bűneink ellenére szeretettel fogad bennünket. Az evangélium lehetővé teszi számunkra, hogy az igaz Istennel kapcsolatba kerülhessünk, és ő Atyánkká lehessen, mi pedig fiaivá lehessünk.

A rossz istenkép nem a félelmet ébresztő, nyugtalanító, zavarba ejtő istenkép, hanem az, amelyiket mi készítettük a saját megnyugtatósunkra. Ha a bibliai istenkép megijeszt bennünket, akkor azon a jó úton járunk, amelyen Mózes, Ézsaiás, Dániel, Péter és János jártak. Ez az út vezet Krisztushoz, aki engesztelő áldozat lett a bűneinkért. Az Isten dicsősége előtt remegő és földig hajló Mózes Isten keze takarta be a Hőrebbe, hogy ne haljon meg. A saját tiszt-

tátalanságától megijedt Ézsaiásnak Isten szeráfja érintette meg parázsszal az ajkát, hogy elvegye a bűnét. A népe vétkeiről roskadozva vallást tévő Dánielt Gábel érintette meg, hogy újult erővel töltsse meg. A bűnei tudatában keservesen zokogó Péter bűneit Jézus felvitte a keresztfára, hogy Péter is meggyógyulhasson, és megtérhessen lelke Pásztorához és Gondviselőjéhez. A szinte halottként a földre eső Jánosra a feltámadt Krisztus rátette a kezét, és azt mondta: „Ne félj!” Az apostolok szerint Isten szeretetét abból ismerjük meg, hogy ő engesztelő áldozatul adta a Fiát a bűneinkért. Ez félelmes igazság. Ez csodálatos igazság. Ez felszabadító igazság. Ez olyan igazság, amelyben benne van Isten egész tanácsvezgészének summája. Mert „ő az igaz Isten és az örök élet” (1Jn 5,20). Minden más rossz istenkép, vagyis bálványimádás.

SZABADOS ÁDÁM

divinity.szabadosadam.hu

Egy egyszerű eszköz Isten kezében

EKE – Evangélikusok Közössége az Evangéliumért

Az eke szó hallatán a legtöbb ember fejében egy mezőgazdasági eszköz képe jelenik meg. Egy egyszerű fa- vagy vasszerkezet, amelyet a talaj művelésére használnak már évezredek óta. Nem lehet összehasonlítani a munkánk gyümölcsét betakarító kombájnokkal, hiszen sokkal kevésbé látványos az, amit végez. Csak annyi a feladata, hogy előkészíti a talajt a vetőmag számára. Az EKE közösség is hasonló céllal működik: Isten igéjének, mint a jó magnak az emberi szívekbe jutását kívánja segíteni lehetőségei szerint.

ÖNSEGÍTŐ KÖRNEK INDULT

A történelemben visszatekintve sokszor találkozunk azzal a tapasztalattal, hogy az elnyomás és üldözés az egyház, a hívő emberek és közösségek javát, erősödését szolgálta. Ilyen nehéz időszakokban az egyéni ambíciók visszaszorulnak, és az Isten akaratára figyelés és a testvéri összetartozás, a közösség igénye hangsúlyosabbá válhat. Magyarországon a hetvenes évek végén a társadalmi és politikai környezet így járult hozzá az EKE elindulásához. Azzal kezdődött, hogy néhány, Nógrád megyében szolgáló evangélikus lelkészben vágy ébredt a testvéri közösségre. A mindent ellenőrizni és a lelki munkát gátolni akaró hatalom miatt családi, baráti találkozóknak titulált alkalmakon, valamelyikük otthonában jöttek össze rendszeresen az ige közös tanulmányozására, egymás szolgálatának és családjának imádságban való hordozására.

Úgy tapasztalták, hogy ezek az alkalmak megtermékenyítették az egyéni életüket és szolgálatukat is. A Szentírás

abszolút tekintéllyé, irányadóvá, erőforrássá és vigasztalássá lett számukra ezekben a nehéz és zavaros időkben. Az Isten igéjére alapozott élet működőképesnek bizonyult, a közösségben tapasztalt áldásokat a gyülekezeteikben is továbbadták, így egy idő után nemcsak lelkészekkel, hanem gyülekezeti tagokkal is tovább bővült a testvéri kör. A közösség erősödése magával hozta azt a felismerést is, hogy a tagságon kívül is van feladata és szolgálata. Az evangélikus gyökök egyértelműen meghatározták, hogy elsősorban az evangélikus egyház népe felé van küldetésük, azonban ez soha nem jelentett kizárólagosságot.

KÜLÖNBÖZŐ SZOLGÁLATI ÁGAK KIALAKULÁSA

A társadalmi lehetőségekhez igazodva először szenvedélybetegeknek rendeztek igei alkalmakat. A hatalom akkor még nem járult hozzá evangelizáció szervezéséhez, de az alkoholfüggőségben élőkkel nem tudott mit kezdeni,

ezért elfogadta a köztük végzett szolgálatot. Ezeken az alkalmakon semmi más nem történt, csupán az evangélium szólt meg Isten szeretetéről, Jézus megváltó áldozatáról, a megtérésről és Krisztusban az új élet lehetőségéről. Isten igéje élő és ható, ezt sokan megtapasztalták a résztvevők közül, akik Jézusnak átadva az uralmat életük felett, megváltozott gondolkodással tértek haza. Ennek mellékhatásaként a po-harat is könnyebb volt letenniük, nem az önuralmuk, hanem a bennük élő Krisztus segítségével.

A rendszerváltozással a szolgálati lehetőségek is bővültek. A közösségi családi alkalmak átalakultak közösségen kívüliek számára is nyitott családosi hetekké, hétvégékké. Az alkalmak helyszínéül a fogytékkal élő lakók elköltözése után üresen maradt piliscsabaj otthon puritán épületei, egyszerű körülményei szolgáltak. A csendesnapok mindenki számára nyitott közösségi alkalmak lettek, amelyeknek a tagság gyülekezetei adtak helyet. Ezt kö-

vetően elindultak a gyermek- és ifjúsági alkalmak is, majd a konfirmációra készülők számára szervezett konfirmandustábor. Presbiteri alkalmak, majd hitmélyítő ifjúsági és felnőtt hetek, hétvégék következtek. Továbbra is azzal a céllal, hogy az ige megszólalhasson és megszólíthasson, megtérésre, Jézusban kapott új, neki szolgáló életre hívjon. Ebben az életben azonban nemcsak elindulni kell, hanem megerősödni is benne.

Az EKE közösség új célja az evangélikáció mellett a gyülekezeti tagok tudatos keresztyén életre segítése lett, aminek az alapja a Szentírás jobb megismerése és egyéni tanulmányozása. Erre az igényre adott választ az EKE Bibliaiskola elindítása 1998-ban. A szolgálat bővülése szükségessé tette, hogy a közösség valamilyen szervezeti formát válasszon magának, ezért 1997-től az EKE Evangéliumi Alapítvány biztosítja a közösség munkájának kereteit.

LELKI OTTHON ÉS SZOLGÁLÓ KÖZÖSSÉG

Az eltelt évtizedek az EKE közösség szolgálatán is nyomot hagytak. Az alapítók és az első idők legaktívabb tagjai átadták a stafétát a következő generációnak, akik közül többen az EKE által szervezett táborokban jutottak hitre, és ebben a közösségben találtak lelki otthonra. Egyikük így vallott erről: „Tudatos, szolgáló, keresztyén életemet az EKE-nek köszönhetem motiváció és lehetőség biztosítása révén. Evangélikus és keresztyén identitásom letisztulásában, megerősödésében azok az EKE-s testvérek játszottak nagy szerepet, akik az Úr Jézushoz és a Szentíráshoz való ragaszkodásukkal jó példaképeim lehettek.”

Személyek cserélődhetnek, a szolgáltatók aktivitása változhat, de az alapvető cél megmarad: Isten ígéjének eljuttatása minél több emberhez, hogy életformáló erővé, iránymutatóvá és alpmértékké lehessen a hétköznapi életben is. Ez minden mai EKE-tag legfőbb vágya, és ennek segítésére törekszik, legyen akár lelkes, akár egyszerű gyülekezeti tag. A szolgálati területek hangsúlya is változott az idők során, van olyan terület, amely teljesen kikerült az EKE jelenlegi munkájából, ilyen például a szenvedélybetegségek közötti szolgálat, és vannak teljesen új területek is, amire jó példa a könyvkiadás. A bibliaiskola huszonegy éven keresztül minden szeptemberben új tanévet kezdett, az idén először nem indul új tanév, mert szükség van a tananyag, a forma és a módszerek újragondolására, hogy

a mostani kor hallgatóinak szükségéhez igazodjanak. 2020 szeptemberétől már a megújult bibliaiskolába várjuk a jelentkezőket.

Az EKE rendszeres alkalmai, amelyek minden érdeklődő számára nyitottak:

Minden évben egy tavaszi és egy őszi csendesnapot szervezünk, valamelyik evangélikus gyülekezet vendégeként. A fiatalok számára a tavaszi és őszi hétvégéinket és a nyár folyamán ifjúsági heteket ajánlunk. A nyári gyermektáboraink vidéki helyszíneken kínálnak tartalmas és vidám programot a kicsik számára. A házaspárok családosi hétvégéi és a családosi hetek során külön programmal várjuk a gyerekeket és a szülőket. A felnőtt hitmélyítő hétvégékre és a nyári hétre a már hitben járó testvéreket várjuk.

Az EKE kiadványai:

A közösségi alkalmak segítésére ajánljuk a már három kiadást megélt *EKE-énekeskönyvet*, amely közel 470 éneket

tartalmaz, és elektronikus formában is hozzáférhető.

Gyermekeknek ajánljuk a *Fehérke* hangjátékot CD formában, színező füzettel.

A gyülekezetépítést segíti az *ÉletMűhely* kiadvány, amely CD és munkafüzet formájában elérhető.

A *(M)ilyenek a fiúk, (m)ilyenek a lányok* című kis füzetet kamasz fiatalok identitáskereséséhez kínáljuk segítségül.

Ittész István *Hit nélkül lehetetlen...* című könyve egy igehirdetés-gyűjtemény, Dániel könyvének szintén tőle származó magyarázata pedig nyomdai előkészítés alatt van.

Elérhetőségek:

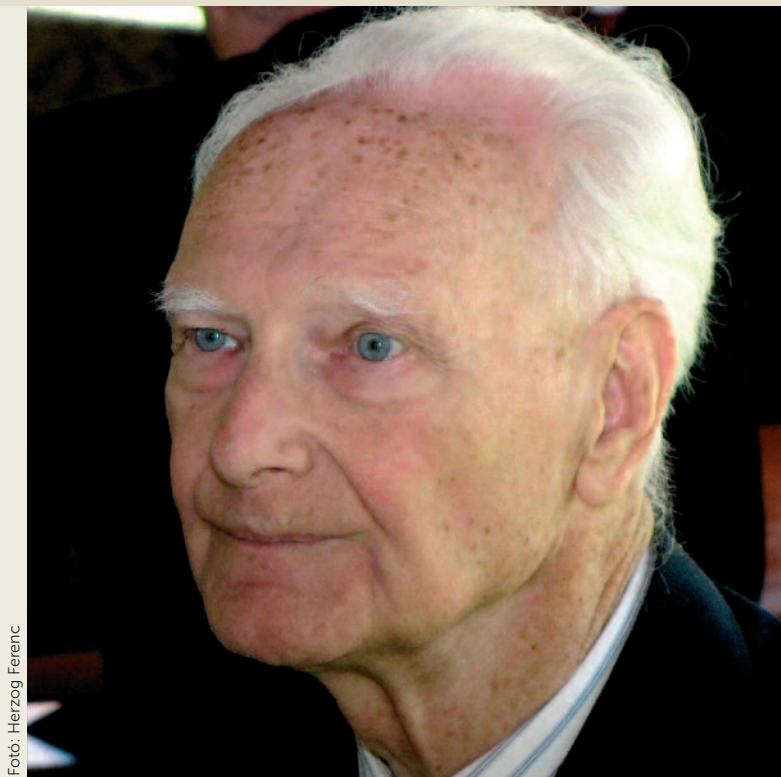
EKE-iroda:
1068 Budapest, Szondi u. 95. 1/1.
Telefon: 06 1 332 7063;
06 20 824 4840;
email: ekeal@freemail.hu;
honlap: eke.lutheran.hu

HERKELY JÁNOS – ADÁMI MÁRIA

Szolgálatra mindig készen*

Emlékezés Marschalkó Gyula lelkészre

Marschalkó Gyula 1921. dec. 26-án született Rákoskeresztúron, felvidéki német (cipszer) származású szülők gyermekeként. Édesapja evangélikus tanító volt, édesanyja katolikus. Gyermekkorától evangélikus hitben nevelkedett. Iskoláit Csorvás egyik tanyai iskolájában kezdte, majd Békéscsabára került. 1937-től Rákoshegyre költözött a család, ekkor a farsori evangélikus gimnáziumban folytatta tanulmányait. A Pázmány Péter Tudományegyetem kémia–fizika szakára járt, közben beiratkozott a Székesfevárosi Felső Zeneiskolába ének–zongora szakra. Az egyetemi tanulmányok közben kapott elhívást a lelkészi szolgálatra. A soproni teológián 1945-ben tette le szigorlati vizsgáit. 1945-ben Szegedre került segédlelkésznek, majd 1947. október 1-jétől Kelenföldön lett segédlelkész. Egy évvel később Mezőhegyesre került. 1948 szeptemberében feleségül vette *Szentirmai Annát*, akivel 71 éven keresztül élt szép házasságban. 1955-től harmincöt éven át volt a vecsési gyülekezet lelképásztora. 1990 óta Rákoshegyen töltötte nyugdíjas éveit, ahol szolgálattal is részt vett a gyülekezet életében. Bekapcsolódott az újrainduló Fébé Diakonisszaegyesület munkájába, kezdetől fogva tagja volt az Ordass Lajos Baráti Körnek és az Evangélikus Belmissziói és Baráti Egyesületnek. 2019. szeptember 13-án, életének kilencvennyolcadik évében tért haza menyeyi Urához. Emléke sokáig áldott lesz közöttünk!

Fotó: Herzog Ferenc

Gyula bácsi figyelmességét nem lehetett megelőzni a születés- és névnap, a húsvéti és a karácsonyi köszöntésekben. Számos barátját már az adott nap reggelén hívta telefonon, és mondta el áldáskívánását. A születésnapokra sokszor választott zsoltárverset a felköszöntött életkorával megegyező számú zsoltárból.

Gyula bácsi kiválóan ismerte énekeskönyvünk énekeit. Hét éven keresztül egy egyházmegyében szolgáltunk. A lelkészi munkaközösségi ülések igehirdetési előkészítőinek utolsó pontjaként ő ajánlott az alapigéhez megfelelő énekeket. Többször előfordult, hogy a jól kiválasztott énekek szövege segítette megszövegezni az igehirdetés témáját, gondolatmenetét.

Sokan szeretjük énekeit, különösen a „Jöjj, Jézus népel!” kezdetűt (272). Sodró erejű dallama segítségével („Dicsérjük Istent!”) igazi Jézus-dicséretté formálódik a gyülekezet ajkán. Másik éneke, a „Jó Atyánk, te minket nézel...” (462) csendes szóval szólítja fel Isten népét önvizsgálatra és szolgálatkészésre. Nem mindenki veszi észre, hogy az 1–13-ig terjedő liturgikus rendünkben hat énekversét énekeljük.

Gyula bácsi feleségével együtt összegyűjtötte, listázta és kottázta *Túrmezei Erzsébet* azon énekeit, énekkordításait,

amelyek énekeskönyvünkben nem szerepelnek. Szolgálatuk valóságos kincsmentés. A főtí nyári kántorképző tanfolyamokon hosszú éveken keresztül vállalt egy-egy heti szolgálatot, ott nemcsak áhítatokat tartott, hanem a kis kezdőket türelmesen tanította harmóniumjátékra.

Amikor 1995-ben a lelkészi aranyoklevél átvételekor a teológián szót kapott, a 327. éneket idézte: „Mért történt, fel nem foghatom! Csak kegyelem, csak irgalom!” Kilencvennégy évesen, egy újabb jubileum alkalmával pedig ezt mondta: „Azt várom a hittudományi egyetemünktől, és ezért imádkozom, hogy mint egyházunk szívdobogása, fokozott erővel, céltudatosan küzdjön egyházunk ébredéséért.”

A kilencvenedik születésnapján az államtól kilencven ezer forint ajándékot kapott, ezt a pénzt – feleségével egyetértésben – a rákoshegyi templom új orgonájára ajánlotta fel. A felajánlásra adakozás indult el a gyülekezetben, ennek eredményeként egy pompás kis orgona váltotta fel az annak idején Gyula bácsi édesapja által ajándékozott öreg harmóniumot.

SDG! Soli Deo Gloria! Egyedül Istené a dicsőség!

Id. Zászkaliczky Pál

* Az *Evangélikus énekeskönyv* 462. énekének Marschalkó Gyula által írt szövegéből

Öt-hat éves lehettem. Emlékszem a kis fatemplom ablakain beszűrődő fénycsikra, amelyben láttam a szállodosó porszemcséket. Emlékszem a rekkenő nyári melege, a kiszáradt fa illatára és *Gyuszi bácsi* szavai-ból az örvendező reménységre, hogy hamarosan új kőtemplomunk épül majd. A parókián két játékbaba ült az ágyon, és az istentisztelet után kézbe vehettem őket. *Ani néni* illatozó rácsos süteményt kínált kicsi tányérban nekünk.

Második osztályos lettem, amikor megbeszélte a szüleimmel, hogy küldjenek el engem is a főtí kántorképzőbe. Kézzel kottákat másolt, szöveget fordított, versbe szedte, hogy a szeretetvendégségen énekeljük a kórossal vagy szólóban. Csodálatos tenor hangja betöltötte az újonnan épült templomot az istentiszteleteken. Operaénekes is lehetett volna, de ő lelkész akart lenni – így mesélte.

Később tanított németül, néha elmentünk kirándulni, szerveztük az ifjúsági órákat, együtt gépeltük a szakdolgozatomat. Ha átmentem hozzájuk, legtöbbször egy metszőollóval vagy kis kapával a kézben bukkant elő a kertből.

Olyan volt nekem, mint egy tiszta szívű, erős hitű, szerető és derűs atya. Mesélt és tanított, biztatott és szüntelenül imádkozott. Utolsó levelében küldte el ennek a Bach-korálnak a magyar fordítását. Kérte, hogy hangozzék el majd ez az ének a temetésén:

Míg élek, Jézust szeretem! Ki mást szeretnék híven?
E világ bére gyötrem. Csak Jézusé a szívem.
És érjen bánat, bármi vész,
Őerte a lelkem élni, halni kész.

Ő, nem tágitok Jézustól; szent szövetségre léptem,
Míg egykor, mint a gyertyaláng, elhamvad földi éltém.
De érjen addig bármi vész,
Őerte a szívem élni, halni kész.

*Károly Edit, énekművész
és a vecsési evangélikus gyülekezet egykori tagja*

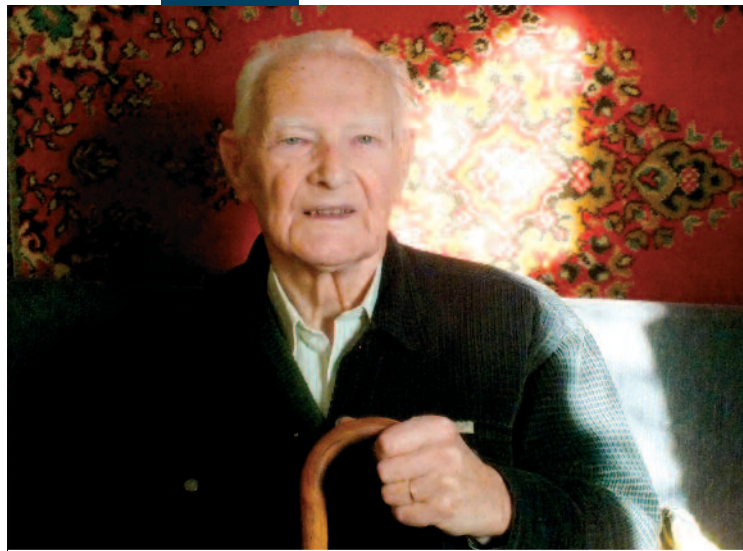
Nagyszüleim jó barátságban voltak a Marschalkó családdal, akikkel együtt munkálkodtak a rákoshegyi evangélikus templom felépítésén. Kapcsolatunk Gyula bácsival édesapám révén éledt fel újra, miután feleségével nyugdíjasként ismét Rákoshegyre költözött a szülői házba. Találkozások, beszélgetések, majd egy váratlan esemény: Gyula bácsit elvitte a mentő, Ani néni pedig hozzánk fordult segítségért, hogy utána mehessen ő is. Akkor, egy hajnalig tartó beszélgetés során vált kapcsolatunk szorosabbá.

Gyula bácsi kiváló humorérzékkel rendelkezett, de mindig tudta, hogy mikor lehet tréfálni, és mikor kell komolyra fordítani a szót. Fantasztikus volt a kapcsolata a természettel, ő nem hitte, hanem érezte Isten jelenlétét. Mindig tudta, hogy mikor kell valamit abbahagyni; a lelkész szolgálatát, az énekkar vezetését, a Fében és az LMK-ban végzett munkáját.

Többször volt kórházban, és minden alkalmat megragadott, hogy az Úr Krisztus Jézust hirdesse, így lett a kórterem rövid időn belül templommá. Hatalmas tapasztalatát és tudását igyekezett továbbadni lelkésztársainak.

A sok beszélgetés és az együtt megélt események során alakult ki köztünk gyermek–szülői kapcsolat, amiért hálát adok jó Atyáknak. Rengeteget tanulhattam tőle: időbeosztást, precizitást, emberséget, állhatatosságot, alázatot, békétűrést.

Dörfi Lajos, a rákoshegyi evangélikus gyülekezet presbitere, bibliakör-vezetője

Fotók: Erdészné Kárpáti Judit

Kedves barátaim kérték, hogy látogassam meg kórházban fekvő, idős lelkész testvérünket. Gondolkodtam, mit is mondjak a fájdalmas betegséggel küzdő embernek.

A fehér szobába éppen besütött a nap. Közelebb lépve hozzá, fáradt szemeibe pillantva hangosan köszöntöttem: „Erős vár a mi Istenünk, Gyula bácsi!” Szemei felragyogtak evangélikus köszöntésünk ismerős szavainak hallatán, és kedvesen rám mosolygott. Arcáról eltűnt a fáradtság. Nyugalom, biztató szeretetet, bizalom sugárzott felém úgy, ahogyan rá jellemzően egész életében szolgált közöttünk. Aztán a gyülekezethez tartozás adta a témát beszélgetésünkhöz.

Az általa írt 462-es ének sorai jutnak erről utólag eszembe. „Szolgálatra mindig készen / Töltsön el a szeretet! / Örömmünk és békességünk / Másokat is üdítsen! / Könyörülj meg rajtunk, kérünk, / Mindenható Úristen!”

Jézus ott ült velünk abban a félórában. Gyula bácsival beszélgetve, őt nézve megtapasztalhattam azt, amit *Túrmezei Erzsébet* így írt le *Átragyog-e rajtunk?* című versében: „A kereszténynek olyan emberek, akiken átsüt a nap!”

Zsigmond Ildikó, a rákoskeresztúri gyülekezet tagja

Kitekintés

Összeállította: Ribár János

Agresszió a keresztyének ellen

Egyre több szó esik a keresztyének ellen irányuló erőszakról világszerte. A Nyugat bármennyire is igyekszik a keresztyénség Európára gyakorolt hatását eljelentékteleníteni, még a német média is felfigyelt a keresztyének elleni támadások számának növekedésére. Ezúttal a *Deutsche Welle* számolt be arról, hogy Afrikában mekkora problémát jelent ez.

Dieudonné Nzapalainga bíboros a DW-nek így nyilatkozott: „Azt tapasztaltuk, hogy nemcsak Afrikában, hanem a világon mindenhol nő az erőszak... És néhány országban Isten népe a célpont. Vigyáznunk kell arra, hogy ne essünk csapdába, mert az erőszakra nem megoldás az erőszak.”

„**Férfinak és nőnek teremtette őket**” – Vatikáni dokumentum a genderről, 2019. június 12-én. A dokumentum lényege az útkeresés a genderkérdésekről szóló párbeszéd felé, amennyiben az előrevisezi a humán tudományokat, ugyanakkor elutasítja azt mint ideológiát.

A vatikáni dokumentum célja, hogy segítsen az új nemzedékek nevelésében: milyen módszerrel tudják kezelni az emberi szexualitás egyik legvitatottabb kérdését a szeretetre nevelés tágabb horizontjának fényében. A dokumentum antropológiai irányvesztéstől tart, és hangsúlyozza, nincs nemi különbségek nélküli társadalom.

Giuseppe Versaldi bíboros (a dokumentum fő munkatársa) egy katolikus rádiónak adott interjúban hangoztatta, hogy párbeszédre mindenkor szükség van, de identitásunkról nem mondhatunk le.

Mikor lesz vége?

A Burkina Faso északi részén található Dablo városában pánikhangulat alakult ki az újabb keresztyénellenes támadások után. Az emberek nem merik elhagyni házaikat, félnek az újabb merényletektől. A boltok mindenütt bezártak. A település szellemvárosnak néz ki, alig találkozni emberrel az utcán. A keresztyén templomra mintegy 20-30 fegyveres támadt, felgyújtották, a menekülőkre tüzet nyitottak. A templom közelében egy rendelőintézet is a lángok martaléka lett. Iszlamista csoportok évek óta hajtanak végre támadásokat Afrika ezen részén és Nigériában. Ez utóbbi Afrikának a legnépesebb országa, közel 186 millió emberrel. Az ország lakossága körülbelül egyenlő arányban keresztyén és muszlim.

A nigériai Katolikus Püspöki Konferencia július 3-án kiadott nyilatkozatában felszólították *Muhammadu Buhari* elnököt, hogy tegyen többet Nigéria biztonságaért. „Ha az elnök nem tudja biztonságban tartani országunkat, akkor automatikusan elveszti a polgárok bizalmát” – mondták a helyi püspökök.

Krakkó lesz a következő LVSZ-nagygyűlés helyszíne

A Lutheránus Világszövetség (LVSZ) tanácsa a 2019. június 13–18. között, Genfben tartott ülésén döntést hozott arról, hogy a következő, 2023-as nagygyűlést – a Lengyelországi Evangélikus Egyház meghívására – Krakkóban szervezik meg. Ez a régió utoljára 1984-ben adott otthont a nagygyűlésnek Budapesten.

A tanács megválasztotta a nagygyűlés tematikus elemeit előkészítő nyolctagú bizottság tagjait, köztük *dr. Fabiny Tamás* elnök-püspököt is, aki a munkacsoport elnöki tisztét tölti majd be a bizottság két évig tartó megbízatása során.

Mel Gibson filmje a feltámadásról

Legkésőbb 2020 húsvétja előtt a mozikba kerül *A passió*nak, minden idők legsikeresebb vallási témájú filmjének folytatása. Az Izraelben, Marokkóban és több európai helyszínen forgatott film középpontjában a Jézus halálát követő három nap áll, az az időtartam, amit eddig még nemigen emelt ki egy film sem. A film témája nemcsak a feltámadás csodálatos eseménye lesz, hanem mindazok a történetek is, amelyek kapcsolatban áll-

tak a feltámadással, hogy annak tényét még inkább kiemeljék. Egy tévéinterjúban Mel Gibson azt is elárulta, hogy a film egyes jelenetei „egy másik világban” játszódnak majd, mert érdemes elgondolkodni azon, hogy mit tapasztalt Krisztus a kereszthalál és a feltámadás között eltelt három napban.

Busztemplom járja az oroszországi Tatár Köztársaság elszigetelt településeit

Az ötlet *Andrej Sztrebkov* zainszki pap fejéből pattant ki, aki felismerte, hogy a város temploma sok embernek egyszerűen túl távol van ahhoz, hogy misére járjanak. Egy ideig sátorral járta a környező falvakat, ami elég kényelmetlen volt a rossz időjárás miatt.

Egy távolsági buszút során jött rá arra, hogy a székeket kivéve a járműből tulajdonképpen templomot is lehetne csinálni. A tatár földi busztemplom bérletes utasai az ortodox ikonok, de oltárral és templomtoronnyal is rendelkezik.

Pedagógusi Nobel-díj egy ferences szerzetes-tanárnak

Egy kenyai falu tanára, *Peter Tabichi* nyerte el idén a pedagógusok Nobel-díjaként emlegetett, egymillió dollárral (280 millió forinttal) járó Global Teacher Prize-t, amelyet Dubajban adtak át.

Peter Tabichi természettudományokat oktat középiskolásoknak egy félsivatagos vidéken fekvő falu állami iskolájában, amelynek mindössze egy számítógépe van, és az internet is nehezen elérhető. A faluban a gyermekek egyharmada árva vagy csak egy szülője van, a térségben gyakori az aszály és az éhínség. *Uhuru Kenyatta* kenyai elnök közleményében azt hangsúlyozta, hogy Tabichi története Afrika története, valamint a reményé és a jövő generációké.

Ásatások Bétsaida környékén

Izraeli régészek úgy vélik, megtalálták az újszövetségi Bétsaidát, Péter és András apostol falvát – jelentette a *Háárec* című újság honlapja.

A régészek úgy gondolják, hogy az Apostolok templomára bukkantak, amely a keresztyén hagyomány szerint Jézus két apostolának, Péternek és Andrásnak a háza fölé épült Bétsaida egykori halászfaluban, a Kinneret-tó (Generázeti tó) északi partvidékénél.

Az ásatásokat vezető *Steven Notley* szerint csakis az Apostolok templomát találhatták meg, mert 725-ben egy *Willibald* nevű bajor püspök szentföldi útján leírta, hogy Kapernaumból Kursiba gyalogolt, és út közben látta szent Péter és testvére, András templomát.

Demográfiai csúcs Budapesten

A Budapesti Demográfiai Csúcsot (Budapest, szeptember 5–6.) 2015 és 2017 után a harmadik alkalommal rendezték meg mint olyan rangos nemzetközi fórumot, amely alkalmat kínált arra, hogy politikai szereplők, döntéshozók, egyházi és civil vezetők, a tudományos világ képviselői megoszthassák egymással elképzeléseiket és tapasztalataikat. A konferencia kezdetén négy egyházi vezető, *Erdő Péter* római katolikus bíboros, *Steinbach József* református püspök, *Fabiny Tamás* evangélikus elnök-püspök és *Köves Slomó* vezető rabbi áldotta meg a demográfiai csúcs résztvevőit.

Háromságtan

Az Isten egyetlenségét és hármasságát megfogalmazó háromságtan a keresztyén egyházak közössége számára a hit közös alapja. A szomorú tapasztalat szerint azonban sajnos gyakran úgy tanítják, hogy bibliai alapjaira nem mutatnak rá, jelentőségét nem fejtik ki, és rosszul illusztrálják. Nem csoda, ha a tan egyes hívőkben bizonytalanságot kelt, és ismeret hiányában a biblikussága is megkérdőjeleződik. Pedig csak maga a Háromság, azaz Isten lényé felfoghatatlan, a róla szóló tanítás, a háromságtan biblikus, értelmes és elmagyarázható.

A háromságtan lényege

Ez a tan nem annyira állítani akar, mint inkább a hamis állításoknak akarja elejét venni. Isten a háromságtan szerint nem csak egy személy (az Atya), aki magányos (arianizmus, unitarizmus), sem három külön isten (triteizmus), és nem is három egymás utáni „megjelenési forma” mögött rejtőző, valójában ismeretlen Isten (modalizmus). A háromságtan azt hirdeti, hogy egyetlen Isten van, és hogy az egyetlen Isten öröktől fogva három egylényegű személyben létezik, mint Atya, Fiú és Szentlélek, Szentháromság egy Isten. A háromságtan a bibliai adatok összegzésén alapul:

csak egyetlen Isten van, a Biblia Istennek nevezi mind az Atyát, mind a Fiút, mind a Szentleket. Az Atya, a Fiú és a Szentlélek egymással kapcsolatban van, egymással kommunikál, tehát mindhárom valóságos személy.

A háromságtan logikája

A fentiek alapján logikus a következtetés, hogy az egyetlen Istenen belül valamiképpen három személyes valóság van. Ez a Teremtőről alkotott bibliai kép azért haladja meg az emberi felfogóképességünket, mert nincs rá példa a teremtett világban. Ez azonban nem azt jelenti, hogy a tan irracionális lenne, csak azt, hogy egy értelemfeletti, felfoghatatlan lényről szól.

Isten más is állít önmagáról, ami meghaladja az emberi értelmet, és amit a háromságtagadók is elfogadnak: lényének idő- és térbeli végtelenségét, azaz örökkévalóságát és mindenütt jelenvalóságát. A háromságtan logikája tehát a Szentírását követi: Istennek vannak olyan tulajdonságai és olyan tettei, amelyek csak az övéi lehetnek, azaz más nem lehet ilyen, és nem tehet ilyet. Az Írások pedig az Atyáról, a Fiúról és a Szentlélekről is állítják, hogy olyan, amilyen csak Isten lehet, és hogy olyasmit tesz, amit csak Isten tehet. A kizárólag Istent jellemző tulajdonságok és

tettek tehát az Atyáról, a Fiúról és a Szentlélekről is elmondhatók.

A Háromság illusztrálása

A Teremtőnek a teremtett világból vett dolgokkal való illusztrálása csak egyoldalúra sikerülhet. Az egységét vagy a hármóságát külön-külön lehet illusztrálni, de egyszerre nem. A képi ábrázolására tett kísérletek torzókat eredményeznek, a teremtett világból vett szemléltető példák nem tudnak megfelelő képet adni Istenről (például a víz három halmazállapota vagy maga a Nap, a fénye és a melege). Az emberi logikába vagy képzeletbe beleférő „Isten” csak az emberi fejekben létezik.

A mózesi törvényben az Istenség ábrázolásának tilalma a közel-keleti pogány bálványimádás gyakorlata ellen szólt. Ahogy az Istenség „névtelen” abban az értelemben, hogy nincs olyan neve, amelynél fogva megidézhető és így manipulálható lenne, úgy az Istenség „képtelen” is, abban az értelemben, hogy művészileg ábrázolhatatlan, legfeljebb „jelek” (betűk, fogalmak, jelképek) utalhatnak rá. Krisztus annyiban hozott újat, hogy bár maga az Istenség, tehát a Szentháromság továbbra sem ábrázolható, a Krisztus, akiben az Isten valóságos emberré lett, igenis ábrázolható.

Az emberi logikába vagy képzeletbe beleférő „Isten” csak az emberi fejekben létezik.

Istenkép: az Isten szeretet

A háromságtan nem tipikus emberi istenkép. A tan az Istenség egyik alapvető tulajdonságát védi. Ha Isten egyetlen személyként létezne, akkor nem lehetne az, aki: maga a szeretet. A szeretet ugyanis viszonyt kifejező fogalom, és ha Isten magányos lény lett volna a világ megteremtése előtt, akkor teremtmények nélkül nem lehetett volna maga a szeretet, azaz szüksége lett volna másokra, hogy önmaga legyen. Isten azonban önmagában elegendő, másra nem szoruló, és az Istenségen belüli három személy között már a világ megteremtése előtt is tökéletes szeretet létezett.

Etika: így szeressétek egymást

A tan a keresztyén etika egyik alapvető parancsát védi, ugyanis az Istenség lényén belül a személyek között élő kapcsolat Krisztus tanítványai számára példaadó. Ahogy az Atya szerette a Fiút, úgy szeretett minket a Fiú, és nekünk is ezzel a szeretettel kell szerelnünk egymást. Ezt a szeretetet pedig a személyek isteni és személyes volta, illetve a Szentlélek bennünk és közöttünk való munkálkodása teszi valóságossá, átélhetővé, továbbadhatóvá.

A tan a megváltást, a bűnbocsánat evangéliumát is védi. Ennek megértésé-

hez a bűn fogalmát, a bűn és a halál összefüggéseit, illetve Isten igazságosságának és bűnösök iránti szeretetének összeegyeztethetőségét kell megérteni. Ami „a bűnt” illeti, ez alapvetően az öntörvényűség (én döntöm el, mi jó és mi rossz), minden véték ebből következik. A közös emberi tapasztalat szerint mind öntörvényű lények vagyunk, mind vétkezünk, és mind meghalunk. Ami a vétkezést illeti, nem akkor vagyunk bűnösök, amikor vétkezünk, hanem azért vétkezünk, mert a természetünk bűnös. Ami pedig a halált illeti, a halál a bűn, az öntörvényűség büntetése, illetve következménye. Egyrészt Isten szent és igazságos, így a bűnt saját lényéből fakadóan sem hagyhatja figyelmen kívül, mintha nem történt volna semmi. Másrészt a világban zajló dolgok Istent is érintik, ezért minden bűn egyúttal Isten elleni bűn is. Isten és ember elleni bűneinkre tehát Istentől is bocsánatot kell kapnunk. Isten pedig a bűneinket vagy rajtunk kéri számon (igazságosan büntet), vagy megbocsát nekünk (elengedi a tartozást) a saját kárára. Isten ugyanis nem csupán szent és igazságos, hanem szeret is bennünket, és nem akar minket büntetni. Inkább fordul önmaga ellen, mint ellenünk. Amikor tehát a Fiú Jézusban emberré lett, és a kereszten helyettünk, miattunk, értünk bűnhődve kiengesztelte az Atyát, ez az Istenségen „belül” történt, kívülálló bevonása nélkül. Isten tehát a saját kárára vett önmagának elégtételt. **Ha Isten nem lenne több, mint Atya, ha nem lenne Fiú**

is, akkor egyszerűen nem lehetnének megváltva. Mivel azonban Istenen belül három egylényegű személy van, és a Fiú valóságos emberré lett, hogy kiengesztelje az Atyát, ezért egyfelől Isten érdényt tudott szerezni igazságosságának, és a bűn elnyerte büntetését (valaki bűnhődött), másfelől Isten megmutatta irántunk való szeretetét is. Amikor ugyanis a Fiú ártatlanul bűnhődött helyettünk, Isten önmagával szemben volt igazságtalan, hogy velünk ne kelljen igazságosnak lennie. Istent semmi sem kényszerítette erre, de úgy döntött, hogy így tesz.

Az Újszövetséget és a korai egyházatyákat olvasva egyértelmű és cáfolhatatlan, hogy a nagy zsinatok előtt is hitték, hogy a Messiásban maga Isten lett emberré, és hogy a köztük munkálkodó Szentlélek nem csupán erő, hanem személy. Ez a hitvallás a mai napig elég lenne, ha a 2–5. században nem léptek volna fel bizonyos hamis tanítók, akik ezeket az alapvető tanításokat félreértették vagy tagadták, és ha mások nem léptek volna a nyomukba a 16. és a 19. században.

A háromságtan tehát okkal lett és maradt a keresztyén felekezetek hitvallásainak közös teológiai eleme, illetve a keresztyénséget a keresztyén háttérű „szektáktól” elhatároló kerítés. A modern egységmozgalmak, mint a protestáns és ortodox hívőket tömörítő ökumené, illetve a protestáns nagy- és kisegyházakat tömörítő Evangéliumi Aliansz hitvallásaiban is ez az alap.

DR. SZALAI ANDRÁS
apologia.hu

Egy név

Dallam és szöveg: Pekka Simojoki
Magyar szöveg: Jansik Csaba

C F G C

Egy név van, a-mi min-den fõ-lött áll, egy név, a-mi vál-to-zat-lan.

Am Dm G C

Egy név, a-mi min-den fõ-lött áll, re-mé-nyünk csak Ő-ben-ne van. A

A Dm C G7 C Fine

név, a-mely-rõl é-nek-lünk, Jé - zus, ez a leg-szebb név a vi-lág - ban.

F C Dm7 G C

1. Ne-vé - ben, ne-vé - ben mi - énk le - het a ke - gye - lem,

E7 Am F G D.C. al Fine

ne-vé - ben e - rő, ha - ta - lom van lenn a fõl-dön és a meny - nyek-ben.

2. Nevében, nevében szól az ének és a hála,
Nevében visz az út a mennybe, feltárul minden gazdagsága.
Egy név van...

3. Nevében, nevében ott magasodik a kereszt,
Nevében munkálkodik Isten, minden szív hallja meg végre ezt!
Egy név van...

Derű

És akkor Péter rájött, hogy télen erősebb a hite...

Országos evangelizáció 2019

Egy szép októberi szombaton hagyományosan megrendezésre került evangelizációs napunk a Deák téren. A megszokott helyszíneken – templom, gyülekezeti és gimnáziumi termek, evangélikus múzeum – ezer fölötti résztvevő hallgathatta az igei szolgálatokat, beszélgethetett a nap témája kapcsán. Szeretettel ajánljuk mindenkinek misszio.lutheran.hu honlapunkat, ahol utólag is beletekinthetnek, belehallgathatnak a csendesnapba.

Filmfelvételek, fotóalbum és beszámoló: Médiatár menü / Videó

Hangfelvételek: Igehirdetések és előadások menü / Hallgatható evangelizációk

Ez utóbbiak között megtalálhatóak négy szekcióbeszélgetés bevezetői, amelyek kizárólag itt érhetők el: *Bűn-e a kételkedés?* (Grendorf Péter), *Hogyan juthatok hitre?* (Deák László), *Kétség és bizonyosság* (Horváth-Hegyi Áron), *Hogyan születhetnek újjá?* (Ittész István)

Pintér Béla

Fotó: Galambos Ádám

Fotó: Galambos Ádám

Kis Tampu Tatiana

Fotó: Erdész Zoltán

Fotó: Erdész Zoltán

Bibliakör az Evangélikus Múzeumban

Villáminterjú dr. Fabiny Tamás püspökkel

Mi az első emléke gyermekkorából?

Csöglén édesapám lelkendezve szalad ki a templomból azzal a hírrel, hogy az egyik tyúkunk a legjobb helyre, az oltárra tojta tojását. Érdekes módon a másik élmény is egy állattal függ össze. A parókia kertjében ebédelünk, több vendég család üli körül az asztalt. Abból a nyúlból készült pörköltet találják fel, amelyet édesapám a szórványba menet elgázolt. Sírva mondom: „Apu, miért nem dudáltál neki?”

Mi volt a leghasznosabb tanács, amit kapott?

„Csak az lesz tied, amit odaadtál” – Türocz Zoltán: *Tanács*

és:

„Amit nekem adsz: mindenkinek adod”, hirdeti a földi hatalom.

„Amit mindenkinek adsz: nekem adod”, hirdeti az égi hatalom.

Weöres Sándor: *Földi és égi hatalom (A Teljesség felé)*

Emlék a konfirmációról

Ott térdelek a sor bal szélén, velem szemben *Keken András* és *id. Hafenscher Károly*. Ott és akkor azonban nem az ő egyébként ragyogó egyéniségük foglalkoztat, hanem az a zavaró érzés, hogy az ostyá odatapadt kiszáradt szájpaddásomra.

Példakép

A két fenti lelkészem mellett keresztaapám, *Józsa Márton*. És, nagyon óvatosan mondom, édesapám.

Legrosszabb emlék

A nászútra indulás előtt feltörték az autónkat, egy erre az útra kölcsönkapott Ladát.

Legjobb emlék

Ugyan – némi túlzással – a rendőrségen töltöttük a nászéjszakát, de aztán mégis el tudtunk menni, a jó öreg Trabantunkkal.

Az élet értelme

„A világ Isten-szötte szőnyeg,
Mi csak *visszáját* látjuk itt,
És néha – legszebb perceinkben –
A *színéből* is – *valamit*.”
Reményik Sándor: *A szőnyeg visszája*

Halál

Az elmúlt évben többen előrementek, így édesanyám is.

Öregség

Egy drága nógrádi asszony mondta a minap: „Ott voltam püspök úr szentelésén 2006-ban. Mondhatom, azóta jól megöregedett!” Megköszöntem az őszinteségét.

Liberalizmus

Ha ez a fogalom csak azt jelentené, hogy a szabadság: érték, hiszen a Krisztusban kapott szabadságunkkal örömmel élhetünk a világban – ahogy *Luther* mondja: „a keresztyén ember szabad ura mindennek, és nincs alávetve senkinek” –, akkor teljes mértékben tudnék azonosulni vele. Mivel azonban mára más jelentéssel is telítődött ez a szó, és olyan képzetek kapcsolódnak hozzá, mint a Szentírás üzenetének relativizálása, Jézus Krisztus megváltásának megkérdőjelezése, a radikális egyházellenesség és az egyéni önzés korlátlanlansága, nem szívesen használom, és nem tartom járható útnak.

Fundamentalizmus

Ha ez a fogalom csak azt jelentené, hogy hitünknek, életünknek és az egyház szolgálatainak egyetlen alapja Jézus Krisztus személye – „mert más alapot senki sem vethet a meglévőn kívül, aki Jézus Krisztus” (1Kor 3,11) –, akkor teljes mértékben tudnék azonosulni vele. Mivel azonban mára más jelentéssel is telítődött ez a szó, és olyan képzetek kapcsolódnak hozzá, mint a vallási türelmetlenség, a saját igazunk másokra kényszerítése, egyházi autoritarizmus, sőt a vallás nevében elkövetett erőszak, nem szívesen használom, és nem tartom járható útnak.

Európa

Európa számomra mindig az ApCsel 16,9 fölől értelmezendő. Ott azt olvasuk, hogy Pál apostolnak álmában megjelent egy makedón harcos, és ezt mondta neki: „Jöjj át Makedóniába, légy

segítségünkre!” Ennek nyomán indult el Pál apostol Kis-Ázsiából Európába, hogy ott hirdesse az evangéliumot. A jelenet nem más, mint a pogány Európa segélyhívása a kereszténységhez. Pál meghallotta ezt a sikolyt, és elindult. Vele együtt pedig a Jézusról szóló jó hír, az evangélium is eljutott Európába. A Szentlélek életet lehelt a haldokló görög-római világba. Idővel sajnós elhalványult ez az álom, és újra utat tört magának az a mítosz, amelyben – a görög mitológia szerint – Zeus beleszeretett a tenger partján sétálgató föníciai királylányba, Európába. Fehér bika alakjában ment el a szép leányért, és szarvai közé kapta őt. A tengeren át magával ragadta Kréta szigetére, ahol magáévá tette. Az elmúlt két évezred során többször megtörtént, hogy Európa nem a fenti álom, hanem sokkal inkább a mítosz jegyében élt, és újra a pogányságot választotta. Ezért nagy az egyházak felelőssége, keleten és nyugaton egyaránt.

Kedvenc

író: Esterházy Péter

zeneszerző: Johann Sebastian Bach

költő: József Attila

regény: Gabriel García Márquez:

Száz év magány

színdarab: Max Frisch: Andorra

zenemű: J. S. Bach: János-passió

szobor: Timothy P. Schmalz kanadai

művész: A hajléktalan Jézus

festmény: Giotto: Júdás csókja

vers: Pilinszky János: Apokrif

bibliai könyv: János evangéliuma

bibliai szereplő Jézuson kívül:

a fent említett makedón férfi (ApCsel 16,9)

étel: grillezett sajt családi körben

és/vagy jóbarátokkal

ital: borvíz a Hargitán

hazánkon kívüli ország: Erdély (Románia)

és Kurdisztán (Irak)

hazánkon kívüli város: Erlangen

(Németország)

fa: magnólia

állat: Pamacs nevű kutyánk

madár: darvak a Hortobágyon

szín: zöld–fehér

illat: a hajnali Balaton-parté

Mit szeretne még elérni az életben?

(Még meg sem született) unokáim esküvőjét.

Beszélő képek

Fotó: SzJ

Katona György: Katedrálishordozó

Bármilyen elkötelezett is a lelkész, az egyházat nem ő tarja meg. Egyedül Krisztus – Solus Christus

Az év igéje:

„Hiszek!

Segíts a hitetlenségemen!”

(Mk 9,24)

ELŐZETES A 2020. ÉV MISSZIÓI PROGRAMJAIBÓL

- január 5–12. Aliansz-imahét
- január 19–26. Ökumenikus imahét
- február 19. Aliansz teológiai műhely
- március 19. Missziói konzultáció – országos iroda
- március 23–27. Konferencia alkoholbetegeknek – Piliscsaba
- május 23. Egyházkerületek missziói napja
- június 22–26. Ökumenikus missziói lelkészkonferencia – Révfülöp
- június 28. – július 1. Nyári konferencia az Evangélikus Missziói Központ szervezésében – Piliscsaba
- július 15–19. Szélrózsa találkozó – Gyula
- július 18. Ez az a nap! – Budapest, Puskás Ferenc Stadion
- augusztus 19–23. BalatonNET evangéliumi találkozó – Balatonszemes
- október 10. Országos evangelizáció – Budapest-Deák tér
- október 11. Missziói nap a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa missziói bizottságának szervezésében

Ne mondjátok meg senkinek,
de igazából a többi hívő
mind tévutakon jár,
csak én látom helyesen az Istent.
Majd a világ végén eljön értem ő,
beültet a Cadillacéjé,
és megpakolja kitüntetésekkel a vállamat,
mintha szovjet tábornok lennék,
és akkor lehet a többi ipse
leesett állal, hogy nézd csak,
ő volt a kiválasztott,
a többiek mennek a levesbe.
Amíg ez be nem következik,
feladatomnak tekintem,
hogy Isten nevében kiigazítsam
mindazokat, akik tévednek.
Néha már nem tudom eldönteni,
vajon nem én vagyok
valójában az az Isten?

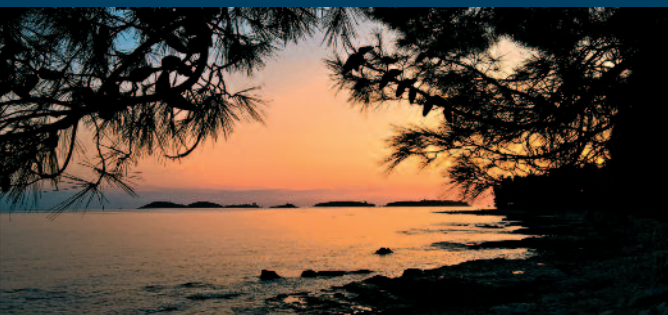
LACKFI JÁNOS

*„Istenem, te tanítottál ifjúkorom óta, mindmáig hirdetem csodáidat.
Istenem, ne hagyj el késő vénségemben sem, míg csak hirdethetem
hatalmadat, nagy tetteidet a jövő nemzedéknek.”
(Zsolt 71,17–18)*

Fotó: Szeverényi

A 2019-es év ígéje

*„Törekedj békességre,
és kövesd azt!” (Zsolt 34,15)*